

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Kateřina Petružálková

**Schvalovací proces účasti Armády České republiky
v zahraničních operacích**

Diplomová práce

Praha 2013

Autor práce: **Kateřina Petruřálková**

Vedoucí práce: **Phdr. Vít Střítecký M.Phil., Ph.D.**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

PETRUŽÁLKOVÁ, Kateřina. *Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích*. Praha, 2013. 83 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra Mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce PhDr. Vít Střítecký M.Phil., Ph.D.

Anotace

Předkládaná diplomová práce analyzuje schvalovací proces, v rámci kterého bylo rozhodnuto o účasti jednotek Armády České republiky v zahraničních operacích a to v období od vzniku samostatné České republiky až do současnosti. Cílem této práce je potvrzení či vyvrácení hypotézy, která zní následovně: vzhledem k mocenským ambicím a materiálním možnostem České republiky jsou jediným důvodem aktivní účasti v těchto operacích spojenecké závazky plynoucí z členství v OSN, NATO nebo EU. K nalezení převažujícího motivu pro schválení české účasti v zahraničních vojenských operacích byla použita obsahová analýza diskuzí, které proběhly na půdě Poslanecké sněmovny v rámci schvalování příslušného vládního návrhu. Zde přednesené argumenty byly následně přiřazeny k jedné z pěti definovaných kategorií (alianční politika, bezpečnostní a politické zájmy, historický symbolismus, potenciální výhodnost a vliv aktuální vnitropolitické situace). Do analýzy byla rovněž zahrnuta stranická příslušnost řečníka a posléze zhodnoceno, zda prezentovaný postoj odpovídá příslušnému volebnímu programu strany.

Annotation

Diploma thesis deals with the approval process of participation of the Armed Forces of the Czech Republic in foreign operations. The aim of this thesis is to find political elite's dominant motivation which leads to the decision take part in foreign military operations. Hypothesis assumes that according to the material capabilities and power ambitions of the Czech Republic there is only one dominant motivation which can be described as commitments to the membership in UN, NATO or EU. To fulfil this aim we used a content analysis of relevant discussions realized in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic since 1993 until present. Identified arguments are assign with one of the five relevant categories (policy related to the commitments to the membership, security and political interests, historical symbolism, potential of profit in the future

and influence of the domestic political situation). Analysis also considers the revelation of official statements of the political party and speeches of its members in the Chamber of Deputies.

Klíčová slova

Armáda České republiky, zahraniční vojenské operace, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, obsahová analýza, alianční závazky, diskuze

Keywords

The Armed Forces of the Czech republic, foreign military operations, Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic, content analysis, commitments to alliance, discussion

Rozsah práce: 191 967 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 26. července 2013

Kateřina Petružálková

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala PhDr. Vítu Stříteckému, M.Phil., Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, vstřícný přístup a cenné připomínky.

Institut politologických studií

Teze diplomové práce

Vymezení tématu

Členství v NATO a EU jsou pilíři české zahraniční politiky. Vedle řady výhod plynoucích z tohoto členství je zde také řada povinností a závazků. Jedním z nich je aktivní účast vojenských složek na zahraničních misích. Zde se však dostáváme k problematickému momentu, kdy vládnoucí elity rozhodují o vyslání takové mise, která je často velmi finančně náročná a těžko politicky prosaditelná. Takové rozhodnutí navíc ovlivňuje řada faktorů (například ideová příslušnost vládnoucích stran nebo míra politického rizika spojená se schvalováním účasti na dané misi apod.).

Armáda České republiky se v současnosti účastní mise ISAF v Afghánistánu, kde působí Český provinční rekonstrukční tým (Lógar), 4.jednotka poradního a výcvikového týmu a Vojenská policie České republiky (Wardak) a 2.úkolové uskupení speciálních sil (Nangarhár). Dále je zde účast v misi KFOR v Kosovu, EU-NAVFOR-Atalanta v Somálsku, MFO na Sinajském poloostrově a Althea – EUFOR v Bosně a Hercegovině. Armáda České republiky rovněž vyslala své vojenské pozorovatele do Demokratické republiky Kongo, Kosova, Afghánistánu a Sýrie. Od vzniku samostatné České republiky se AČR účastnila řady misí především v oblasti Balkánského poloostrova, Iráku, Afghánistánu, ale také v Pákistánu nebo Litvě. Z výše uvedeného jasně vyplývá, že české zastoupení není, vzhledem ke kapacitám a možnostem AČR, zanedbatelné a zahraniční mise mají své místo v působení armádních složek i v rámci tvorby české zahraniční politiky.

Cíle diplomové práce

Cílem této diplomové práce bude analýza přístupu českých parlamentních stran k vysílání zahraničních misí Armády České republiky se zaměřením především na diskuzi spojenou se schvalováním těchto misí. Výchozím bodem pro tuto analýzu budou zahraničně – politické koncepce těch parlamentních stran, které doposud rozhodovaly o účasti AČR v zahraničních misích a zhodnocení motivů těchto stran zaujmout buď kladný či odmítavý přístup a jejich motivy k tomuto rozhodnutí. Základní hypotézou práce je tvrzení, že vzhledem k mocenským ambicím a materiálním možnostem České republiky jsou jediným důvodem aktivní účasti v potencionálně nebezpečných zahraničních misích spojenecké závazky, na které je v české zahraniční politice kladen velký důraz. Motivace k vysílání misí se pokusím definovat v rámci vymezení kategorií jako

alianční politika, bezpečnostní a politické zájmy, historický symbolismus, potencionální výhodnost ve smyslu budoucích investic a vliv aktuální vnitropolitické situace.

Časové vymezení pro tuto analýzu je definováno obdobím od vzniku samostatné České republiky až do současnosti, čili období posledních dvaceti let.

Teoretické vymezení

Výše zmíněné kategorie vycházejí ze základních idejí teorií mezinárodních vztahů. Kategorie „alianční politika“ vychází z především z liberální, konkrétněji neoliberalní teorie mezinárodních vztahů a Keohanova konceptu mezinárodních režimů, tedy ze souborů principů, norem a pravidel.

Kategorie „bezpečnostní a politické zájmy“ vychází z realistického přístupu k mezinárodním vztahům. Konkrétně se práce zaměří na mocenskou a materiální maximalizaci moci státu dle Morgenthaua a na Waltzovu ideu přežití státu v anarchickém mezinárodním systému.

Kategorie historického symbolizmu je více než na teoriích mezinárodních vztahů postavena na historické tradici české zahraniční politiky a jejího vlivu na rozhodovací procesy současné české politické elity v rámci ochoty účastnit se zahraničních vojenských misí. Vedle toho kategorie „potencionální výhodnost ve smyslu budoucích investic“ těží z konceptu vzájemné závislosti Normana Angella a z teorie komplexní vzájemné závislosti mezi státy čili rozšířený koncept ekonomické interdependence autorů Keohaneho a Nyeho.

Kategorie, která zohledňuje vliv aktuální vnitropolitické situace, vychází ze zásadní úlohy vnitrostátních aktérů při tvorbě české zahraniční politiky. Pracuje konkrétně s prvky jako je veřejné mínění, aktuální politická situace, zájmové skupiny atd. a tím popírá jednu z realistických tezí o tom, že stát je „black box“ a vnitrostátní situace není pro stát směrem k ostatním aktérům mezinárodních vztahů podstatná.

Struktura diplomové práce

V diplomové práci se zaměřím na zahraničně-politické koncepce českých parlamentních stran, které v minulosti rozhodovaly o vyslání vojenských zahraničních misí. Provedu diskurzivní analýzu projevů a motivů relevantní politické reprezentace, které vedly ke schválení, či odmítavému stanovisku. Nedílnou součástí bude tedy analýza parlamentních diskusí, zhodnocení tehdejší politické situace a celkový diskurz těchto debat. Zaměřím se rovněž na koncept „atlantismu“ a jeho roli v české zahraniční politice. Na základě této analýzy zhodnotím jaké jsou hlavní důvody k vyslání zahraničních misí a zároveň potvrdím, či vyvrátím hypotézu, zda jsou to především

spojenecké závazky, které nejvíce motivují českou zahraniční politiku k participaci na zahraničních operacích. Současně zhodnotím, jakou roli hrají v rozhodovacím procesu motivy jako alianční politika, historický symbolismus, potencionální výhodnost ve smyslu budoucích investic apod.

I. Úvod

I.a. Základní vymezení tématu

I.b. Hypotéza a výzkumné otázky

I.c. Použitá metodologie

II. Stat'

I.a. Diskurz politických debat v rámci schvalování zahraničních misí AČR

I.b. Zahraničně – politické koncepce českých parlamentních stran a jejich motivace k schvalování/odmítání zahraničních vojenských misí ČR

III. Závěr

I.a. Shrnutí předchozích zjištění

I.b. Potvrzení či vyvrácení hypotéz

I.c. Závěrečné zhodnocení

Metoda diplomové práce

Pro účely mé diplomové práce jsem zvolila empirické studium vládních projevů dokumentů. Výsledkem bude diskurzivní analýza debat parlamentních stran, které se účastnily schvalovacího procesu vojenských zahraničních misí. Zhodnotím jejich motivy a ideové přístupy k zahraniční politice jako celku a určím, zda je pro českou zahraniční politiku stěžejním motivem k vysílání vojenských zahraničních misí plnění spojeneckých závazků, otázka historického symbolismu nebo potencionální výhodnost ve smyslu budoucích investic.

Seznam předpokládané literatury

Angell, Norman (1911): The Great Illusion: A study of the relation of military power in nations to their economic and social advantage. New York - London: G.P. Putnam's Sons, 1911.

Česká zahraniční politika v roce 2007, 2008, 2009, 2010: Analýza ÚMV. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.

Bezpečnostní strategie České republiky. Praha. Úřad vlády České republiky, 2001, 2003 a 2011.

Doktrína Armády České republiky. Praha. Ministerstvo obrany ČR, 2004.

Vojenská strategie České republiky (1999, 2002, 2004, 2008). Praha. Ministerstvo obrany.

Bureš, Oldřich – Dušková, Lenka (2007): Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN. Obrana a strategie, číslo 2 (2007), s.53-71.

Drulák, Petr – Handl, Vladimír a kolektiv (2010): Hledání českých zájmů: Vnitřní rozmanitost a vnější akceschopnost. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010.

Drulák, Petr – Střítecký, Vít a kolektiv (2010): Hledání českých zájmů: Mezinárodní bezpečnost. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010.

Hynek, Nik - Marton, Péter (eds.) (2011): Statebuilding in Afghanistan: Multinational Contributions to Reconstruction. London and New York: Routledge.

Hynek, Nik and Eichler, Jan (2010): Češi v Afghánistánu. Vojenské rozhledy, 19/2, pp. 88-100.

Hynek, Nik and Eichler, Jan (2010): The Czech Provincial Reconstruction Team in Afghanistan: Context, Experiences and Politics. Defence Studies, , Vol. 10, No. 3, pp. 405-430.

Morgenthau, Hans (1993): Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace. Boston: McGraw-Hill, 1993.

Karásek, Tomáš (2010): Česká republika a zahraniční vojenské operace. Formování politického konsenzu v letech 1999-2009. Mezinárodní vztahy, číslo 4 (2010), s. 29-49.

Keohane, Robert (1984): After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy. Princeton: Princeton University Press, 1984.

Keohane, Robert and Nye, Joseph (1989): Is Anybody Still a Realist? International Security, Vol. 24, Fall 1999.

Kořan, Michal – Hrabálek, Michal - Belko, Marián (2008): Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008.

Kořan, Michal (2010): Czech Foreign Policy in 2007-2009: Analysis. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010.

Kotyk, Václav (1997): Česká zahraniční politika: úvahy o prioritách. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997.

Relevantní záznamy z jednání Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Zahraničně-politické koncepce parlamentních strany ČR (1993-2013).

Střítecký, Vít (2012): Česká zahraniční politika: mezi politickým (ne)zájmem a byrokratickou efektivitou. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012.

Walt, Stephen (1987): The Origins of Alliances. Ithaca – London: Cornell University Press, 1987.

Waltz, Kenneth (1990): Realist Thought and Neorealist Theory. Journal of International Affairs, vol. 44, spring 1990.

Waltz, Kenneth (1979): Theory of International Politics. New York: McGraw-Hill, 1979.

1. Obsah

1. Obsah.....	1
2. Úvod.....	3
3. Právní a politické zakotvení zahraniční účasti Armády České republiky.....	6
3.1 Ústava ČR.....	6
3.2 Bezpečnostní strategie ČR.....	7
3.3 Vojenské strategie ČR.....	10
3.4 Charta OSN.....	10
3.5 Koncept operací mimo členské státy NATO.....	11
3.6 Koncept operací mimo členské státy EU.....	12
4. Přehled operací se zapojením AČR.....	13
4.1.1 UNPROFOR.....	14
4.1.2 UNGCI.....	14
4.1.3 UNCRO.....	15
4.1.4 POZOROVATELSKÉ MISE OSN.....	15
4.2 Operace NATO.....	16
4.2.1 IFOR.....	16
4.2.2 SFOR.....	17
4.2.3 AFOR.....	17
4.2.4 KFOR.....	18
4.2.5 Essential harvest.....	19
4.2.6 Operace Winter Race.....	19
4.2.7 Baltic Air Policing 2009, 2012.....	19
4.2.8 ISAF.....	20
4.3 Operace Trvalá svoboda.....	23
4.3.1 IZ SFOR.....	24
4.3.2 Působení 601. skupiny speciálních sil AČR.....	25
4.4 Operace EU.....	26
4.4.1 CONCORDIA.....	26
4.4.2 EUFOR ČAD/Středoafriická republika.....	26
4.4.3 ALTHEA - EUFOR.....	26
4.4.4 EU NAVFOR ATALANTA.....	27
4.4.5 MFO – Sinaj.....	27
4.4.6 EUTM – Mali.....	28
5. Stručný vývoj vnitropolitické situace v ČR.....	28
5.1 Volební období 1992 - 1996.....	28
5.2 Volební období 1996 - 1998.....	29
5.3 Volební období 1998 – 2002.....	30
5.4 Volební období 2002-2006.....	31
5.5 Volební období 2006 – 2010.....	33
5.6 Volební období 2010 – 2014.....	34
6. Zahraničně-politická koncepce parlamentních stran.....	35
6.1 KSČM.....	35
6.2 ČSSD.....	36
6.3 KDU-ČSL.....	37
6.4 SZ.....	38
6.5 ODS.....	39
6.6 US (US-DEU).....	39
6.7 ODA.....	40
6.8 TOP 09.....	40
6.9 VV/LIDEM.....	40
6.1 OSPR-RSČ.....	41
7. Teoretické vymezení práce.....	41
7.1 Alianční politika.....	42
7.2 Bezpečnostní a politické zájmy.....	44
7.3 Historický symbolismus.....	45

7.4 Potenciální výhodnost.....	47
7.5 Vliv aktuální vnitropolitické situace.....	48
8. Obsahová analýza diskuzí na půdě Poslanecké sněmovny.....	49
9. Shrnutí výsledků provedené analýzy.....	70
10. Závěr	76
11. Summary.....	79
12. Zdroje.....	80

2. Úvod

Členství v OSN, EU a NATO jsou pilíři české zahraniční politiky. Vedle řady výhod, plynoucích z tohoto členství, jsou zde ale také povinnosti a závazky. Jedním z nich je účast vojenských složek na zahraničních misích. Během nedlouhé historie samostatného českého státu se účast příslušníků AČR ve vojenských operacích mimo teritorium našeho státu stalo běžnou součástí české zahraniční politiky. Přítomnost v takových operacích s sebou nese pro stát nemalé finanční náklady, riziko lidských ztrát a to vše v konfliktech, které se na první pohled mohou zdát jako tolik vzdálené a tudíž ČR neohrožující. Proto je česká účast v těchto operacích velmi často doprovázena intenzivními politickými diskuzemi a mediální pozorností. Rozhodnutí vládnoucích elit o vyslání či nevyslání českých vojáků do zahraničí přitom ovlivňuje řada faktorů. Například ideová příslušnost dané politické strany, jejíž členové mají mandát o vyslání rozhodovat, míra politického rizika spojená s případným schválením, aktuální koncept české zahraniční politiky a tak dále.

Cílem této práce je analýza přístupu českých parlamentních stran k vyslání zahraničních misí AČR se zaměřením na diskuzi spojenou se schvalovacím procesem na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Základní hypotézou práce je tvrzení, že vzhledem k mocenským ambicím a materiálním možnostem ČR jsou jediným důvodem aktivní účasti v těchto operacích spojenecké závazky plynoucí z členství v OSN, NATO nebo EU. Motivace k vyslání vojenských misí jsou v této práci definovány v rámci vymezení těchto kategorií: alianční politika, bezpečnosti a politické zájmy, historický symbolismus, potencionální výhodnost a vliv aktuální vnitropolitické situace. Časové vymezení pro tuto analýzu je definováno obdobím od vzniku samostatné ČR až do současnosti.

Výše zmíněné kategorie vycházejí ze základních myšlenek teorií mezinárodních vztahů. První kategorie - *alianční politika* vychází z neoliberální teorie mezinárodních vztahů a konceptu mezinárodních režimů Roberta Keohanea, tedy ze souborů principů, norem a pravidel. Kategorie *bezpečnostní a politické zájmy* vychází z realistického přístupu k mezinárodním vztahům. Konkrétně z mocenské a materiální maximalizace moci státu dle myšlenek Kennetha Waltze o přežití státu v anarchickém mezinárodním systému. Kategorie *historického symbolismu* je více než na teoriích mezinárodních vztahů postavena na historické tradici české zahraniční politiky, jejím vlivu na příslušnou politickou elitu a tudíž na výsledném rozhodnutí, zda vyslat či nevyslat danou jednotku AČR do zahraničí. Kategorie nazvaná *potenciální výhodnost* těží z myšlenek Randalla L. Schwellera popsanych v článku *Bangwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In*. A konečně kategorie, která zohledňuje *vliv aktuální vnitropolitické situace*, vychází

ze zásadní úlohy vnitrostátních aktérů při tvorbě zahraniční politiky, jakými jsou například veřejné mínění, aktuální politická situace v zemi, vliv zájmových skupin a podobně. Tento přístup popírá jednu z realistických tezí, kdy je stát označen za „black box“ a vnitrostátní situace není směrem k ostatním aktérům mezinárodního prostoru podstatná.

Cílem této diplomové práce je nalezení převažujícího motivu, který vede českou politickou elitu ke schválení vyslání příslušníků AČR do zahraničních misí. Tohoto cíle je dosaženo pomocí empirického studia stenografických záznamů z jednání Poslanecké sněmovny a oficiálních vládních a stranických dokumentů. Výsledkem je obsahová diskurzivní analýza debat na půdě Poslanecké sněmovny od vzniku ČR do současnosti. Konkrétně se jedná o kombinaci kvalitativního posouzení jednotlivých vystoupení s následným kvantitativním zhodnocení získaných poznatků. Do hodnocení jsou rovněž zahrnuty motivy a ideové přístupy jednotlivých parlamentních stran k zahraniční politice jako celku a aktuální politická situace v zemi.

Stěžejním zdrojem a inspirací pro tuto práci je článek Tomáše Karáska nesoucí název Česká republika a zahraniční vojenské operace – formování politického konsenzu v letech 1999-2009, který byl v roce 2010 publikován v časopise Mezinárodní vztahy. Tento odborný článek se věnuje stejnému tématu jako předkládaná práce, proto nemohl být jako zdroj opomenut a později se ukázalo, že je rovněž velmi vhodný jako výchozí základ pro zde prováděnou analýzu. Předkládaná práce shodně s článkem Tomáše Karáska využívá analýzy diskuzí na půdě poslanecké sněmovny a hledá odpověď na otázku, zda je pro ČR základním východiskem při rozhodování snaha o splnění závazků v rámci klíčových spojeneckých struktur. Tato shoda vychází z skutečnosti, že diskuze na půdě poslanecké sněmovny jsou ideálním zdrojem pro tento druh analýz. Důvodem je snadná dostupnost stenografických zápisů z jednání a přítomnosti zástupců všech vládnoucích politických stran. Skutečnost, že členství ve strukturách OSN, NATO či EU hraje v tomto rozhodovacím procesu zásadní roli je zcela evidentní a je tedy přirozeně reflektována v obou pracích. K zodpovězení stanovených hypotéz je shodně dosaženo pomocí řazení užitých argumentů v rámci poslanecké diskuze do předem stanovených kategorií.

Předkládaná práce sice ve svých základech vychází ze zde zmíněného článku, nicméně se snaží o nabídnout analýzu diskuzí v delším časovém rozpětí, pohled na problematiku z perspektivy českého stranického systému a analýzu diskuzí spojenou s každou jednotlivou misí, které se AČR dosud účastnila. Zkoumané období je zde definováno rozpětím rovných 20-ti let, tedy od roku 1993 do aktuálně nejnověji schváleného působení jednotky AČR v Mali z února 2013. Diplomová práce se zabývá v sousvislosti s poslaneckou diskuzí na dané téma také stranickým systémem v zemi a mimo

jiné hledá odpověď na otázku, zda případné souhlasné či zamítavé stanovisko konkrétního poslance odpovídá volebnímu programu příslušné politické strany, respektive zde deklarovanému stranickému postoji k členství v OSN, NATO či EU a ochotě se takovýchto operací vojensky účastnit. Tento aspekt není v analýze provedené Tomášem Karáskem obsáhleji reflektován, ačkoliv se o vývoji politické situace v ČR v období let 1999 - 2009 přirozeně zmiňuje. Ve vztahu k samotné analýze však pohled z této perspektivy chybí. Odlišný je rovněž postup, kdy v předkládané diplomové práci jsou hodnoceny diskuze k jednotlivým misím (vždy se jedná o diskuzi, která odsouhlasila zahájení účasti AČR v konkrétní operaci a pozdější jednání o případném prodloužení působení jednotky nejsou do analýzy zahrnuty), zatímco v publikovaném článku autor sumarizuje jednotlivé (do kategorií zařazené výroky) v rámci časového období, podle typu operace (humanitární, peacekeepingová či bojová) a na rozdíl od předkládané práce analyzuje také argumenty, které použili odpůrci vyslání, což předkládaná práce do svého zkoumání nezahrnuje. A konečně posledním rozdílem mezi těmito analýzami je odlišný teoretický základ pro zformulování jednotlivých kategorií.

Základním zdrojem pro provedení analýzy jsou relevantní stenografické záznamy z jednání Poslanecké sněmovny, oficiální vládní dokumenty jako například Bezpečnostní strategie České republiky, Vojenské strategie AČR, oficiální armádní dokumenty o jejím zahraničním působení, zahraničně-politické koncepce jednotlivých parlamentních politických stran a práce odborné veřejnosti. Vzhledem k tématu práce byl počet cizojazyčné literatury značně omezen, a proto převládají zdroje v Českém jazyce. Rovněž celkový počet použité literatury je na první pohled menší, než u tohoto typu prací bývá zvykem. Příčinou je již výše zmíněný fakt, že stěžejním zdrojem byla řada stenografických zápisů z jednání Poslanecké sněmovny.

Struktura práce je následující. V první kapitole jsou představeny základní právní a politické dokumenty, dle kterých je účast jednotek AČR v zahraniční realizována. Znalost této problematiky zasadí zkoumanou oblast do širšího rámce, jak z hlediska samotné ČR, tak vzhledem k jejímu členství v OSN, NATO a EU. Následuje přehled všech zahraničních misí, kterých se AČR od svého vzniku účastnila. U každé z operací je rovněž uvedeno, na základě jakého hlasování Poslanecké sněmovny bylo o této účasti rozhodnuto. Tato kapitola tedy představuje základ empirických dat pro pozdější analýzu. Následuje kapitola, která se věnuje konkrétní vnitropolitické situaci pro dané volební období a její přínos je především v odkrytí kontextu a politického pozadí doprovázející dané hlasování. Pro porozumění argumentům, které poslanci používají v rámci zkoumané diskuze, je v další kapitole přiblížena zahraničně – politická koncepce všech politických stran, které v historii samostatné ČR zasedly do křesel Poslanecké sněmovny. Jak je již zmíněno výše, pro

analýzu těchto diskuzí bylo vytvořeno pět kategorií motivací. Každá z těchto kategorií vychází z určité teorie mezinárodních vztahů, které jsou představeny v kapitole teoretické vymezení. A konečně je zde kapitola s obsahovou analýzou zkoumaných dat a následně představení výsledků zkoumání a jejich interpretace. V této části práce rovněž je krátké srovnání a zhodnocení výsledků předkládané práce a výše zmíněného článku Tomáše Karáska, který je stěžejním zdrojem této práce.

3. Právní a politické zakotvení zahraniční účasti Armády České republiky

Tato kapitola má za cíl uvést problematiku účasti jednotek AČR v zahraničních misích do širšího kontextu. A to nejprve v rámci českého právního a politického prostředí a posléze z hlediska mezinárodního prostoru. Stěžejními dokumenty jsou v tomto případě Ústava ČR, Bezpečnostní a vojenské strategie ČR, Charta OSN a následně také definování své bezpečnostní a zahraniční politiky s důrazem na vojenské operace organizací NATO a EU. Díky této analýze bude možné v závěru zhodnotit, do jaké míry se střetává zde uvedená teorie s praxí.

3.1 Ústava ČR

Působení složek AČR v zahraničních vojenských misích upravuje primárně Ústava České republiky svým článkem 39 a článkem 43, odstavcem 4. Zde je uvedeno, že vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na našem území a to nejdéle po dobu 60ti dnů. K přijetí usnesení o souhlasu s vysláním ozbrojených sil AČR mimo území ČR a o účasti v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je ČR členem, je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců a posléze také všech senátorů. Jedná se o takové případy, kdy složky AČR plní závazky z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení, účastní se mírových operací podle rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je ČR členem, a to se souhlasem přijímacího státu nebo v případě účasti na záchranných pracích při živelných katastrofách, průmyslových nebo ekologických haváriích. O takovémto rozhodnutí informuje vláda obě komory Parlamentu. Ten může vedle vydání souhlasu s rozhodnutím vlády toto rozhodnutí zrušit zamítavým usnesením jedné z komor přijaté nadpoloviční většinou všech jejích členů.

3.2 Bezpečnostní strategie ČR

První Bezpečnostní strategie ČR připravená vládou Miloše Zemana byla vydána ve stejném roce, kdy se ČR stala členem NATO. V dokumentu se uvádí, že úspěšné zajištění bezpečnosti ČR je podmíněno aktivní podporou celé společnosti (Bezpečnostní strategie České republiky, strana 13), proto lze první Bezpečnostní strategii vnímat jako dokument, který poprvé definoval a veřejnosti představil budoucí směřování ČR v oblasti bezpečnosti.

Druhé vydání Bezpečnostní strategie rovněž doprovázela významná událost. Tentokrát již ovšem nikoliv pouze z české perspektivy, ale z celosvětového hlediska. V roce 2001, kdy byla druhá strategie vydána, došlo k teroristickým útokům na New York a Washington. Tato událost zásadním způsobem ovlivnila vnímání bezpečnosti nejen v ČR. Terorismus se tak stal klíčovým pojmem v oblasti světové bezpečnosti. I v tomto dokumentu jsou definovány priority vlády v oblasti bezpečnosti, obrany a zahraniční politiky. Jsou zde rovněž definovány cíle těchto politik a způsoby, jakými jich chce vláda dosáhnout.

V roce 2003 byla přijata v pořadí třetí Bezpečnostní strategie ČR, dokument, který opět zásadním způsobem vymezuje strategické plánování pro oblast bezpečnosti. Dokument odkazuje na fakt, že bezpečnostní strategie vychází vedle Ústavy také z mezinárodních závazků vyplývajících z členství ČR v NATO, EU, OSN a OBSE. V souvislosti se zahraničními misemi dokument deklaruje, že bezpečnost ČR nelze oddělit od bezpečnosti v Euroatlantickém prostoru a od celkové aktuální globální bezpečnosti. Je proto ve státním zájmu posilovat roli výše uvedených organizací. Rovněž je třeba v rámci možností ČR přispívat k řešení bezpečnostních problémů a jejich případných následků. Vláda ČR může rozhodnout o použití síly k ochraně svých životních nebo strategických zájmů pouze v souladu se svým ústavním pořádkem a zákony, zásadami Charty OSN a v souladu se spojeneckými závazky a solidaritou. V kontextu úsilí o posílení struktur NATO se ČR rozhodla vybudovat profesionální, adekvátně vybavenou, mobilní a flexibilní armádu, která je schopna účasti řady aliančních a jiných mezinárodních operací mimo území republiky. Vláda ČR se rovněž aktivně podílí na tvorbě a naplňování cílů Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky.

Z hlediska hodnocení účasti AČR v zahraničních misích je třeba zmínit také strategické zájmy definované touto strategií, které jsou se zahraniční účastí úzce spojeny. Patří mezi ně bezpečnost a stabilita euroatlantického prostoru; zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivnosti OSN; pevná transatlantická vazba v rámci NATO a budování strategických partnerství mezi NATO a EU; rozvíjení obranných schopností NATO a EU; rozvíjení role OBSE v oblasti

prevence ozbrojených konfliktů, stabilizace a demokratizace a rovněž podpora šíření svobody, demokracie a principů právního státu. Dále zde nalezneme prohlášení o tom, že ČR bude přispívat k rozvoji aliančních sil a prostředků a k adaptaci NATO na nové bezpečnostní prostředí a výzvy. Jako člen EU rovněž vyjadřuje podporu budování schopnosti v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky využitím možnosti vedení operací na podporu míru a bezpečnosti. V tomto případě není vyloučena ani bližší spolupráce s NATO, kdy ČR podporuje mechanismus konzultací dohodnutého mezi NATO a EU. Co se týče samotné obranné politiky, je v tomto dokumentu jasně deklarováno, že základním pilířem pro tuto oblast je členství v NATO a posilování transatlantické vazby. Česká republika formuluje svoji obrannou politiku v souladu se Strategickou koncepcí NATO a mimo jiné přijímá závazek účasti v operacích na podporu míru, záchranných a humanitárních operací, včetně pomoci ozbrojených sil v post-konfliktní obnově. Dále je jasně uvedeno, že část ozbrojených sil České republiky je vyčleněna a připravována přímo k účasti v aliančních operacích s odkazem na článek 5 Washingtonské smlouvy. Ozbrojené síly České republiky jsou specializovány zejména pro oblast ochrany před zbraněmi hromadného ničení. Specializace je v tomto případě vhodným řešením kapacitního omezení jakému je vystavena AČR a zároveň způsob jak ve specifické oblasti dosáhnout špičkové úrovně. Vedle NATO se budou jednotky AČR také podílet na mírových a humanitárních operacích v rámci EU a OSN. Tato aktivita může zahrnovat i spolupráci v rámci účelově vytvořených koalic. Limity pro sestavení kontingentu stanovuje Vojenská strategie ČR. Složení, velikost a působení kontingentu je stanoveno dle požadavků operace a ekonomických možností státu.

Zatím nejnovější verzí Bezpečnostní strategie je ta vydaná v roce 2011. Tentokrát do vydáním aktualizované verze uplynulo delší období, než bylo doposud zvykem. Příčinou byla s největší pravděpodobností komplikovaná vnitropolitická situace. Nová strategie přirozeně více reflektuje dnešní bezpečnostní prostředí a s ním související hrozby. Zde se nabízí stručně vzájemně porovnat oba dokumenty vzhledem k prodlevě mezi jejich vznikem.

Na rozdíl od strategie z roku 2003 není kladen důraz pouze na euroatlantický prostor, ale je zde vyjádřena potřeba chránit bezpečnostní zájmy také daleko za hranicemi spojeneckých států. Nově je zde více rozvedena myšlenka o upřednostňování preventivní diplomacie v rámci předcházení ozbrojených konfliktů před použitím ozbrojených sil. Co se týče zde definovaných bezpečnostních zájmů, nedošlo k žádné zásadnější změně. I nadále je prioritou bezpečnost a stabilita především euroatlantického prostoru, vazby na NATO, EU a OBSE a prevence bezpečnostních hrozeb pro bezpečnost ČR a jejích spojenců. Nová strategie přináší, na rozdíl od předchozího dokumentu, popis nejvýznamnějších trendů a faktorů bezpečnosti. Mezi nimi jsou

zmíněny také slabé a zhroutené státy, kde místní vláda nedokáže zajistit vlastní obranu, bezpečnost občanů a vládu práva. Tyto státy se mnohdy mohou stát příčinou vnitrostátních nebo regionálních konfliktů, potenciálně rovněž oblastí pro zahraniční působení jednotek AČR. Nová strategie vychází ze Strategické koncepce NATO z roku 2010, kde Aliance definuje hlavní hrozby pro euroatlantický prostor. Za ty jsou zde považovány ne vždy nutně hrozby vojenského charakteru a jejich zdroj je za hranicemi euroatlantického prostoru. Cílem NATO je vybudovat spektrum schopností, které by zajistily efektivní řešení celé řady krizí a to od prevence až po post-konfliktní rekonstrukci.

Pokud Strategie ČR z roku 2011 reflektuje Strategickou koncepci NATO, rovněž vychází z Lisabonské smlouvy Evropské unie. Díky Lisabonské smlouvě by měla být unijní zahraničně-bezpečnostní a obranná politika více efektivní. Unie zde vyjadřuje ochotu a záměr v případě nutnosti využít svých civilních a vojenských sil také mimo evropský prostor. Ve strategii z roku 2011 jsou nově přímo definované jednotlivé bezpečnostní hrozby, které její tvůrci považují za aktuální pro Českou republiku. Vedle terorismu, šíření zbraní hromadného ničení, kybernetických útoků, negativních aspektů mezinárodní migrace, organizovaný zločin, korupci, ohrožení klíčové infrastruktury, přerušení dodávek energetických surovin a energie a přírodních či další mimořádných událostí je zde zmíněna také nestabilita a regionální konflikty. A to jak v euroatlantickém prostoru, tak v jeho okolí. V případě vypuknutí takového charakteru konfliktu, který by představoval hrozbu pro samotnou ČR, pro EU či NATO jako celek, je zde možnost, že se do jeho řešení aktivně zapojí také příslušné jednotky AČR. Účast v takovýchto misích je jednou ze strategií prosazování bezpečnostních zájmů ČR. Stát v tomto případě vytváří takové podmínky pro aktivní účast v misích NATO, EU a OSN. Současně s touto aktivitou se ČR podílí na financování a realizaci evropské rozvojové spolupráce a pomoci v rámci členství v EU a její Společné bezpečnostní a obranné politiky. Rovněž se ČR zapojuje do budování vojenských kapacit EU rozvíjených koordinovaně k NATO, čímž napomáhá k rozvíjení vztahů mezi EU a NATO a spolupráci mezi EU a USA.

V nové strategii je rovněž uvedeno, že v případě selhání veškeré prevence a mírových řešení je ochotna připojit se k donucovacím prostředkům v souladu se závazky v rámci NATO, EU a principy Charty OSN. ČR dle této strategie přispěje do mírových operací, které sice nevyplývají ze smluvních závazků či přímého ohrožení, ale jsou v souladu s jejími zájmy s ohledem na své možnosti a to civilními i vojenskými prostředky. ČR je rovněž připravena účastnit se donucovacích akcí mezinárodního společenství s cílem zabránit masivnímu porušování lidských práv a zločinům proti lidskosti.

3.3 *Vojenské strategie ČR*

Z principů obranné politiky definované v Bezpečnostní strategii, stejně jako ze strategické koncepce NATO a Společné bezpečnostní a obranné politiky EU vychází všechny dosud vydané Vojenské strategie ČR. Prvním takovým dokumentem je Národní obranná strategie ČR z roku 1997. V roce 1999, 2002, 2004 a 2008 byly postupně vypracovány již dokumenty s novým názvem Vojenské strategie ČR. Tyto strategie jsou základem pro výstavbu a použití ozbrojených sil ČR vycházející z definovaných bezpečnostních východisek v Bezpečnostní strategii.

V zatím nejaktuálnější Vojenské strategii z roku 2008 je uvedeno, že dle článku 9 je aktivní účast ozbrojených sil v operacích mimo území ČR nutností. Stabilita v zájmových regionech díky přítomnosti jednotek NATO, EU nebo koaličních jednotek je dle strategie optimálním způsobem, jak minimalizovat dopady hrozeb na bezpečnostní zájmy ČR a jejích spojenců. Ozbrojené síly ČR se proto prioritně připravují právě na tyto operace a aktivně v nich působí. Dále vojenská strategie ve svém článku 11 potvrzuje výše uvedenou informaci, že ozbrojené síly AČR jsou mimo území ČR nasazovány pouze v rámci širšího úsilí mezinárodního společenství v souladu s Chartou OSN a ve spektru operací pod vedením OSN, NATO, EU a případně ad hoc vytvořenými koalicemi.

Co se týče odborné specifikace, ve Vojenské strategii je uvedeno, že do takových operací jsou nasazena úkolová uskupení na bázi organických jednotek doplněné o prvky bojové podpory a bojového zabezpečení. Dále strategie definuje zapojení Armády ČR v rámci článku 5 Severoatlantické smlouvy a účast ve vojenských operacích mimo tento rámec. ČR je schopna účastnit se souběžných vojenských operací svým brigádním úkolovým uskupením po dobu šesti měsíců bez rotace, praporním úkolovým uskupením s rotací šest měsíců a rotním úkolovým uskupením s rotací šest měsíců. ČR je rovněž schopna vyslat uskupení do hodnoty praporu určených do pohotovosti v rámci NATO Response Force nebo EU Battlegroup a to v období, kdy nebude nasazeno brigádní úkolové uskupení. Vedle výše uvedených uskupení je zde možnost vyslat speciální jednotky odborníků, jakými jsou specializované odřady nebo expertní týmy.

3.4 *Charta OSN*

Nejen z Bezpečnostních a Vojenských strategií ČR vyplývá, že veškeré zahraniční operace musejí probíhat v souladu s Chartou OSN. Tento důležitý pramen mezinárodního práva ve své kapitole VII, článku 42 určuje, že pokud selžou veškerá nevojenská opatření pro zabránění vzniku konfliktu, může RB OSN rozhodnout o zahájení takové akce, které považuje za nutné k udržení nebo obnovení mezinárodního místu a bezpečnosti. Takové operace mohou zahrnovat použití leteckých, námořních a pozemních sil členů OSN. Dle následujícího článku 43 stejné kapitoly se

členské státy zavazují, že poskytnou RB OSN k dispozici ozbrojené síly, pomoc a služby nutné k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. RB OSN vydává rozhodnutí o použití síly v případě, že došlo k vyčerpání všech mírových prostředků a tím uděluje mandát vojenským operacím zahájeným v zájmu udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.

3.5 Koncept operací mimo členské státy NATO

Severoatlantická aliance, která byla po dobu studené války protipólem Varšavské smlouvy v rámci mocenského soupeření Východního a Západního bloku, musela po ukončení bipolární konfrontace najít v mezinárodním systému nový prostor pro své působení. Důsledky zásadních geopolitických změn na počátku 90. let reflektoval Summit NATO v Londýně z roku 1990. Zde byla přijata opatření, díky kterým se Aliance vypořádala především s rozpadem Sovětského svazu a koncem Varšavské dohody. NATO deklarovalo, že i nadále bude organizací kolektivní obrany a státům střední a východní Evropy, které procházely tranzicí k demokracii, nabídla Aliance budoucí spolupráci¹. Následovalo vydání nového strategického konceptu Aliance z roku 1991, který předefinoval bezpečnostní rizika a výzvy na „těžko předvídatelná“ a „přicházející z různých směrů“. Tato strategie, vzhledem k datu svého vzniku, stále ještě reflektovala především zásadní změny v Evropě po pádu Sovětského svazu. Největší rizika pro bezpečnost tehdy Aliance spatřovala v nestabilitě nově vzniklých států v oblastech střední a východní Evropy. Jádrem strategie byl důraz na bezpečnost členských států a vyjádření záměru o budoucím omezení jaderného arzenálu². Transformace NATO pokračovala vytvořením programu Partnerství pro mír (díky kterému se navázala individuální spolupráce mezi nečlenskými státy a NATO³). Na konferenci v Bruselu v roce 1994 došlo ke schválení konceptu mnohonárodnostních sil NATO (NATO Joint Task Force), díky kterému bylo umožněno rychlé nasazení mnohonárodnostních vojenských formací vytvořené „na míru“ potřebám daného konfliktu⁴.

Obava z nestability vyvolaná rozpadem sovětského impéria se brzy potvrdila občanskou válkou na území bývalé Jugoslávie, kde se NATO angažovalo společně s jednotkami OSN. Vedle Jugoslávie se Aliance účastnila operací na území Náhorního Karabachu a Gruzii⁵. Pro NATO velmi turbulentní období 90. let vyvrcholilo v roce 1999 přijetím nových členů – České republiky,

1 <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c900706a.htm>

2 http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_23847.htm

3 http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50349.htm

4 www.nato.int/docu/comm/1999/.../16cjtf.pdf

5 <http://www.nato.int/history/nato-history.html>

Maďarska a Polska. V tomtéž roce byla vydána nová Strategická koncepce, která zdůrazňuje bezpečnost především euroatlantického prostoru a reflektuje potenciální hrozby za hranicemi této oblasti. Ekonomické, sociální a politické napětí ve státech obklopujících členské státy NATO může rychle přerůst až v konflikt, kterému by se Aliance v rámci svojí vlastní bezpečnosti měla snažit zabránit. Nasazení sil mimo teritorium vlastního státu nebo euroatlantický prostor se tedy postupně dostává do popředí obranné politiky NATO⁶. Zásadní milník (nejen) pro NATO přišel s teroristickými útoky na New York a Washington v září 2001. Aliance poprvé ve své historii využila článku 5 Washingtonské dohody a vyhodnotila události z 11. září 2001 jako bezprecedentní útok na jednoho ze svých členů. Reakcí byla operace Trvalá svoboda v Afghánistánu a ustanovením boje proti terorismu jako prioritou pro celou Alianci⁷.

Souhrnná politická směrnice NATO (Comprehensive Political Guidance) z roku 2006 deklaruje, že způsobem, jakým se vypořádat s narůstající hrozbou asymetrických konfliktů, jsou společné mnohonárodnostní expediční operace daleko za hranicemi aliančních států. Směrnice nastiňuje, jakými vlastnostmi musí takové jednotky disponovat, aby byly úspěšné, a tím předesílá nový vývoj pro celou organizaci⁸.

V zatím nejnovější Strategické koncepci z roku 2010 je již vojenské angažmá za hranicemi členských států pevně zakotveno. Aliance shledala za nutné čelit krizím potenciálně ohrožující bezpečnost euroatlantického prostoru ve všech jeho stádiích, tedy nejprve se snažit o prevenci, případně zasáhnout a posléze se podílet na post-konfliktní rekonstrukci daného státu⁹.

3.6 Koncept operací mimo členské státy EU

Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU byla ustanovena již Maastrichtskou dohodou z roku 1993. Od této doby prošla SZBP řadou reforem, aby se v roce 2009 zatím naposledy upravila Lisabonskou smlouvou. Ta se pokusila o sjednocení zahraničně-politického přístupu celé EU. V rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky musí členské státy dospět k rozhodnutí téměř vždy jednomyslně¹⁰.

6 http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_27433.htm

7 <http://www.nato.int/history/nato-history.html>

8 http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_56425.htm

9 http://www.nato.int/cps/en/SID-570FFE8B-66BE49DF/natolive/topics_82705.htm

10 <https://www.euroskop.cz/8916/sekce/spolecna-zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>

V Evropské bezpečnostní strategii z roku 2003 jsou jako bezpečnostní hrozby pro Unii definovány terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, slabé a rozpadlé státy a organizovaný zločin. Jedním ze strategických cílů, jak těmto hrozbám čelit je budování bezpečnosti v sousedství EU. Tohoto cíle by Unie ráda dosáhla vedle diplomatických a politických také vojenskými nástroji. Ve strategii z roku 2003 je uvedeno, že do systému obrany vynakládá EU přes 160 miliard EUR ročně, a proto by měla být schopna vést několik operací současně. Strategie rovněž zmiňuje NATO jako svého prvořadého partnera v oblasti bezpečnosti a obrany a odkazuje na dohodu Berlín plus.

Pět let po vytvoření této Bezpečnostní strategie vydala EU dokument nazvaný Zpráva o provádění Evropské bezpečnostní strategie. Zde se snaží o shrnutí toho, jakým způsobem unie naplnila bezpečnostní cíle definované ve strategii. Dokument přináší zhodnocení uplynulých pěti let v oblasti bezpečnosti s tím, že cíle vytčené ve strategii zůstávají a musí být i nadále intenzivně naplňovány. Mezi bezpečnostními hrozbami byly nově přidány počítačová bezpečnost, energetická bezpečnost a důsledky změny klimatu. V dokumentu se uvádí, že v posledním desetiletí vyslala EU více jak 20 misí s různým zaměřením. Velkým tématem pro oblast bezpečnosti EU je samozřejmě otázka rozvoje Balkánského poloostrova. Dokument poskytuje shrnutí dosavadního působení EU v této oblasti a nastíněna možnost budoucího rozšíření Unie tímto směrem. Co se týče budování bezpečné oblasti u sousedních států, dokument dále zmiňuje vztah s Ukrajinou, oblast Kavkazu, Středomoří, konflikt na Blízkém východě, hrozbu iránského jaderného programu a spolupráci s NATO v Afghánistánu. Vojenské zahraniční mise jsou zde stále považované za stěžejní nástroj prosazování evropských bezpečnostních zájmů.

Zatím posledním dokumentem, který definuje bezpečnostní strategii EU je Návrh strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie z roku 2010. Zde jsou opět definovány bezpečnostní výzvy a nástroje, jak těmto výzvám čelit. Z hlediska zahraničních vojenských operací nepřináší však žádné nové poznatky ani strategie oproti výše uvedeným dokumentům.

4. Přehled operací se zapojením AČR

V této části je stručný souhrn všech zahraničních operací, kterých se AČR účastnila od roku 1993. U každé takto popsané mise je uvedeno, na základě jakého sněmovního hlasování byla účast odsouhlasena. Kapitola tak představuje základní přehled pro následné získávání empirických dat ze

stenografických záznamů jednání poslanecké sněmovny, na základě kterých bude provedena diskurzivní analýza.

4.1. Operace OSN

4.1.1 UNPROFOR

Brzy po vzniku samostatného českého státu se vláda musela začít zabývat problematikou působení vojenských jednotek za hranicemi vlastního teritoria. Část armády se totiž účastnila zahraničních operací již v momentě samotného vzniku ČR, do kterých původně vstupovala jako armáda československého státu.

První misí OSN, které se účastnila již AČR, byla mise UNPROFOR (United Nations Protection Force) v bývalé Jugoslávii. Tato operace byla realizována na základě rozhodnutí RB OSN č. 721 v listopadu 1991. O tehdy ještě československé účasti rozhodla vláda tehdejší federativní republiky v lednu 1992¹¹. Vláda ČSFR svým rozhodnutím č. 27 ze dne 16. ledna 1992 rozhodla o zapojení ČSFR a to včetně vyslání vojenské jednotky a pozorovatelů. Dne 11. března 1992 schválilo tento návrh Federální shromáždění ČSFR¹². Vyslán byl tedy nejprve československý prapor o síle 500 osob, kam byli zařazeni vojáci z řad dobrovolníků.

Následné rozdělení federativní republiky se samozřejmě dotklo i společné zahraniční vojenské mise, a tak v dubnu roku 1993 nahradil společný československý prapor samostatný prapor mírových sil OSN AČR pod vedením plukovníka Vladimíra Brauna¹³. V listopadu roku 1993 rozhodla vláda dokonce o rozšíření české účasti v rámci mise o dalších 500 příslušníků. Následoval souhlas s návrhem vysloveným Poslaneckou sněmovnou a této operace se tak účastnilo celkem na 958 českých vojáků¹⁴.

4.1.2 UNGCI

Podobná situace nastala také v rámci humanitární mise UNGCI (United Nations Guards Contingent in Iraq), která byla zahájena na základě rezolucí OSN č. 706/1991 a 712/1991 a které se od roku 1991 účastnilo nejdříve 50 československých vojáků¹⁵. O tři roky později byla mise

11 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3690>

12 http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0734_00.htm

13 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3690>

14 http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0734_00.htm

15 <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=626>

zařazena do programu OSN „Oil for Food“ a do roku 2003, kdy došlo k jejímu ukončení, se jí zúčastnilo celkem 300 českých a slovenských armádních příslušníků. Vojenské síly zde zajišťovaly bezpečnost civilním složkám, které přerozdělovaly potraviny, zdravotnické potřeby a další humanitární pomoc. Na rozdíl od výše popsané mise UNPROFOR nebyl v případě UNGCI předložen návrh na schválení vyslání této mise Federálnímu shromáždění ČSFR. Dle tehdejší vlády se v tomto případě nejednalo o vyslání ozbrojených sil do zahraničí podle článku 36. odstavce 2 ústavního zákona o Československé federaci, ale o jiné působení českých vojáků v zahraničí, proto tento vládní návrh nepodléhal schválení zákonodárného sboru (Pejchal; 2008).

4.1.3 UNCRO

Další operací s českou vojenskou účastí byla mise UNCRO (UN Confidence Restoration Operation in Croatia). V březnu 1994 bylo na území bývalé Jugoslávie, konkrétně do chorvatského Kninu, vyslán polní chirurgický tým AČR. Polní chirurgický tým byl součástí mise UNPROFOR a jeho hlavním úkolem bylo poskytování neodkladné a život zachraňující úkony pro přesun zraněných na vyšší zdravotnické služby mise UNPROFOR. Na počátku tvořilo polní chirurgický tým 21 osob. V roce 1995 se tým přesunul do Záhřebu a počet členů se navýšil na 31. V březnu 1996 se polní nemocnice přesunula do Východní Slavonie, kde začala působit ve prospěch mírové mise OSN UNTAES (UN Transitional Authority for Eastern Slavonia). Rovněž došlo k navýšení počtu členů na celkem 40 účastníků¹⁶. Vláda odsouhlasila vyslání polní chirurgické nemocnice svým rozhodnutím č. 272 ze dne 26. května 1993¹⁷. Poslanecká sněmovna tento návrh odsouhlasila dne 8. prosince 1993¹⁸. Vzhledem k tehdejší neexistenci Senátu Parlamentu České republiky, byl návrh projednán pouze v Poslanecké sněmovně (Pejchal; 2008).

4.1.4 POZOROVATELSKÉ MISE OSN

Příslušníci Armády České republiky se rovněž účastní pozorovatelských misí OSN. V květnu 1993 vyslala Česká republika 20 vojenských pozorovatelů do Mosambiku v rámci mise ONUMOZ s mandátem do roku 1995. Stejný počet příslušníků AČR byl vyslán v roce 1993 do Libérie v souvislosti s účastí v misi UNOMIL, kde mandát skončil v roce 1997¹⁹. Účast českých vojáků se rovněž váže k misím UNOMIG v Gruzii (1994 - 2009)²⁰, UNMOT v Tádžikistánu (1994

16 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3689>

17 http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/9C69422EBF0CBABEC12571B6006FBF0B

18 <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/stenprot/015schuz/s015049.htm>

19 <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=626>

20 <https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unomig/facts.html>

– 2000)²¹, UNPREDEP v Bývalé jugoslávské republice Makedonii (1995 – 1999)²², UNOMSIL v Sierra Leone (1998 – 1999)²³, UNMEE v Etiopii/Eritree (2000 – 2008)²⁴, a k misi UNMOP na poloostrově Prevlaka. Těchto operací OSN se vždy účastnily zpravidla jednotky pozorovatelů z řad AČR²⁵. K lednu 2013 působí v pozorovatelských operacích na pět příslušníků AČR. Konkrétně se jedná o 3 pozorovatele v misi MONUSCO (dříve MONUC) v Demokratické republice Kongo, jeden pozorovatel v rámci mise UNMIK v Kosovu a rovněž jeden v misi UNAMA v Afghánistánu²⁶. Zatím nejaktuálnější je zapojení celkem 3 pozorovatelů AČR do mise UNSMIS (UN Supervision Mission in Syria) v Sýrii vyslaných v květnu 2012²⁷.

4.2 Operace NATO

4.2.1 IFOR

ČR, ještě jako nečlenský stát NATO, vyslala v roce 1995 na tisíc vojáků AČR do Bosny a Hercegoviny v rámci mise IFOR. Cílem této operace bylo vynutit dodržování Daytonské dohody. Jednotky IFOR tak nahradily vojáky OSN (mise UNPROFOR) a svoji činnost ukončily po místních volbách v září roku 1996. Na činnost jednotek IFOR navázala mise SFOR²⁸.

Během operace IFOR se počet účastníků z řad AČR navýšil na 850, kdy součástí mise byl také 6. mechanizovaný prapor o počtu zhruba 800 osob²⁹. Vyslání schválila vláda dne 29. listopadu 1995 ve svém usnesení č. 677³⁰. Návrh následně schválila také Poslanecká sněmovna s tím, že do bývalé Jugoslávie bude vyslán mechanizovaný prapor v počtu do 1000 vojáků z povolání a v další službě na základě dobrovolnosti na dobu jednoho roku³¹.

21 <https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unmot/UnmotF.html>

22 https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unpred_p.htm

23 <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unomsil/UnomsilF.html>

24 <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unmee/facts.html>

25 <https://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unmop/facts.html>

26 <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/pozorovatelske-mise/pozorovatelske-mise-6393/>

27 http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/udalosti_a_temata/x2012_05_16_ceska_republika_vysila_v_ojenske_pozorovatele_do_mise_osn_v_syrii.html

28 http://www.natoaktual.cz/natoaktual/na_zpravy.aspx?y=na_zpravy/mise_ifor.htm

29 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3708>

30 http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/B3799DD0837C05E6C12571B60070B4F1

31 http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t2003_00.htm

4.2.2 SFOR

Na misi IFOR, která měla implementovat mírovou dohodu v Bosně a Hercegovině, navázala operace SFOR s cílem stabilizovat tento stav. Hlavním úkolem jednotek SFOR bylo zabránit obnově nepokojů, zajistit prostředí, které napomůže dalšímu mírovému procesu a poskytování podpory civilním organizacím. Mise SFOR byla realizována na základě rezoluce RB OSN č. 1088 přijaté dne 12. prosince 1996. V průběhu let 1996 – 2004 se na misích IFOR, SFOR a SFOR II vystřídal na 6300 příslušníků AČR³². Souhlas se zapojením jednotek AČR do mise SFOR vyslovila vláda v prosinci 1996³³. Tento vládní návrh byl následně přijat Poslaneckou sněmovnou, která odhlasovala vyslání kontingentu o velikosti 700 příslušníků AČR na dobu 18ti měsíců³⁴. Na své první schůzi dne 19. prosince 1996 vyslovil souhlas s českou účastí v této misi také Senát³⁵.

4.2.3 AFOR

Od dubna do září 1999 realizovala Aliance svoji první humanitární operaci pod jménem AFOR/Allied Harbour s cílem zajištění základních potřeb velkému množství uprchlíků z Kosova do Albánie. Do operace se zapojila také AČR, kdy došlo k vyslání 6. polní nemocnice spolu se silami a prostředky Civilní obrany České republiky. Civilní obrana v Albánii v počtu 29 osob vybudovala uprchlický tábor nedaleko vesnice Rushkul, který byl po dokončení věnován vysokému představiteli OSN pro uprchlíky (UNHCR) pro oblast Durres. Po skončení humanitární krize v oblasti bylo zařízení z rozhodnutí vlády ČR věnováno Albánii. Česká vláda přijala dne 24. února 1999 návrh na vyslání výše zmíněné 6. polní nemocnice svým usnesením č. 168³⁶. Následoval souhlas Poslanecké sněmovny dle svého usnesení č. 188 z 10. schůze 24. března 1999³⁷.

Dne 17. srpna 1999 došlo na severozápadním území Turecka k ničivému zemětřesení, které zavinilo velký počet zranění a ztrát na životech místních obyvatel. V důsledku této katastrofy vzniklo nebezpečí epidemií a byl zde akutní nedostatek zdravotnické péče. Z Albánie byl vyslán nejprve mobilní tým 6. polní nemocnice AČR a po souhlasu Parlamentu byla do postižené oblasti vyslána i hlavní část polní nemocnice. Svoji činnost zde čeští zdravotníci ukončili 31. října 1999³⁸.

32 http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_zpravy/mise_sfor.htm

33 <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t010600.htm>

34 <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t010600.htm>

35 http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/webNahled?id_doc=29668&id_var=25352

36 http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/DDD3DAB40E5B1AA2C12571B6006F837A

37 <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=33775>

38 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3706>

Poslanecká sněmovna schválila vládní návrh na vyslání 6. polní nemocnice do Turecka dne 14. září 1999 svým 452. usnesením³⁹. O den později, tedy 15. září 1999, vyslovil souhlas také Senát⁴⁰.

4.2.4 KFOR

Téhož roku, konkrétně v červenci 1999, zahájila Severoatlantická aliance operaci KFOR na území Kosova. Účelem bylo v souladu s rezolucí RB OSN č. 1244 z 10. června 1999⁴¹ podporovat misi OSN UNMIK. Mise KFOR jinak taktéž „Joint Guardian“ se účastnila průzkumná rota a dopravní letoun An-26 Armády ČR. Zpočátku čítala česká účast v misi KFOR 140 armádních příslušníků. V listopadu roku 1999 byl kontingent navýšen o 56 osob. O dalším rozšíření české účasti v této operaci bylo rozhodnuto v roce 2001 a to na celkový počet 400 vojáků. Od února 2002 začal naplňovat cíle mise KFOR také společný česko-slovenský kontingent v síle mechanizovaného praporu o velikosti 500 osob⁴². V dubnu roku 2005 byla mise KFOR přejmenována na operaci Joint Enterprise a AČR v této misi působila celkem 12 let. Dne 3. listopadu 2011 byla ukončena účast Úkolového uskupení AČR, nicméně až do února 2013 v Kosovu působila na velitelství KFOR 3. skupina jedenácti českých vojáků⁴³.

Schvalovací proces předcházející české účasti v této operaci byl následující: v červnu 1999 schválila Poslanecká sněmovna vládní návrh na vyslání průzkumné roty a nevyzbrojeného dopravního letounu An-26 do operace „Joint Guardian“⁴⁴. Následovalo senátní usnesení č. 93, které české zapojení rovněž odsouhlasilo⁴⁵. Od února 2013 do srpna téhož roku plní operační úkol 4. skupina jedenácti českých vojáků a navazuje tak na výše popsanou činnost 3. skupiny. O jejím působení v operaci KFOR bylo rozhodnuto vládním návrhem č. 349. Ze dne 16. května 2012⁴⁶.

39 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?ct=452&o=3&v=US>

40 <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/8042/8042/8043>

41 <http://www.un.org/News/Press/docs/1999/19990610.SC6686.html>

42 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3709>

43 <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/kosovo/kosovo-kfor-15559/>

44 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&v=US&ct=339>

45 <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlas?O=2&S=&K=&H=&N=>

46 http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web/cs?Open&2012&05-16

4.2.5 Essential harvest

V roce 2001 následovala účast české 43. výsadkové roty o velikosti 120 osob v operaci Essential Harvest v Makedonii. Úkolem této roty bylo zabezpečit ochranu velitelství mnohonárodnostní brigády a vytvořit vzdušně výsadkovou zálohu velitele mnohonárodnostní brigády. Trvání mise bylo od srpna do října 2001 a během této doby se podařilo odebrat a zlikvidovat na 3 875 kusů zbraní albánských povstalců⁴⁷. Výsadková rota AČR byla do Makedonie vyslána na základě usnesení vlády ČR č. 639 z 20. června 2001. Jelikož se jednalo o účast kratší než 60 dní, došlo k naplnění čl. 43 odstavce 4 Ústavy ČR. Nebylo tedy nutné žádat o souhlas Parlamentu. Senát byl s touto skutečností seznámen na své schůzi dne 29. listopadu 2001 a Poslanecká sněmovna dne 14. prosince 2001. Dodatečně vyslovily obě komory Parlamentu svůj souhlas s účastí AČR v této operaci. Jednalo se o první případ rozhodování o vyslání ozbrojených sil za hranice České republiky po novelizaci čl. 43 Ústavy ČR. Schvalovací proces v tomto případě proběhl bez komplikací (Pejchar; 2008).

4.2.6 Operace Winter Race

Jméno Winter Race nese humanitární operace NATO v Pákistánu z října 2005, kdy tuto zemi postihlo ničivé zemětřesení. Na základě rozhodnutí tehdejšího ministra obrany Karla Khüna byl dne 12. října 2005 vyslán armádní speciál s nejprve šestičlenným traumatologickým týmem, který později následovala skupina třiceti vojenských zdravotníků. Mise byla ukončena k 10. lednu 2006⁴⁸. V tomto případě využila vláda možnosti vyslat lékařský tým na misi trvající 60 dní bez souhlasu Parlamentu dle článku č. 43 odstavce 4 Ústavy ČR. Rozhodnutí ministra obrany bylo schváleno vládou usnesením č. 1368 ze dne 19. října 2005⁴⁹.

4.2.7 Baltic Air Policing 2009, 2012

V období května až srpna 2009 plnilo celkem 75 příslušníků AČR alianční operační úkol zabezpečení a střežení vzdušného prostoru pobaltských států Litvy, Lotyšska a Estonska. Tento úkol

47 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3705>

48 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=6913>

49 http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web/cs?Open&2005&10-19

převzal český kontingent od dánských a v září předal německým vzdušným silám⁵⁰. Souhlas s účastí v této misi vydala Poslanecká sněmovna svým usnesením č. 985 a Senát usnesením č. 99⁵¹.

Od 1. září do konce roku 2012 plnil 2. kontingent AČR stejný úkol jako v roce 2009. Česká účast byla schválena Poslaneckou sněmovnou 6. října 2010⁵².

4.2.8 ISAF

Mise ISAF (International Security Assistance Force) byla ustanovena v prosinci roku 2001 na základě konference v Bonnu, která měla za úkol určit příští (zejména politický) vývoj v Afghánistánu. Díky mezinárodním silám s mandátem RB OSN měla být zahájena post-konfliktní rekonstrukce země. V srpnu 2003 převzala vedení operace Severoatlantická aliance⁵³. RB OSN vydala celkem devět rezolucí týkající se mise ISAF na základě článku VII Charty OSN⁵⁴.

Zapojení AČR do mise ISAF bylo zahájeno na základě usnesení vlády č. 257 ze dne 11. března 2002⁵⁵ o vyslání 6. polní nemocnice do Afghánistánu. Na toto vládní usnesení navázal souhlas s vysláním 6. polní nemocnice o velikosti 269 příslušníků AČR také od Poslanecké sněmovny. Konkrétně se jednalo o 2228. usnesení ze dne 9. dubna 2002⁵⁶. O devět dní později, tedy 18. dubna, následoval také souhlas horní komory Parlamentu⁵⁷.

V říjnu 2002 byla 6. polní nemocnice vystřídána 11. polní nemocnicí⁵⁸. Tento kontingent AČR působil v Afghánistánu na základě vládního usnesení č. 866 ze dne 11. září 2002⁵⁹, na který navázal souhlas Poslanecké sněmovny ze dne 16. října 2002⁶⁰. Senát odsouhlasil působení 11. polní nemocnice dne 14. listopadu 2002 svým usnesením č. 477⁶¹. Činnost tohoto uskupení byla schválena do konce ledna 2003. Přesun 11. polní nemocnice skončil 13. února 2003. Po návratu

50 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=13790>

51 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=709>

52 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=132&ct1=0>

53 <http://www.isaf.nato.int/history.html>

54 <http://www.nato.int/isaf/topics/mandate/index.html>

55 http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/54ADAD989A14F864C12571B60070E311

56 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&v=US&ct=2228>

57 http://www.senat.cz/cinnost/zpravy/vyrzpr2002/index.php?ke_dni=4.1.2013&O=9

58 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3710>

59 <http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/F63A3AB96D65BD3BC12571B6006C318C>

60 <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/006schuz/s006207.htm>

61 <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=19627>

jednotky pokračoval v plnění úkolů mise polní chirurgický tým o velikosti 11 osob. Tato skupina byla zařazena do sestavy německé polní nemocnice a to na období od 1. února do 24. dubna 2003, kdy došlo k ukončení působení těchto sil a prostředků AČR v misi ISAF⁶².

Dalším působením příslušníků AČR v misi ISAF byla dílčí operace ISAF – KAIA, kdy na 66 osob zajišťovalo velení na kábulském mezinárodním letišti (Kabul International Airport, KAIA). Tato jednotka zajišťovala velení po dobu čtyř měsíců a to od prosince 2006. V tomto případě se jednalo o první působení AČR v roli vedoucího národa v rámci ISAF v Afghánistánu⁶³.

Od dubna do prosince roku 2008 působil na mezinárodním letišti v Kábulu také 5. kontingent AČR polní nemocnice a chemické jednotky. V prosinci roku 2008 bylo ukončeno působení polní nemocnice AČR, které trvalo od roku 2007⁶⁴.

Od roku 2009 do 2011 působila v Afghánistánu speciální vrtulníková jednotka o celkovém počtu 99 osob ve čtyřech rotacích. Hlavním úkolem jednotky byla přeprava osob a nákladů ve prospěch koaličních jednotek Regionálního velitelství ISAF Východ. Mezi další úkoly jednotky patřilo pátrání, záchrana a přeprava zraněných na palubě vrtulníku na požádání českých a koaličních jednotek ISAF⁶⁵. O působení této jednotky bylo rozhodnuto na základě vládního usnesení č. 100 ze dne 19. ledna 2009⁶⁶, usnesení Poslanecké sněmovny č. 985 ze dne 4. února 2009⁶⁷ a usnesení Senátu č. 99 ze dne 28. ledna 2009⁶⁸.

Čeští vojáci se také podíleli na ochraně a obraně nizozemské základny v afghánské provincii Uruzgán. Jednotka 4. Brigády rychlého nasazení o velikosti 63 osob zde působila od ledna do března 2009. Důvodem vyslání jednotky na tento úkol byla spojenecká solidarita, kdy Nizozemí v roce 2007 vyhlásilo nedostatek vojenských sil na ochranu základem svých provinčních a rekonstrukčních týmů v oblasti Uruzgán⁶⁹. Vyslání 4. brigády rychlého nasazení na tento úkol bylo schváleno Poslaneckou sněmovnou usnesením č. 552 a Senátem č. 245 z prosince 2007⁷⁰.

62 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3710>

63 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=8804>

64 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=12573>

65 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=48178>

66 http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web/cs?Open&2009&01-19

67 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&v=US&ct=985>

68 <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=50053>

69 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=11451>

70 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=347>

Co se týče aktuálně probíhajících (v případě provinčního rekonstrukčního týmu v Lógaru momentálně ve fázi ukončování) misí, od roku 2010 působí v Afghánistánu takzvané Úkolové skupení AČR ISAF se sídlem v Kábulském mezinárodním letišti. Uskupení organizačně zastřešuje všechny jednotky a prvky AČR působící na území Afghánistánu s cílem centralizovat a komplexně podporovat všechny jednotky nasazené v rámci mise ISAF. Velitel tohoto uskupení vykonává funkci staršího národního představitele AČR v Afghánistánu. V současné době se organizační struktura 6. úkolového skupení AČR v Afghánistánu sestává z těchto jednotek: Národní podpůrný prvek (NSE), jednotka Air Adviser Team Kábul (AAT Kábul), jednotka chemické a biologické ochrany, zastoupení na velitelstvích ISAF, jednotka PRT Lógar, 5. Jednotka poradního a výcvikového týmu (OMLT), jednotka polního chirurgického týmu a výcviková jednotka Vojenské policie⁷¹.

Národní podpůrný prvek – jednotka NSE, zajišťuje plnohodnotnou podporu všech jednotek na území Afghánistánu. Jedná se především o administrativní, logistické a zdravotní zabezpečení. Vedle toho Air Adviser Team Kábul – AAT Kábul se sídlem na mezinárodním letišti v Kábulu má za úkol výcvik, poradenství a výuku pilotů spolu s pozemním personálem příslušníků vzdušných sil afghánské armády. Jednotka chemické a biologické ochrany provádí komplexní chemický průzkum na celém území Afghánistánu a rovněž se podílí na výcviku expertů z řad samotných Afghánců. Polní chirurgický tým je součástí francouzské vojenské nemocnice. Jednotliví příslušníci AČR působící v Afghánistánu mají rovněž své zastoupení v různých funkcích v mezinárodních štábech na jednotlivých stupních velitelství ISAF⁷².

Dále zde působí jednotka poradního a výcvikového týmu (OMLT – Operational Mentoring and Liaison Team). Toto uskupení o velikosti 54 osob má za svůj úkol cvičit, mentorovat a pomáhat v procesu plánování, řízení a velení pěší jednotky afghánské armády o velikosti praporu. Jednotka zahájila své působení v provincii Wardak v prosinci 2010 a aktuálně působící uskupení má mandát do dubna 2013⁷³. Vedle výcviku pěší jednotky asistují čeští vojáci také u budování afghánské národní policie. Konkrétně jde o jednotku vojenských policistů České a Slovenské republiky působící rovněž ve Wardaku a to od dubna 2012 do dubna 2013 o velikosti 12 osob⁷⁴.

Pravděpodobně nejznámější českou jednotkou působící na území Afghánistánu je provinční rekonstrukční tým v provincii Lógar. Tato jednotka zahájila svoji činnost dne 19. března 2008 a byla ukončena k 31. lednu 2013. Cílem byla snaha o přispění k celkové stabilizaci a obnově země na

71 <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/ukolove-uskupeni-acr-isaf-42409/>

72 <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/ukolove-uskupeni-acr-isaf-42409/>

73 <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-wardak/afghanistan-wardak-46900/>

74 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=75866>

základě mandátu RB OSN č. 1386 z roku 2001 a rezolucí č. 1510 z roku 2003. Úkolem jednotky bylo zajištění bezpečnosti českých civilních expertů, kteří v Lógaru pomáhali s rekonstrukčním procesem a výcvikem afghánských bezpečnostních sil. Jak bylo již zmíněno níže, rekonstrukční tým zahájil svoji činnost v Afghánistánu k 19. březnu 2008⁷⁵. Poslanecká sněmovna vyslovila svůj souhlas v rámci usnesení č. 552 ze dne 5. prosince 2007. Následovalo usnesení Senátu rovněž z 5. prosince 2007 a to č. 245. Obě komory Parlamentu tím odsouhlasily činnost armádních jednotek mimo území ČR na rok 2008⁷⁶. Co se týče roku 2009, byly veškeré zahraniční mise AČR schváleny senátním usnesením č. 99 zedne 28. ledna 2009 a usnesením Poslanecké sněmovny č. 985 ze dne 4. února 2009⁷⁷. Stejným způsobem probíhal také schvalovací proces působení jednotek Armády ČR v zahraničí na roky 2010⁷⁸, 2011 a 2012⁷⁹.

4.3 Operace Trvalá svoboda

Tato mezinárodní protiteroristická operace byla zahájena 7. Října 2001 v souladu s článkem 5 Washingtonské smlouvy jako reakce na teroristické útoky z 11. září 2001. Tato mise, vedená americkou armádou jako odvetný akt, měla za úkol útok na teroristické výcvikové tábory Al Kajdy a vojenské základny Talibanu na území Afghánistánu. Jedná se o koaliční vojenskou operaci, na které se podílí řada států, především členů NATO včetně České republiky (Hope; 2008).

Armáda ČR se zapojila v březnu 2002 vysláním kontingentu v počtu do 250 osob na území Kuvajtu. Tento útvar byl tvořen velitelstvím, štábem, národním podpůrným prvkem, zesílenou 9. rotou chemické ochrany z Liberce a speciálním zdravotnickým odřadem⁸⁰. Vláda v tomto případě využila své pravomoci dle čl. 43 odst. 4 písm. b) Ústavy ČR a vyslala výše popsané jednotky AČR na dobu 60-ti dní (Pejchar; 2008). Následovalo odsouhlasení prodloužení období působení odřadu radiační, chemické a biologické ochrany na dobu od 1. října 2002 do 31. prosince 2003 s tím, že jednotka bude složena z vojáků z povolání v počtu maximálně 300 osob⁸¹. Tento vládní návrh posléze odsouhlasila Poslanecká sněmovna svým usnesením č. 137 ze dne 16. Října 2002⁸² a Senát

75 <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/afghanistan-logar/afghanistan-logar-prt-isaf-15924/>

76 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=347>

77 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=709>

78 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&T=869>

79 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=132&ct1=0>

80 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3688>

81 <http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/F63A3AB96D65BD3BC12571B6006C318C>

82 www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=30991

svým usnesením č. 477 ze dne 14. listopadu 2002⁸³. V září 2002 došlo k rotaci a úkoly převzal 4. odřad radiační, chemické a biologické ochrany z Týna nad Vltavou. Na základě požadavku Spojených států byl od 1. února 2003 odřad posílen 1. praporem radiační, chemické a biologické ochrany o počtu 395 osob. Mise se účastnil také společný 1. česko-slovenský prapor radiační, chemické a biologické ochrany a to od března 2003. V momentě, kdy český prapor radiační, chemické a biologické ochrany svoji činnost v misi ukončil, zahájila v oblasti provoz 7. polní nemocnice AČR. Stalo se tak k červnu 2003 v rámci operace nazvané Iraqi Freedom⁸⁴.

4.3.1 IZ SFOR

Na působení 7. polní nemocnice v Iráku v rámci mise Enduring freedom navázal v listopadu roku 2003 kontingent vojenských policistů AČR⁸⁵. O tomto působení bylo rozhodnuto na základě vládního usnesení č. 1031 ze dne 20. Října 2003⁸⁶, následného souhlasu Poslanecké sněmovny č. 617⁸⁷ a Senátu č. 161⁸⁸. Úkolem tohoto kontingentu o velikosti 80 osob bylo dohlížet na činnost místní policie, pomáhat při výcviku jejích příslušníků a podílet se na policejním zabezpečení divize. Dne 19. Července byla mise přejmenována na Multi-national Forces Iraq a to na základě rezoluce RB OSN č. 1546 ze dne 19. července 2004⁸⁹. České působení v této misi nadále vycházelo z usnesení vlády č. 1031 a jeho délka se nadále určovala dle usnesení Poslanecké sněmovny č. 855 ze dne 18. prosince 2003⁹⁰, následného usnesení č. 1344 ze dne 4. listopadu 2004⁹¹. Souhlas rovněž vydala horní komora parlamentu a to dne 17. prosince 2003 svým usnesením č. 288⁹² a dne 4. listopadu 2004 usnesením č. 534⁹³.

Dne 15. Zářím roku 2004 přijala tehdejší vláda návrh na prodloužení doby působení kontingentu v Irácké republice na rok 2005 a to svým usnesením č. 903⁹⁴. O působení kontingentu

83 <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=19627>

84 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3688>

85 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3713>

86 <http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/97BB67084CBEBFD9C12571B60070142A>

87 <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/018schuz/s018294.htm>

88 www.veterani.army.cz/dok/par/vys/sen161_2003.doc

89 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3713>

90 www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=31710

91 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?ct=1344&o=4&v=US>

92 www.veterani.army.cz/dok/par/vys/sen288_2004.doc

93 <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=28355>

94 http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/1B89B34227B801EDC12571B6006CD3DB

také v roce 2006 rozhodla nejprve vláda svým usnesením č. 1064 ze dne 24. srpna 2005⁹⁵. Následoval souhlas Senátu ze dne 30. listopadu 2005⁹⁶ a Poslanecké sněmovny na základě usnesení č. 2038 ze dne 7. prosince 2005⁹⁷. Z výše uvedených dokumentů vyplývá, že kontingent AČR působil v Irácké republice od dubna 2003 do prosince 2006 o celkové velikosti 1799 osob.

4.3.2 Působení 601. skupiny speciálních sil AČR

V roce 2004 byla mise na návrh vlády posílena o speciální jednotku, konkrétně o 601. skupinou speciálních sil AČR. Vládní návrh byl schválen Poslaneckou sněmovnou jako usnesení č. 930⁹⁸. V lednu 2006 schválila vláda svým 62. Usnesením opětovné vyslání tohoto kontingentu⁹⁹. Úkolem jednotky bylo provádět speciální průzkum, úderné akce a další speciální operace na jihu Afghánistánu s cílem eliminovat místní činnost Talibanu a Al-Kajdy. Tento kontingent působil v sestavě mnohonárodnostního uskupení speciálních sil a byl pod velením velitelství speciálních sil pro operaci Trvalá svoboda, což trvalo také po rozšíření působnosti jednotek NATO a převzetí odpovědnosti za jižní oblast země jednotkami mise ISAF¹⁰⁰.

Účast této jednotky byla schválena Poslaneckou sněmovnou jako usnesení č. 2151¹⁰¹. V roce 2008 následovalo jednání o působení speciální jednotky o velikosti 100 osob také na rok 2008. Tento vládní návrh byl přijat Poslaneckou sněmovnou dne 20. dubna 2008 jako usnesení č. 776¹⁰². V říjnu 2009 rozhodla vláda o vyslání speciální jednotky na ochranu velvyslanectví v Kábulu, ačkoliv ochranu zastupitelských misí má na starost Útvar rychlého nasazení Policie ČR a jen ve výjimečných případech je možná spolupráce mezi policií a armádou. Poslaneckou sněmovnou byl návrh přijat v listopadu 2009 jako usnesení č. 1474 (Fojtíková, Kuta; 2010).

95 <http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/WebGovRes/9046CCFD58664470C12571B60070339C?OpenDocument>

96 <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=35275>

97 <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/051schuz/s051305.htm#h754>

98 <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=31785>

99 <http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/WebGovRes/6E1BE9EA9027604BC12571B6006C4275?OpenDocument>

100 <http://www.601skss.cz/ef2006.html>

101 <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=33008>

102 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&v=US&ct=776>

4.4 Operace EU

4.4.1 CONCORDIA

Na misi Essential Harvest v Makedonii vedenou NATO navázala (respektive převzala odpovědnost a velení) od 1. dubna 2003 EU. Mise, již pod novým názvem Concordia, se zúčastnilo více jak 400 armádních příslušníků z celkem 26 států. Hlavním cílem operace, která byla ukončena k 15. prosinci 2003, bylo udržovat stabilitu a bezpečnost v zemi. Za ČR se účastnily dvě osoby a o jejich vyslání rozhodla Poslanecká sněmovna usnesením č. 521 ze dne 28. května 2003 a senátním usnesením č. 131 ze dne 21. května 2003¹⁰³.

4.4.2 EUFOR ČAD/Středoafriická republika

EU zahájila vojenskou operaci ve východním Čadu a severovýchodním území Středoafriické republiky dne 28. ledna 2008 na základě rezoluce RB OSN č. 1778. Hlavním úkolem operace byla ochrana civilistů a zajištění distribuce humanitární pomoci. Mise se účastnilo 14 členských států EU s celkovým počtem 3700 vojáků. Operace byla ukončena 15. března 2009¹⁰⁴. Za ČR byli vysláni dva důstojníci ve velitelských strukturách¹⁰⁵. Jejich účast v roce 2008 schválila Poslanecká sněmovna usnesením č. 147 a Senát usnesením č. 245 ze dne 5. prosince 2007¹⁰⁶. Na rok 2009 byla účast schválena usnesením Poslanecké sněmovny č. 985 ze 4. Února 2009 a usnesením Senátu č. 99 ze dne 28. Ledna 2009¹⁰⁷.

4.4.3 ALTHEA - EUFOR

Na začátku prosince 2004 převzala Evropská unie od NATO vedení mírové operace v Bosně a Hercegovině. Cílem operace byla stabilizace, zajištění bezpečnosti, odstranění korupce a organizovaného zločinu v zemi tak, aby bylo možné zapojení Bosny a Hercegoviny do evropské integrace. Od roku 1996 do konce června 2008 se postupně v misích IFOR, SFOR, SFOR II (pod velením NATO) a následně v misi EU ALTHEA vystřídal na území Bosny a Hercegoviny celkem 6 750 příslušníků AČR. ČR se mise ALTHEA účastnila od jejího začátku a celkem se na úkolu ochrany velitelství v Tuzle podílelo 400 osob. V roce 2005 se mise účastnila také česká vrtulníková

103 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=319>

104 <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations/completed-eu-operations/eufor-tchadrc>

105 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=13730>

106 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=347>

107 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=709>

jednotka¹⁰⁸. Od června 2010 se na misi podílejí dva důstojníci AČR, kteří působí na Velitelství EUFOR v Sarajevu. Na výcviku Ozbrojených sil Bosny a Hercegoviny na základně Butmir se podílí také 6. skupina příslušníků AČR EUFOR¹⁰⁹. Působení AČR v této misi EU na rok 2010 odsouhlasila Poslanecká sněmovna svým usnesením č. 1285 ze dne 16. června 2009 a Senát usnesením č. 208 o den později¹¹⁰. Prodloužení mise na roky 2011 a 2012 schválila Poslanecká sněmovna dne 6. října 2010¹¹¹.

4.4.4 EU NAVFOR ATALANTA

Od ledna 2010 se AČR zapojila do první námořní mise EU NAVFOR, která má za úkol ochranu plavidel Světového potravinového programu (WFP) a potírání aktů pirátství při somálském pobřeží. Velitelství operace sídlí v Northwoodu ve Velké Británii a zde také působí celkem tři příslušníci AČR. Jejich účast pro rok 2010 byla schválena usnesením Poslanecké sněmovny č. 1285 z 16. června 2009 a senátním usnesením č. 208 ze dne 17. června 2009. Na léta 2011 a 2012 se vztahuje usnesení Poslanecké sněmovny ze dne 6. října 2010¹¹².

4.4.5 MFO – Sinaj

2009 působí celkem tři důstojníci AČR v nezávislé operaci MFO (Multinational Force and Observation) na Sinajském poloostrově. Cílem MFO je monitoring dodržování mírové smlouvy mezi Egyptem a Izraelem. Poslanecká sněmovna schválila českou účast v této operaci svým usnesením č. 985¹¹³, č. 1285¹¹⁴ a usnesením z 6. října 2010¹¹⁵.

108 <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=6391>

109 <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/althea/althea-42693/>

110 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&T=869>

111 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=132&ct1=0>

112 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=132&ct1=0>

113 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=347>

114 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&T=869>

115 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=132&ct1=0>

4.4.6 EUTM – Mali

Počínaje dubnem 2013 byla zahájena účast AČR v operaci EUTM Mali (European Union Training Mission in Mali). Rozhodnutí o účasti bylo nejprve schválenou vládou a dne 19. února 2013 přijato poslaneckou sněmovnou. Rozhodnutí se týkalo vyslání bojové jednotky o velikosti 50 osob na dobu 15ti měsíců s cílem tréninku malijských ozbrojených sil a s tím spojeným poradenstvím¹¹⁶.

5. Stručný vývoj vnitropolitické situace v ČR

K interpretaci parlamentních diskuzí je nejprve nutné krátce shrnout politický vývoj v ČR od roku 1993 dosud. Tím se analýza zasadí do hlubšího kontextu a rovněž pomůže zhodnotit relevanci kategorie *vliv aktuální politické situace*. Kapitola je rozdělena dle jednotlivých volebních období. Toto členění bylo zvoleno z toho důvodu, že vláda je vždy nositelem směru české zahraniční politiky. Bude tak možné v závěru zhodnotit, jaký vliv měla ideová příslušnost dané vládnoucí strany (či koalice) vliv na zkoumaný rozhodovací proces. Pro naplnění stanoveného cíle této diplomové práce je důležité zdůraznit, jaká konkrétní rozhodnutí, v rámci zahraniční účasti AČR, přijala daná vláda a následně schválila Poslanecká sněmovna. Tato informace je uvedena vždy v závěru každé následující podkapitoly.

Poté, co byla v Československu ukončena v důsledku Sametové revoluce nadvláda Komunistické strany, čekaly zemi první svobodné volby po téměř čtyřiceti letech. Volby do Federálního shromáždění se uskutečnily v červnu 1990 a voličská účast tehdy dosáhla nadstandardní úrovně a to téměř 97%. Nejvyšší počet hlasů získalo OF¹¹⁷ a slovenské politické hnutí VPN (Vodička- Cabada, 2003: 121). Během následujících let se ovšem z obou výše zmíněných hnutí, která byla hybnou silou revoluce, postupně vyvinula řada nových politických subjektů. V případě českého politického vývoje zmiňme především vznik ODS, ODA nebo Křesťanskodemokratickou stranu (Wolf, 1998: 46).

5.1 Volební období 1992 - 1996

V červnu 1992 se uskutečnily poslední volby do Federálního shromáždění. Se vznikem samostatné ČR se Česká národní rada přetransformovala do Poslanecké sněmovny, které v tuto dobu dominovala strana ODS v koalici s KDS. Tato strana byla nejsilnějším subjektem tehdejšího

¹¹⁶ <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/mali/mali---eu-tm-81184/> 14.7.2013

¹¹⁷ <http://www.volby.cz/pls/sl1990/u4> 4.3.2013

stranického systému a hlavním nástupcem OF. Vedle ODS a KDS (29,7% celkových hlasů) byly ve Sněmovně zastoupeny tyto subjekty: koalice Levý blok (14%), ČSSD (6,5%), LSU (6,5%), KDU-ČSL (6,3%), SPR-RSČ (6%), ODA (5,9%), HSD-SMS (5,9%). Sestavením vlády byl pověřen předseda a zakladatel ODS Václav Klaus a společně s KDS, KDU-ČSL a ODA sestavili středo-pravicovou vládní koalici (Cabada – Šanc, 2005: 123 a 124).

Rozpad SSSR a s tím spojený konec bipolárního konfliktu přinesl řadu zásadních změn pro celý mezinárodní systém. Evropským událostem té doby dominovala především občanská válka v bývalé Jugoslávii. Do řešení a následné obnovy Balkánského poloostrova se zapojilo jak OSN, tak NATO a EU. Pro ČR to znamenalo zapojení do zahraničních operací již krátce po nebo těsně před samotným vznikem ČR. V období 1992 až 1996 se AČR zapojila do operace Pouštní bouře v Kuvajtu (a to v letech 1990 až 1991)¹¹⁸, humanitární mise UNGCI v Iráku a UNPROFOR, UNCRO, UNATES, IFOR, SFOR a SFOR II právě v bývalé Jugoslávii.

5.2 Volební období 1996 - 1998

První volby již do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky byly uskutečněny na přelomu května a června 1996. Do parlamentních lavic tehdy usedli zástupci z celkem šesti politických subjektů. Nejvíce hlasů (přepočteno na procenta) získala ODS (29,62%), následovala ČSSD (26,44%), KSČM (10,33%), KDU-ČSL (8,08%), SPR – RSČ (8,01%) a ODA (6, 36%)¹¹⁹. Převodem na jednotlivé mandáty získaly strany v poslanecké sněmovna následující počet křesel: ODS – 68, ČSSD – 61, KSČM - 22, KDU-ČSL a SPR-RSČ shodně po 18-ti křeslech¹²⁰.

Jednání o budoucí vládě bylo problematické a probíhalo pouze mezi ODS, ČSSD, KDU-ČSL a ODA. Komunisté ani republikáni nebyli k rozhovorům, pod vedením tehdejšího prezidenta Havla, přizváni. Výsledkem jednání byla menšinová vláda koalice ODS, KDU-ČSL a ODA tolerovaná ČSSD. Ve vládní koalici se ovšem objevily rozpory, které dosáhly svého vrcholu 30. listopadu 1997, kdy podal předseda vlády Klaus demisi a vláda tím padla. ČR dovedl k předčasným volbám, ustanoveným na rok 1998, Josef Tošovský ve funkci předsedy “poloúřednické” vlády (Cabada – Šanc, 2005: 131,132).

118 <http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-3699/>

119 <http://www.volby.cz/pls/ps1996/u4>

120 <http://www.volby.cz/pls/ps1996/u610>

Během svého zkráceného volebního období rozhodovala Poslanecká sněmovna o působení jednotek AČR pouze jednou. A to dne 20. května, kdy schválila vyslání polní nemocnice AČR o velikosti 80 osob na podporu mezinárodních sil při případné donucovací akci proti Irácké republice při prosazování plnění rezoluce RB OSN č. 687¹²¹.

5.3 Volební období 1998 – 2002

V předčasných volbách konaných v červnu 1998 získala největší počet hlasů ČSSD (32,31%), o několik procent méně získala ODS (27,74%), následovaná KSČM (11,03%), KDU-ČSL (9%) a poslední stranou, která splnila pětiprocentní volební klauzuli, byla US s 8,6% hlasů¹²². V Poslanecké sněmovně na základě těchto výsledků zasedlo 74 poslanců za ČSSD, 63 za ODS, 24 za KSČM, 20 za KDU-ČSL a 19 za US¹²³.

Komplikovanou situaci povolebního vyjednávání o budoucí vládě ukončil vznik dohody mezi oběma nejsilnějšími stranami v zemi - ODS a ČSSD. Tak zvaná “opoziční smlouva” umožnila vznik menšinové vlády ČSSD. ODS na oplátku získala významné posty v obou komorách Parlamentu a dalších významných státních institucích. Velmi nestandardním ustanovením byla dohoda mezi stranami o konzultaci všech zahraničně-politických rozhodnutí ještě před projednáváním v Parlamentu. Důvěru získala menšinová vláda v srpnu 1998 a stala se terčem kritiky řady občanských iniciativ (Cabada – Šanc, 2005: 136, 137).

Dne 14. dubna 1999 schválila tato vláda působení AČR v Kosovu (6. polní nemocnice a nevyzbrojený dopravní letoun An-26)¹²⁴. Dne 15. června 1999 schválila Sněmovna účast průzkumné rotы a dopravního letounu An-26 v operaci Joint Guardian¹²⁵. O tři měsíce později následovalo hlasování o působení 6. polní nemocnice v zemětřesením postiženém Turecku¹²⁶. Schváleno bylo také prodloužení účasti jednotek AČR v operaci NATO Joint Guardian na území Bosny a Hercegoviny¹²⁷ a v operacích mezinárodního společenství na Balkánském poloostrově na

121 <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/usneseni/u0788.htm>

122 <http://www.volby.cz/pls/ps1998/u4>

123 <http://www.volby.cz/pls/ps1998/u610>

124 <http://www.psp.cz/sqw/hl.sqw?o=3&s=11>

125 <http://www.psp.cz/sqw/hl.sqw?o=3&s=14>

126 <http://www.psp.cz/sqw/hl.sqw?o=3&s=16>

127 <http://www.psp.cz/sqw/hl.sqw?o=3&s=17>

rok 2001¹²⁸. V prosinci roku 2001 schválila Poslanecká sněmovna vyslání posíleného kontingentu speciálních sil AČR do Afghánistánu¹²⁹.

5.4 Volební období 2002-2006

V následujících volbách uspěla s největším počtem hlasů ČSSD (30,20%). Druhá nejúspěšnější strana byla ODS s 24,47% hlasů následovaná KSČM (18,51%) a koalicí KDU-ČSL s US-DEU (14,27%)¹³⁰. Sestavením nové vlády byl pověřen předseda ČSSD Vladimír Špidla. Koaliční jednání probíhala mezi vítěznou ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU. Tyto strany uzavřely dne 9. července 2002 koaliční dohodu a o téměř měsíc později vyslovila Sněmovna vládě důvěru. Koalice však čelila především vnitřním sporům a ČSSD ze svého předvolebního programu dokázala naplnit pouze příslib vstupu do EU.

První české volby do Evropského parlamentu v červnu 2004 znamenaly pro sociální demokraty značný neúspěch a už tak nepřilíš silnou pozici Vladimíra Špidly to oslabilo natolik, že na jeho post nastoupil Stanislav Gross. Nový předseda vlády byl pověřen sestavením nové vlády, která v období od srpna 2004 až do dubna 2005 nakonec úřadovala ve stejném koaličním složení (ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU) jako předtím. Vláda se ovšem musela znovu vypořádat se značnými vnitřními rozpory, které vyvrcholily vleklou vládní krizí na jaře 2005. Spouštěcím mechanismem situace, během které odešli z vlády křesťanští demokraté (prezident Václav Klaus ovšem odmítl přijmout jejich demisi do doby, než premiér Gross zrekonstruuje vládu do podoby, ve které by získala důvěru Sněmovny) a na post ministrů rezignovali také unionisté Mlynář a Bureš, byla kauza financování bytu Stanislava Grosse. Krizi svým způsobem zklidnilo až vyjádření podpory současné vládě prezidentem Klausem. A ačkoliv lidovci odmítali být součástí vlády pod vedením Stanislava Grosse a ČSSD se naopak Grossovo funkce odmítala vzdát, tehdejší premiér na svoji funkci přeci jen rezignoval. Přestože byl sestavením nové “proevropské vlády” pověřen nejprve velvyslanec ČR při EU Jan Kohout, novým premiérem se nakonec stal tehdejší ministr pro místní rozvoj Jiří Paroubek. Ten sestavil vládu v téměř identickém složení jako za předchozího premiéra Grosse. V dubnu 2005 přijal prezident Klaus demisi ministrů Grossovy vlády a ihned jmenoval vládu Jiřího Paroubka (Cabada – Šanc, 2005: 142-149).

128 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&v=US&ct=1349>

129 <http://www.psp.cz/sqw/hl.sqw?o=3&s=45>

130 <http://www.volby.cz/pls/ps2002/ps2?xjazyk=CZ>

Dne 16. října 2002 schválila Poslanecká sněmovna účast jednotek AČR v misích na Balkáně také na rok 2003. Na stejné období prodloužila působení odřadu radiační, chemické a biologické ochrany v misi Trvalá svoboda a činnost polní nemocnice v rámci operace ISAF v Afghánistánu¹³¹. Na své lednové schůzi v roce 2003 vyslovila souhlas s případným zapojením jednotky AČR o velikosti praporu do operace mezinárodních sil s cílem odzbrojení Irácké republiky a to za předpokladu, že by k takové akci dala souhlas RB OSN. V rámci tohoto hlasování došlo rovněž k odsouhlasení posílení specializované jednotky v operaci Trvalá svoboda¹³². V Květnu 2003 vyslovila dolní komora Parlamentu souhlas s působením sil a prostředků AČR v misi EU v Makedonii¹³³. O dva měsíce později došlo k odsouhlasení vyslání kontingentu AČR složeného z polní nemocnice, roty Vojenské policie a skupiny civilně vojenské spolupráce na území Iráku v rámci mezinárodní operace na základě rezoluce RB OSN č. 1483¹³⁴. Poslanecká sněmovna rovněž rozhodla o prodloužení přítomnosti jednotek AČR v rámci misí NATO na Balkáně a mezinárodní misi v Iráku na rok 2003¹³⁵. V roce 2004 schválila Sněmovna vyslání jednotky speciálních sil AČR do Afghánistánu v rámci operace Trvalá svoboda a vyslání kontingentu o velikosti 30 osob v rámci operace ISAF tamtéž¹³⁶. Rovněž odsouhlasila zapojení praporu radiační, chemické a biologické ochrany do operací v rámci působení NATO Response Force a to do ledna 2005¹³⁷. Pro rok 2005 dále schválila dolní komora Parlamentu účast v misi EU na Balkáně, prodloužila účast v misi ISAF a působení v rámci sil NATO Response Force¹³⁸. Na stejné období byla prodloužena také česká účast v misi v Iráku¹³⁹. V prosinci 2005 došlo ke schválení působení sil AČR v misích KFOR, EUFOR, ISAF, v misi v Iráku, působení leteckých sil v rámci mise NATO v Pobaltí a setrvání spolupráce v rámci NATO Response Force¹⁴⁰.

131 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=137>

132 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=240>

133 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=521>

134 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=617>

135 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=855>

136 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=930>

137 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=1204>

138 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=1420>

139 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=1445>

140 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&v=US&ct=2038>

5.5 Volební období 2006 – 2010

Volbám do Poslanecké sněmovny konaným v červnu 2006 předcházela značně intenzivní až agresivní kampaň, které dominovala především rivalita dvou nejsilnějších stran ČSSD a ODS (Lapin, 2011: 21). Výsledkem bylo velmi těsné vítězství ODS (35,38% všech hlasů) nad ČSSD (32,32%). Spolu s nimi do lavic Poslanecké sněmovny zasedli poslanci za KSČM (12,81%), KDU-ČSL (7,22%) a poprvé v historii také SZ (6,29%)¹⁴¹. Sestavením vlády byl pověřen předseda ODS Mirek Topolánek. Povolební situace však byla velmi komplikovaná. ODS i ČSSD již před volbami zcela jasně deklarovaly, že povolební spolupráce na vládní úrovni nepřipadá v úvahu a případná koalice stran ODS, KDU-ČSL a SZ by dohromady získala jen 100 poslaneckých křesel. Po dlouhém procesu vyjednávání byla nakonec počátkem září 2006 jmenována prezidentem Klausem jednobarevná vláda ODS s podporou některých nestraníků. Poprvé v historii ČR však Poslanecká sněmovna vyslovila nedůvěru vládě, která o ni po svém jmenování požádala. Proces ustanovení nové vlády se podařilo završit až v lednu 2007, kdy sněmovna vyslovila důvěru trojkoaliční vládě ODS, KDU-ČSL a SZ. Hlasování výrazně ovlivnil odchod sociálně demokratických poslanců Pohanky a Melčáka z jednacího sálu (Lapin, 2011: 22 – 26).

Bezprecedentně dlouhý proces ustanovování nové vlády však nebyl posledním dramatem tohoto volebního období. Již tak slabou pozici koaliční vlády bez většiny ve sněmovně ještě více ohrozil odchod poslankyň Jakoubkové a Zubové ze SZ v roce 2008¹⁴². Vláda čelila sporům uvnitř koalice ale i mezi členy ODS. K tomu byla opozicí iniciována řada hlasování o nedůvěře vládě, z nichž se pátý pokus z března 2009 stal vládě premiéra Topolánka osudným¹⁴³. Opozice však neměla připravený plán pro případ, že by vláda skutečně padla. Tato situace navíc nastala během českého předsednictví EU. Řešením se stalo až sestavení “úřednické” překlenovací vlády pod vedením Jana Fishera, která měla zemi dovést k předčasným volbám stanoveným nejpozději do října 2009. Následně byl schválen a přijat ústavní zákon, který takovéto řešení umožnil z hlediska ústavního práva. Nicméně byl hned několikrát napaden jak některými politiky, tak experty na ústavní právo. Výsledkem táhlých jednání, snah koalice o realizaci předčasných voleb a zásahu Ústavního soudu bylo to, že Jan Fisher nakonec vládl až do řádného termínu voleb v roce 2010 (Lapin, 2011: 27-38).

141 <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>

142 http://zpravy.idnes.cz/rebelky-zubova-a-jakubkova-opustily-poslanecky-klub-zelenych-p6b-/domaci.aspx?c=A081122_154249_domaci_cen

143 http://zpravy.idnes.cz/vlada-padla-pohrbili-ji-tlusty-schwippel-jakubkova-a-zubova-pq6-/domaci.aspx?c=A090324_171609_domaci_klu

Přestože by se mohlo zdát, že většinu z volebního období řešila vláda především svojí vlastní existencí, byla přijata řada vládních rozhodnutí související s českou vojenskou účastí v zahraničí. Na konci roku 2006 schválila sněmovna účast jednotek AČR pro následující rok v misích NATO na Balkáně, ISAF v Afghánistánu, mezinárodních silách v Iráku a v silách NATO Response Force¹⁴⁴. V únoru 2007 schválila Sněmovna vyslání polní nemocnice Role 2E do mise ISAF¹⁴⁵. Co se týče roku 2008, byla schválena účast v misích KFOR, ALTHEA, ISAF, ve spojenecké operaci v Iráku, EUFOR TCHAD/RCA a v silách NATO Response Force¹⁴⁶. Na rok 2009 schválila dodatečně Poslanecká sněmovna vládní návrh na působení sil AČR v misích KFOR, ISAF, Trvalá svoboda v Afghánistánu, NATO Air Policing operace v Pobaltí, účast v silách NATO Response Force, EU Battlegroup, NATO Response Force, EUFOR TCHAD/RCA (Střítecký, 2010: 93).

V roce 2009 došlo k zásadní změně ve způsobu plánování zahraničního působení AČR. Na základě iniciativy tehdejšího ministra obrany Karla Bartáka byly nově zahraniční operace plánovány a následně schvalovány vždy na příští dva roky s výhledem na rok třetí. Jedním z důvodů byla snaha o zlepšení ekonomického plánování operací, dále potom snaha o efektivnější přípravu vojenského personálu a v neposlední řadě transparentnost českého přístupu k takovým operacím pro zahraniční partnery (Střítecký, 2010: 94).

5.6 Volební období 2010 – 2014

Ačkoliv byla v posledních parlamentních volbách stranou s nejvyšším počtem voličských hlasů ČSSD¹⁴⁷, vládnoucí koalici nakonec sestavily strany ČSSD, TOP 09 a VV. Volby znamenaly značný pokles podpory pro všechny zavedené politické strany v zemi a naopak zvýšený zájem o nově vzniklé subjekty, z nichž právě TOP 09 a VV se dostaly až do vrcholných pater české politiky. Koalice disponovala celkem 118 poslaneckými mandáty ve sněmovně a po předešlé zkušenosti s vládou Mirka Topolánka se zdálo, že konečně přichází vláda stabilní a silná (Lapin, 2011: 99 – 103). Vláda ovšem prošla řadou hlubokých vnitřních krizí, z nichž vrcholem bylo odštěpení části strany VV v čele s Karolinou Peak. Na základě tohoto kroku vznikla strana LIDEM, která je nyní místo VV součástí vládní koalice¹⁴⁸.

144 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&v=US&ct=143>

145 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&v=US&ct=232>

146 <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=347>

147 <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>

Současná vláda se souhlasem Parlamentu rozhodla o účasti jednotek AČR v misi EU Althea a NAVFOR Atalanta pro rok 2010. Co se týče zapojení do operace ISAF v Afghánistánu, zde byla v roce 2010 odsouhlasena účast dosud největšího počtu vojenských příslušníků AČR (260 vojenských a 11 civilních expertů). Vedle mise ISAF se jednotky AČR v tomto roce podílely také na misi KFOR. Výcvikové mise NATO v Iráku se ČR v roce 2010 neúčastnila (MZV, 2010). Na základě schválení vládního návrhu Poslaneckou sněmovnou se AČR podílela v misích KFOR, ALTHEA, ISAF, MFO, EU NAVFOR Atalanta, misi NATO v Pobaltí, působení 601. skupiny speciálních sil AČR v Kábulu a působení v NATO Response Force a EU Battlegroup také v letech 2011 a 2012¹⁴⁹.

6. Zahraničně-politická koncepce parlamentních stran

Společně s obecnou charakteristikou porevolučního vývoje českého politického systému je pro analýzu přístupu českých parlamentních stran k vysílání zahraničních misí AČR nezbytné uvést také zahraničně-politické koncepce těch politických stran, které se rozhodovacího procesu účastnily. Kapitola představuje zahraničně-politické koncepce všech politických stran, které dosud zasedly v Poslanecké sněmovně tak, jak je strany samotné prezentují především ve volebních programech a prohlášeních. Lze tak posléze zhodnotit, nakolik strany tyto koncepce naplňují v praxi.

6.1 KSČM

Komunistická strana Čech a Moravy vychází z marxistických myšlenek a dle svých vlastních slov prosazuje strana takovou politiku, jejímž cílem je nastolení socialismu v zemi¹⁵⁰. Voličská podpora KSČM se od roku 1990 pohybuje v rozmezí od 10,33% do 18,51%, kdy svého nejlepšího výsledku v parlamentních volbách dosáhla strana ve volbách v roce 2002 (Stegmaier – Vlachová, 2009: 6). Voliči KSČM jsou většinou méně vzdělaní občané vyššího věku. Ten se pohybuje mezi 53 až 60 lety. Samotní členové strany jsou rovněž většinou občané starší 70ti let a téměř dvě třetiny z nich bylo členy KSČM ještě před rokem 1989 (Stegmaier – Vlachová, 2009: 7).

148 http://zpravy.idnes.cz/volby-predsedy-predsedyne-lidemdq5/domaci.aspx?c=A121103_113707_domaci_skr

149 <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=132&CT1=0>

150 <http://www.kscm.cz/nase-strana>

Pro následující analýzu je stěžejní přístup KSČM k zahraniční politice ČR. Ačkoliv se KSČM soustředí především na domácí témata, zahraničně-politické postoje jsou jasně definované a od roku 1992 celkem neměnné. Od počátku odmítá strana vstup do NATO a existenci aliance jako takové, orientaci zahraniční politiky ČR na USA a existenci vojenských základem na územích cizích států. Konkrétně ve svém volebním programu z roku 1992 sice komunisté deklarují zájem “zařadit se do sjednocující se Evropy”, ale zároveň odmítají hospodářskou nebo jinou závislost a zdůrazňují hrdost na národní tradice a minulost. KSČM zcela odmítá, aby se ČR stala součástí jakéhokoliv vojenského uskupení. V programu z roku 1996 již KSČM konkrétněji vymezuje svůj přístup k zahraniční politice, když zcela odmítá vstup do NATO, zahraniční politiku dle jejích tvrzení závislou na Německu a USA a namísto toho deklaruje svůj záměr o vytvoření tzv. aktivní neutrality ČR. Ve volebním programu z roku 1998 KSČM vstup do EU sice připouští, ale ne ihned a za jinak definovaných podmínek. Opět přetrvává odmítání vstupu do NATO i existence aliance samotné. Zde je patrné, že poměrně velký prostor, jaký věnovala KSČM otázce zahraniční politiky ve svém programu z roku 1998, byl přirozeně dán aktuálností otázky vstupu ČR do NATO a EU. V následujícím programu z roku 2002 strana pouze okrajově zmiňuje tuto oblast a již jen kritizuje samotný fakt členství v NATO. Co se týče projednávaného vstupu ČR do EU, zde KSČM požaduje zrevidování postoje vlády, který považuje za příliš vstřícný k podmínkám, které si unie klade. O čtyři roky později již KSČM s výhradami akceptuje české členství v EU, ovšem nadále odmítá NATO a orientaci zahraniční politiky na USA. Strana dokonce požaduje pozastavení členství v NATO, zrušení veškerých vojenských základen na územích cizích států a tak dále.

Co se týče zahraničního působení jednotek AČR, zde požaduje KSČM účast jen výjimečně a to pouze v záchranných a humanitárních operacích. Zároveň chce KSČM ukončit účast AČR v takových misích, které nejsou schváleny RB OSN nebo OBSE. V zatím posledním volebním programu se i nadále KSČM ostře vymezuje proti USA a NATO. Členství v EU schvaluje jen s výhradami. OSN považuje za klíčového aktéra na poli mezinárodního dění. Požadavek na stáhnutí jednotek AČR ze zahraničních misí, které nedisponují mandátem RB OSN, se zde rozšířil na zastavení veškerého zahraničního působení AČR.

6.2 ČSSD

Narozdíl od zkušenosti ve většině post-komunistických zemí, kde se komunistické strany přetransformovaly v nové sociálně demokratické v ČR se tento trend neobjevil. Naopak, KSČM se stala stabilní součástí české politické scény a parlamentní stranou aniž by se jakkoliv distancovala od své minulosti a ČSSD navázala na svoji bohatou minulost. Jako nejstarší politická strana v ČR

navázala na svoji historickou tradici již z počátku 19. Století a nestala se tak pouze přetransformovanou komunistickou stranou, jak tomu bylo ve většině ostatních postkomunistických zemí (Pšeja, 2005: 99).

ČSSD je dnes nejsilnější levicovou stranou v zemi. Obecně se jedná o politickou stranu levého středu vycházející z myšlenek západoevropských sociálně demokratických stran s orientací na sociálně orientované tržní hospodářství. V minulosti podporovala ČSSD vstup ČR do EU, což dokazuje poměrně rychlé přejímání evropské legislativy do právního řádu ČR za vlády Miloše Zemana. Strana rovněž podporovala vstup do NATO, ovšem nejprve požadovala o tomto kroku vyhlášení referenda (Vodička – Cabada, 2003: 219).

Ve svém dlouhodobém programu vyjadřuje ČSSD svoji podporu členství v EU i NATO, a to především z toho důvodu, že tato partnerství shledává jako jedinou možností jak čelit případným bezpečnostním hrozbám. Za své priority v oblasti bezpečnosti považuje ČSSD podporu přesnějšiho vymezení rolí OSN, EU a NATO, zvyšování obraných schopností NATO i EU a podpora aktivit těchto organizací s cílem stabilizovat oblast Balkánu, Východní Evropy, Kavkazu, Blízkého východu a Afriky¹⁵¹.

6.3 KDU-ČSL

Vedle ČSSD je další stranou s velmi bohatou historií Československá strana lidová, ze které později vznikla unie řady menších subjektů nesoucí název Křesťanská a demokratická unie. K té se připojila Československá strana lidová a vznikla tak KDU-ČSL, která se na dlouhou dobu stala stabilní součástí stran zastoupených v Parlamentu. Nejsilnější podporu má tato strana v regionech Jižní a Východní Moravy a dále také ve Východních Čechách (Vodička – Cabada, 2003: 224 a 225). Strana se na počátku 90. let profilovala příklonem směrem k pravici, nicméně zhruba od poloviny 90. let začala tíhnout spíše k levici (Novák – Lebeda, 2004: 278 a 279).

KDU-ČSL v posledních parlamentních volbách nedosáhla potřebného minima hlasů, které by jí zajistilo křesla v Parlamentu, což byl pro KDU-ČSL historický neúspěch. V minulosti se však účastnila celé řady jednání o účasti jednotek AČR v zahraničních misích. KDU-ČSL lze považovat za proevropsky založenou stranu, což dokazuje také ve svém nejnovějším volebním programu, kde jasně deklaruje, že by odmítla stát se součástí vlády, která by jakkoliv porušovala spojenecké

151 <http://www.cssd.cz/program/dlouhodoby-program-cssd/>

závazky vůči NATO nebo EU¹⁵². V programu rovněž jasně vyjadřuje svoji plnou podporu efektivnímu zapojování jednotek AČR do kolektivních aktivit v rámci NATO a EU¹⁵³.

6.4 SZ

Zástupci strany zelených poprvé zasedli do parlamentních lavic po volbách v roce 2006, kdy strana získala 6,29% hlasů¹⁵⁴. Následně se dokonce dostala do vlády v rámci koalice vítězné ODS, KDU-ČSL a zmíněné SZ. Tato vláda, pod vedením premiéra Topolánka, však v březnu 2009 nezískala důvěru poslanců v opozici vyvolaném hlasování o nedůvěře vládě¹⁵⁵. Následovala úřednická vláda pod vedením premiéra Fishera, která dovedla zemi až k řádnému termínu voleb v roce 2010. SZ svůj předchozí úspěch nezopakovala a získala pouhých 2,44% hlasů¹⁵⁶. Ve svém programu si v oblasti zahraniční politiky klade SZ za cíl, aby ČR byla spolehlivý a aktivní spojenec NATO a EU. Celkově lze postoj strany k NATO a EU považovat za velice vstřícný a ochotu podílet se na bezpečnostní a obranné politice těchto organizací za velice vysokou¹⁵⁷.

152 <http://kdu.ecpaper.cz/#page=8-9>

153 <http://kdu.ecpaper.cz/#page=30-31>

154 <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>

155 http://zpravy.idnes.cz/vlada-padla-pohrbili-ji-tlusty-schwippel-jakubkova-a-zubova-pq6-/domaci.aspx?c=A090324_171609_domaci_klu

156 <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>

157 <http://www.zeleni.cz/program/>

6.5 ODS

Občanská demokratická strana představuje vedle ČSSD tradičně druhou nejsilnější stranu v zemi. Její vznik je datován do roku 1991 jako jeden z nástupnických subjektů OF. Od této doby je stabilní součástí české politické scény. ODS sama sebe definuje jako stranu pravicovou a konzervativní, která reflektuje řadu liberálních principů zakotvených v klasickém evropském liberalismu. Pilířem zahraniční politiky strany je euroatlantická spolupráce a tedy členství v NATO. K EU se ovšem ODS staví více kriticky. Strana odmítá evropskou federalizaci a upřednostňuje rozhodující roli národních států. V konečném důsledku však shledává, že členství v EU je pro ČR jedinou alternativou a tudíž zastávala vstup ČR do této organizace (Vodička – Cabada, 2003: 220 a 221). Kritický přístup ODS ke krokům EU však trvá, což dokazuje aktuální dění. Současný premiér a předseda ODS Petr Nečas například odmítl hlasovat pro návrh rozpočtu EU¹⁵⁸ a celkově svoji skepsi vůči EU nijak neskrývá¹⁵⁹. Ostatně Václav Klaus, zakladatel ODS a často označovaný “duchovní otec” strany, který má v ODS řadu sympatizantů, je svou ostrou kritikou EU celosvětově proslulý.

Zástupci ODS se účastnili zatím všech parlamentních hlasování o účasti jednotek AČR v zahraničí. Ve své koncepci obranné politiky ODS deklaruje, že plnění závazků v rámci NATO a aktivní účast v zahraničních operacích jsou nejúčinnějšími prostředky vedoucí k zajištění bezpečnosti v ČR a jejích spojenců. Strana rovněž tvrdí, že je nezbytné nadále pokračovat v modernizaci AČR tak, aby její složky mohly být v případě nutnosti nasazeny kdekoliv ve světě¹⁶⁰.

6.6 US (US-DEU)

Vnitřní spory mezi členy ODS daly, ve svém konečném důsledku, vzniknout straně Unie svobody. Stalo se tak v roce 1998 a po následující čtyři roky se tato strana stala součástí Čtyřkoalice. V roce 2002 se sloučila s menší pravicovou stranou Demokratická unie a dala tak vzniknout novému celku US – DEU. V následujících parlamentních volbách v roce 2006 však neuspěla. Programově se tato strana téměř shodovala s ODS, ze které její členská základna primárně vzešla (Cabada – Šanc, 2005: 198).

158 <https://www.euroskop.cz/46/21944/clanek/necas-soucasny-navrh-rozpocet-eu-je-pro-cesko-neprijatelny/>

159 http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/necas-vlajka-eu-na-hrade-neznamena-zmenu-ceske-politiky_266035.html

160 <http://www.ods.cz/programova-temata/obrana>

6.7 ODA

Strana Občanská demokratická aliance byla součástí vlády mezi lety 1990 – 1997 a později také členem Čtyřkoalice. Většina jejích příslušníků se rekrutovala z disidentského prostředí a jako taková reprezentovala konzervativní politický směr a v pravém křídle českého stranického systému představovala alternativu ODS (Cabada – Šanc, 2005: 194). Tato liberálně – konzervativní pravicová strana prosazovala ekonomický neoliberalismus a politický neokonzervatismus západního typu. V minulosti podpořila jak rozdělení Československa, tak vstup ČR do NATO a EU (Cabada – Šanc, 2005: 197).

6.8 TOP 09

Mezi nováčky české politické scény se nepochybně řadí strana TOP 09. Ta, jak již samotný název napovídá, vznikla v roce 2009 a ihned zahájila spolupráci s hnutím Starostové a nezávislí. Ideologicky se hlásí k liberálně konzervativní tradici. Rok od svého vzniku získala TOP 09 v parlamentních volbách 16,7 % celkových hlasů, což jí zajistilo celkem 41 křesel v Poslanecké sněmovně a díky následnému vývoji vyjednávání o nové vládě také účast v současné koaliční vládě ODS, TOP 09 a VV/LIDEM¹⁶¹.

Ve vymezení své zahraniční politiky TOP 09 jasně uvádí, že pilíři pro zajištění bezpečnosti ČR je členství v NATO a EU. Co se týče zahraničních misí AČR, zde strana jasně vyjadřuje svůj záměr aktivní účasti ve spojeneckých operacích. Zdůrazňuje také nutnost dalšího rozvoje sil AČR a zmiňuje potřebu zvýšit počet „nasaditelných“ sil ovšem při zachování současného počtu příslušníků AČR. TOP 09 klade velký důraz na nutnost zachování kontinuity zahraniční politiky ČR. Zahraničně-politická koncepce země by se tak neměla zásadním způsobem měnit v závislosti na vnitropolitickém dění¹⁶².

6.9 VV/LIDEM

Dalším zcela novým subjektem českého stranického systému je strana Věci veřejné. Ta má své kořeny v pražské komunální politice a to od roku 2001. Během následujících devíti let se VV vypracovaly až do vrcholné politiky, kdy nejprve získaly 10,88% hlasů v parlamentních volbách

161 <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=5300>

162 <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/politika/zahranici/>

v roce 2010 a následně se staly jednou ze tří vládních stran koalice ODS, TOP 09 a VV¹⁶³. Koncepce zahraniční politiky této strany se v podstatě nijak neliší od svých koaličních partnerů. Rovněž za stěžejní považuje spolupráci a posilování vazeb v rámci NATO a EU. Stanovisko strany k zahraniční účasti jednotek AČR je souhlasné. Velký důraz kladou VV na vztah mezi ČR a USA¹⁶⁴. Současnou vládní koalici ovšem provází vnitřní rozpory od jejího samotného vzniku. Neshody se nevyhnuly ani straně VV. Vyvrcholením těchto sporů bylo odtržení části jejích členů pod vedením Karolíny Peak a založením nové strany LIDEM. Tento subjekt posléze nahradil ve vládě právě Věci veřejné¹⁶⁵.

6.10 SPR-RSČ

Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa představovala na samém počátku politického vývoje ČR extrémně pravicový, xenofobní prvek. Ke zviditelnění této strany přispěla značným dílem osobnost jejího předsedy Miroslava Sládka. SPR – RSČ se podařilo usednout v Parlamentu v roce 1996. O dva roky později však v předčasných volbách tento úspěch nezopakovala a z politické scény se zcela vytratila (Novák – Lebeda, 2004: 280).

7. Teoretické vymezení práce

Diskurzivní analýza, která následuje v další části této práce, má za cíl nalézt hlavní motiv parlamentních stran pro vysílání jednotek AČR do zahraničních misí. Tyto motivace jsou zde, stejně jako v článku Tomáše Karáska, definovány pomocí vymezení jednotlivých kategorií. Tomáš Karásek definoval pro svoji analýzu těchto šest kategorií: politické a bezpečnostní zájmy, závazné normy a pravidla, ekonomické zájmy, hodnoty, vliv vnitrostátních aktérů a tlak spojeneckých závazků. Pro účely předkládané diplomové práce byly definovány následující kategorie: alianční politika, bezpečnostní a politické zájmy, historický symbolismus, potencionální výhodnost ve smyslu budoucích investic a vliv aktuální vnitropolitické situace. Oba soubory kategorií vycházejí z rozdílných základů teorií mezinárodních vztahů. Stěžejním cílem této práce je vyhodnocení, který z uvedených motivů v českém politickém prostředí v období let 1993 – 2013 převládá.

163 <http://www.veciverejne.cz/o-nas.html>

164 <http://www.veciverejne.cz/program-vv-zahranicni-politika.html>

165 http://zpravy.idnes.cz/volby-predsedy-predsedyne-lidem-dqs-/domaci.aspx?c=A121103_113707_domaci_skr

7.1 *Alianční politika*

V průběhu 80. let rozpracoval Robert Keohane společně s Josephem Nyeem klasické liberální koncepty. Vedlo je k tomu poznání, že realistický přístup uspokojivě vysvětluje vzájemný vztah mezi Východním a Západním blokem, nicméně nestačí k pochopení konstruktivní spolupráce, jakou mezi sebou udržovaly státy Západního bloku. Keohane a Nye proto vytvořili koncept teorie středního dosahu, která se soustředí přímo na tuto oblast spolupráce a vychází přitom z pojmů jako transnacionální vztahy a vzájemná závislost. U prvně jmenovaného pojmu se jedná o takové vztahy, které pomáhají vytvářet nadnárodní korporace, ale také vztahy mezi nevládními organizacemi a občany různých států. Rozvoj takových vztahů posléze zapříčinil, že stát přestává být dominantem systému a rozdíl mezi zahraniční a vnitřní politikou se stírá.

Základy neoliberálního myšlení jsou ovšem položeny Robertem Keohanem díky jeho teorii funkčních režimů. Keohane zde přijímá základní východiska neorealismu (systémový přístup, předpoklad anarchie, chápání státu jako racionálně jednajícího aktéra), ale zároveň tvrdí, že tento přístup selhává v řadě případů, kdy státy vzájemně dlouhodobě a intenzivně spolupracují. Takovým prostorem pro spolupráci jsou mezinárodní režimy, tedy formální či neformální uskupení států sdílejících principy, normy a pravidla regulující jejich chování a očekávání v určité oblasti mezinárodních vztahů. Působením takových režimů se mění preference členských států, které si uvědomují výhody oné spolupráce v dlouhodobé perspektivě. Tímto způsobem se vedle států stávají režimy dalším aktérem mezinárodních vztahů.

Dle Keohana platív výše uvedená charakteristika jak pro mezinárodní režimy, tak pro instituce mezi které řadí například OSN nebo NATO (Drulák, 2003: 76-79). Keohane tvrdí, že existuje řada situací, kdy mají různé státy společné zájmy a to je důvodem jejich spolupráce. Ačkoliv je jeho teorie orientována především do ekonomické roviny, lze ji uplatnit také pro naplňování bezpečnostních zájmů států (Keohane, 1984: 6). Za klíčové k pochopení teorie režimů považuje Keohane teorie her, konkrétně „věžňovo dilema“, které dle něj nejlépe vystihuje situace mezi státy vznikající v mezinárodním prostředí. Jedná se o situace, kdy státy upřednostňují vzájemnou spolupráci před opakem. Nežádoucím je potom stav, kdy jeden z aktérů spolupracuje, zatímco druhý tento přístup nesdílí (Keohane, 1984: 68). Spoluprací mezi státy Keohane rozumí vzájemné přizpůsobení jakožto výsledek koordinace politik spolupracujících států. Pokud spolu chtějí státy spolupracovat, musejí nejdříve sjednotit jednotlivé politiky oblastí spolupráce (Hasenclever – Mayer – Rittberger, 2005: 34).

Na počátku této podkapitoly je zmíněna spolupráce států Západního bloku v průběhu bipolárního konfliktu. Jádrem této spolupráce, alespoň na úrovni bezpečnosti, bylo a stále je NATO. Během bipolárního konfliktu byla role a úloha aliance jasná. Poté, co se Sovětský svaz rozpadl, muselo NATO nalézt svoji novou úlohu v mezinárodním systému. V roce 1999 do NATO vstoupila ČR a následovalo to, co ve své knize *Power and Interdependence* zmiňují autoři Keohane a Nye a totiž, že vláda musela s ohledem na členství nově přehodnotit své zahraničně-politické postoje s ohledem na zájmy aliance jako celku. Prioritou zahraniční a obranné politiky již nejsou pouze zájmy samotného státu, ale musí se dbát na zájmy buď celé aliance nebo ostatních členů (Keohane – Nye, 1997: 29).

Vzhledem k velikosti a vojenskému potenciálu ČR je členství v organizaci kolektivní obrany, jakou je NATO, bezpečnostní zárukou. Obzvláště, je-li silným členem takového společenství vojensky stále ještě dominant mezinárodního systému – USA. Přestože jsou USA jako hegemon mezinárodního systému na ústupu, jejich přítomnost v NATO a jejich ochota (na rozdíl od ostatních členů aliance) investovat do obranných a vojenských struktur je stále silnou stránkou celé organizace. Pro státy jako ČR je potom členství v takové struktuře velmi výhodné, čehož si je valná většina politických elit vědoma.

Stejný předpoklad sdílených norem a hodnot členských států, jaký platí v případě NATO, lze samozřejmě nalézt také u EU a OSN. Pokud se ovšem zabýváme bezpečností a vojenskou oblastí, je příklad aliance nejpříhodnější. Vliv společně sdílených norem a pravidel v rámci členství ať už NATO, EU nebo OSN jsou znaky naplňující liberální, konkrétněji neoliberální, přístup k mezinárodním vztahům. Následující analýza ukáže, zda jsou závazky vůči spojencům, sdílení společných norem a hodnot hlavním motivem české politické elity pro vyslovení souhlasu se zahraniční účastí jednotek AČR.

V kontextu této práce jsou do kategorie alinační politika zahrnuty ty výroky, kde řečník zdůrazňuje nutnost účastnit se operace z důvodu sdílení zájmu a stabilizaci oblasti se svými aliančními partnery či s mezinárodním společenstvím. Tato forma zdůvodnění často obsahuje zmínku o sdílených hodnotách, solidaritě s trpícími civilisty, společném zájmu na stabilizaci regionu, dokázání zahraničním partnerům, že je česká zahraniční politika stabilní, kontinuální a že ČR je důvěryhodný partner. Řečník, jehož projev je zařazen do kategorie alinační politika, deklaruje svůj zájem na tom podílet se společně s partnery (ať už v rámci OSN, NATO, EU nebo ad hoc koalice) na dané operaci. Rovněž jsou do kategorie zahrnuty výroky v tom smyslu, že účast je naším alinačním závazkem či povinností plynoucí z členství.

7.2 Bezpečnostní a politické zájmy

Tato kategorie vychází z klasického realistického přístupu, konkrétně z principu materialistického pojetí moci, kdy je moc synonymem pro vojenskou sílu. Další nosnou myšlenkou realismu, která má souvislost s touto kategorií, je předpoklad, že státy nemohou navázat trvalou a úspěšnou spolupráci. Mezi státy, jako jedinými aktéry mezinárodních vztahů, panuje rivalita až nepřátelství a jejich soupeření, hraničící často s válkou, je trvale přítomné. Hlavním cílem státu je přežít v takovémto anarchickém prostředí. Toho lze dosáhnout jedině tehdy, bude-li stát prosazovat pouze své zájmy, maximalizovat svoji moc a chovat se racionálně (Morgenthau, 2006: 3-15).

Pokud by chování státu skutečně vycházelo pouze z realistické tradice, potom by neexistovala žádná spolupráce v rámci NATO nebo EU. ČR by v takovém případě nebrala na zřetel zájmy a požadavky svých spojenců či organizace jako takové. Svým způsobem lze toto chování považovat za sobecké a zcela odpovídající tomu, jak jej definuje Kenneth Waltz. ČR by se musela spoléhat v mezinárodním prostředí pouze na sebe a nemohla by své bezpečnosti záruky stavět na členství v NATO, EU nebo OSN. Tento předpoklad vychází z představy mezinárodního systému jako anarchického prostředí, kde je třeba mít na zřeteli jen a pouze své zájmy. Veškerá rozhodnutí, které politické elity přijmou, musí vycházet ze stále přítomného nebezpečí konfliktu nebo útoku od jiného státu. Zvýšený předpoklad ohrožení je zde poté přirozeně pro státy o velikosti a vojenských kapacitách ČR. Kenneth Waltz tedy (vedle řady dalších principů politického realismu) zpochybňuje spolupráci mezi státy tak, jak byla popsána v předchozí kapitole. A totiž jako spolupráci založenou na sdílených normách a hodnotách (Waltz, 1979: 102 – 128).

Podívejme se však na spolupráci mezi státy ze zcela jiné perspektivy a použijme příklad ČR. Jak bylo již řečeno, ČR nedisponuje velkými materiálními tedy vojenskými prostředky. Tento nedostatek představuje z pohledu realismu pro stát zásadním ohrožením. Země s menšími materiálními kapacitami je daleko více ohrožena jinými státy, jelikož nebezpečí útoku je v anarchickém mezinárodním prostředí stále přítomno. ČR by tak v případě útoku většího státu, tedy státu s větší vojenskou silou, nemohla naplnit svůj hlavní cíl a to přežít v takovém mezinárodním uspořádání. Jako racionální aktér (racionálnost je další základní rys realismu) je si tohoto omezení vědoma a musí proto přijmout taková opatření, která co nejlépe toto riziko eliminuje. V případě ČR se nabízí jediná alternativa – stát se součástí většího celku tedy členem mezinárodní organizace (zde se jedná o NATO a EU), což představuje garanci bezpečnosti pro stát jako takový. ČR svým členstvím tedy naplní svůj hlavní cíl a to v anarchickém prostředí přežít. Vedle

výhod členství je zde však také řada povinností. Členské státy musí brát v úvahu zájem celku a svých spojenců a přizpůsobovat tak svoji politiku. Racionálně uvažující aktér proto zváží výhody a naopak omezení a poté učiní racionální rozhodnutí. Podřídí část svého “sobeckého” realistického přístupu k mezinárodnímu systému a ostatním států v něm za účelem vlastního přežití, což je priorita nejvyšší. Stát tedy není motivován ideály nebo sdílenými normami organizace, ale zohledňuje pouze svůj vlastní zájem a následný profit ze svého chování a případného ústupku vůči celku. Zda-li je právě tento přístup vlastní ČR v oblasti naplňování členských závazků přispívat ke společné bezpečnosti NATO, EU nebo případně OSN, se pokusí zodpovědět následující analýza.

V kontextu níže uvedené analýzy jsou do této kategorie zahrnuty ty výroky, jejichž autor zmiňuje ohrožení bezpečnosti ČR (potažo Evropy či hrozby globálního charakteru), pokud se nestabilizuje oblast, kde má AČR potenciálně zasahovat. Na příkladu schvalovacího procesu účasti v operacích na Balkánském poloostrově byly v této souvislosti často zmiňovány hrozby organizovaného zločinu, migračních vln uprchlíků či obchodu s narkotiky.

7.3 Historický symbolismus

Tato kategorie vychází spíše než z teorií mezinárodních vztahů z historické tradice české zahraniční politiky a jejího vlivu na rozhodovací procesy politické elity v konkrétní oblasti vojenské účasti v operacích mimo území ČR. Zahraniční politika ČR vychází vždy z aktuálního programového prohlášení vlády a koncepce zahraniční politiky na dané volební období (MZV, 2005). Historická tradice československé zahraniční politiky přirozeně reflektuje velmi bohatou a mnohdy složitou historii státu. Krátce po vzniku samostatného Československého státu v roce 1918, kdy byla politická reprezentace v čele s prezidentem Masarykem prozápadně orientovaná, bylo Československo obsazeno Německým vojskem a stalo se Protektorátem Čechy a Morava. Jen tři roky po konci druhé světové války a tím i německé nadvlády se vlády v Československu ujali komunisté a na dlouhých čtyřicet let se československá zahraniční politika musela řídit diktátem Moskvy (Ort, 2005: 120 a 158). Ani po revoluci v roce 1989 nenastalo období bez zásadních změn. Politická elita v čele s Václavem Klausem a Vladimírem Mečiarem směřovala společný stát k rozdělení na dva samostatné subjekty (Ort, 2005: 282).

První vláda ČR s premiérem Klausem se vyznačovala velmi pragmatickým přístupem k zahraniční politice, euroskepticismem a odmítání zahraničněpolitických postojů tehdejšího prezidenta Havla (Ort, 2005: 285). Nicméně byla to právě osobnost Václava Havla, která výrazným

způsobem formovala a ovlivňovala vnímání ČR v zahraničí. Mnohdy rozdílný přístup prezidenta a vlády k evropské integraci, nebo Visegrádské skupině byl hlavním rysem počátků české zahraniční politiky. Politická elita však byla jednotná, co se týče členství v NATO, kterého se podařilo dosáhnout v roce 1999. Pomalu se také rýsovala možnost stát se součástí EU. Tento záměr vyjádřila sama EU v dokumentu Agenda 2000. Narozdíl od vztahu k NATO se vláda Václava Klause vyznačovala značnou kritikou jak EU, tak Rady Evropy. (Ort, 2010: 157). Obrat v přístupu k evropské integraci nastal až s menšinovou vládou ČSSD v období 1998 – 2002, kdy styky s evropskými institucemi nabraly na intenzitě a vláda se netajila záměrem vstoupit do EU co možná nejdříve. Vláda také vydala Bezpečnostní strategii ČR a ucelenou Koncepti zahraniční politiky ČR, díky níž se mohl kabinet věnovat širším mezinárodním otázkám (Ort, 2010: 160 a 162). ČR nakonec do EU dovedla v roce 2004 vláda Vladimíra Špidly. Vůli stát se součástí unie definitivně potvrdilo referendum konané v červnu 2003 (Ort, 2010: 172-173). ČR tím dovršila vymezení své pozice nejen z hlediska Evropy, ale díky členství v NATO také v rámci širšího, euroatlantického prostoru. Členství v NATO a EU jsou pilíři české zahraniční politiky.

Významné postavení mají v české zahraniční politice Spojené státy. Tento jev bylo možné pozorovat ihned v 90. letech. Velmi vstřícný postoj vůči USA a NATO zaujímal rovněž vláda premiéra Topolánka, která jednak rozhodla o účasti v řadě zahraničních misí AČR, ale rovněž prosazovala záměr vybudovat na území ČR součást americké protiraketové obrany, což vyvolalo velmi ostrou celospolečenskou debatu (Ort, 2010: 180). Vedle debaty o americkém radaru se velkým tématem Topolánkovy vlády stalo přijímání Lisabonské smlouvy. Zde se vcelku vstřícný přístup vlády setkal se zcela opačným postojem prezidenta Klause. Stejná nejednota mezi vládou a prezidentem v oblasti zahraniční politiky, kterou lze pozorovat od samotného vzniku českého státu, vládla také v otázce uznání nově vzniklého státu Kosovo. Během českého předsednictví EU se nejdříve premiér rozhodně ujal řešení sporu o dodávkách zemního plynu z Ruska na Ukrajinou, aby nakonec byla krátce na to jeho vládě vyslovena nedůvěra poslanecké sněmovny (Ort, 2010: 180 – 183). Základní směřování české zahraniční politiky se nezměnilo ani s příchodem “úřednické” vlády Jana Fishera, která se vyznačovala svojí orientací na EU (Kořan, 2010: 38). S příchodem ekonomické krize Eurozóny vzrostla v českém prostředí nespokojenost s politikou EU. Dle agentury STEM bylo v roce 2012 s členstvím v EU nespokojeno 59% obyvatel ČR, 48% se poté necítí být občanem EU¹⁶⁶. Značně kritický postoj vůči EU (především její měnové politice) zaujímá

166 <https://www.euroskop.cz/9052/sekce/jak-cesi-vnimaji-eu/>

rovněž současný premiér Nečas, který v tomto ohledu sjednotil svůj přístup s britským premiérem Davidem Cameronem, rovněž předsedou britské Konzervativní strany¹⁶⁷.

Z výše uvedeného je patrné, že vztah ČR k EU je velmi proměnlivý a liší se v závislosti na tom, která vláda momentálně určuje směřování české zahraniční politiky. Otázkou je, do jaké míry protiunijní nálady ovlivňuje výrazná osobnost české politické scény a současně jeden z největších kritiků EU Václav Klaus. A to zejména pokud se podíváme na přístup k EU současného premiéra Nečase, předsedy ODS, kterou Václav Klaus zakládal a kde má dodnes řadu stoupců. Zatímco vztah k EU lze označit z pohledu české politické elity za místy problematický, vztah k NATO je neměnný. Samozřejmě je nutné zohlednit značnou rozdílnost obou organizací ve všech ohledech, nicméně zůstává faktem, že členství v EU a NATO formuje českou zahraniční politiku zcela zásadním způsobem. Definuje pozici ČR v mezinárodním systému a činní tak českou zahraniční politiku snadno čitelnou.

Do této kategorie byly zahrnuty výroky, zdůrazňující linii české zahraniční politiky. Argumenty tohoto typu nebyly přirozeně příliš časté při rozhodovacím procesu na počátku 90. let. Tato argumentace byla velmi patrná při projednávání dalšího prodloužení zahraničního působení AČR. Řečníci zde argumentují například tím, že oblast Balkánu, Iráku a Afghánistánu jsou prioritními oblastmi české zahraniční politiky, odkazují na nutnost zachovat zahraniční politiku kontinuální, pro partnery čitelnou a věrohodnou. Často zaznívá apel na dobré jméno ČR ve světě a odkaz na dlouhodobá partnerství s danými státy.

7.4 Potenciální výhodnost

Teoretické ukotvení této kategorie vychází z práce Randalla L. Schwellera nazvané *Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In*. Schweller zde polemizuje s Waltovou teorií „balance of threat“ popsané především v knize *The Origins of Alliances* a teorií „balance of powers“ Kennetha Waltze. Schweller tvrdí, že mocensky slabé státy utvářejí koalice se silnějšími partnery čistě z touhy podílet se na výhodách, které má přinést očekávané vítězství dané koalice. Chování státu označené jako „balancing“ je dle Schwellera motivováno hlavně pudem sebezáchovy a obranou svých hodnot, zatímco „bandwagoning“ má za cíl vlastní rozšíření daného státu s cílem získat požadované výhody především materiálního typu (Schweller, 1994: 74). Narozdíl od „balancing“ je „bandwagoning“ takové chování státu, kdy se připojí k silnější koalici

¹⁶⁷ <http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-54643010-necas-a-schwarzenberg-se-dohodli-ze-budou-vic-vazit-slova-kvuli-eu>

s cílem pozdějšího profitu, zatímco „balancing“ znamená spojenectví se slabší stranou vedoucí k rovnováze systému. Stát, jehož chování naplňuje znaky chování definované jako „bandwagoning“ vybírá tu stranu konfliktu, která se zdá být v daný moment jako vítězná a hlavním motivem této spolupráce je vidina materiálních zisků a to navzdory možným bezpečnostním hroznám, které z tohoto spojenectví mohou plynout (Schweller, 1994: 80 - 81). V kontextu této diplomové práce je pozornost věnována těm projevům, které zmiňují ekonomický aspekt účasti AČR v diskutované operaci a to ve smyslu budoucích investic, podílení se na obnově dané oblasti se zapojením českých firem, zvýšení prestiže ČR jako celku a tím zpřístupnění potenciálního nového trhu a tak dále.

7.5 Vliv aktuální vnitropolitické situace

Tato kategorie vychází z neoliberálního předpokladu, že stát není tzv. „black box“, tedy, že v mezinárodním prostředí hrají významnou roli procesy, odehrávající se uvnitř státu samotného. Christopher Hill ve své knize *The Changing Politics of Foreign Policy* doslova tvrdí, že nikdo již nemůže věřit tomu, že na zahraniční politika není ovlivněna děním uvnitř státu. Vnitrostátní aktéři jsou tak důležitým prvkem ovlivňujícím mezinárodní vztahy. Za tyto aktéry se obecně považují zájmové skupiny, státní byrokratický aparát a veřejné mínění. Jejich vliv na zahraniční politiku státu je jednou z klíčových součástí analýzy zahraniční politiky (Karásek, 2010: 34). Příkladem takového tvrzení z prostředí ČR nabízí například pád vlády premiéra Topolánka v roce 2009 během českého předsednictví EU. Během vlády úřednické vlády Jana Fishera vzrostla role exekutivy při tvorbě zahraniční politiky. Tím ztratil parlament vliv na tvorbu politického zázemí zahraniční politiky i vliv na průběžnou kontrolu exekutivy. Zahraniční politiku této „úřednické“ vlády lze označit jako silně unijní a orientovanou na středoevropský prostor (Kořan, 2010: 38), na rozdíl od předchozí vlády Mirka Topolánka, která se vyznačovala svojí silnou orientací na NATO a USA (viz. předchozí kapitoly). V důsledku vnitrostátní politické krize se tak dostala k moci vláda, která udávala české zahraniční politice jiný směr, než řádně zvolená vláda předchozí.

Dalším příkladem je spojení hlasování ve sněmovně o prodloužení české účasti v misi ISAF na rok 2009 s hlasováním o poplatcích u lékařů, jak tomu bylo v prosinci 2008¹⁶⁸. Rivalita dvou nejsilnějších stran, která byla tolik charakteristická pro volební období 2006 – 2009 za vlády premiéra Topolánka, se projevila také v tomto případě. Celospolečenská diskuze o regulačních poplatcích, která hýbala tehdejší společností, přímo ovlivnila českou zahraniční politiku a lze tvrdit, že nepřímou také alinancí působení v Afghánistánu. Pokud by se opoziční ČSSD podařilo zabránit zavedení regulačních poplatků ve zdravotnictví, jednak by naplnila ideový základ své levicově

168 http://zpravy.idnes.cz/handlovani-ve-snemovne-bud-poplatky-nebo-mise-v-afghanistanu-p5t-/domaci.aspx?c=A081219_085230_domaci_bar

orientované politiky, ale především by jí tento krok přinesl značnou voličskou podporu. Opozice mohla rovněž kalkulovat se skutečností, že Topolánková vláda byla velmi pro aliančně zaměřená. Dle Jana Eichlera a Nika Hynka dokonce zmíněná vláda postupovala v duchu post-decisional politics, tedy že bezvýhrad prosazovala rozhodnutí, které bylo nejprve formulováno v USA, posléze přeneseno do NATO a posléze předneseno české vládě (Eichler – Hynek, 2011: 52). Zde je tedy patrný příklad jak veřejné mínění (jak prokázal výzkum společnosti STEM v roce 2008, většina občanů ČR regulační poplatky odmítala¹⁶⁹) dokáže prostřednictvím předvolebního boje a rivality politických stran ovlivňovat zahrani

ní politiku státu. V následující analýze bude posouzeno, zda byla tato motivace přítomna v rozhodovacích procesech schvalování účasti AČR v zahraničních misích.

8. Obsahová analýza diskuzí na půdě Poslanecké sněmovny

Z předchozích kapitol vyplývá, že AČR se dosud podílela na značném počtu zahraničních vojenských operací. K objasnění otázky, co vedlo českou politickou elitu k rozhodnutí se takových misí účastnit, přispěje následující diskurzivní analýza diskuzí, které dosud proběhly na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Důvody, proč byla k analýze zvolena právě dolní komora Parlamentu, jsou následující: jak bylo již zmíněno v první kapitole práce, Poslanecká sněmovna má ústavou definovanou úlohu orgánu, který musí dle článku 43 schválit každou účast příslušníků AČR v zahraničních operacích, jež přesáhnou 60 dnů. Pokud chceme nalézt hlavní motiv, který vede Sněmovnu ke schválení účasti, musíme rovněž přihlédnout k aktuální politické situaci, stranické příslušnosti řečníka a řadě dalších faktorů. Je to právě sněmovna, jejíž složení vyplývá z výsledků voleb, tudíž odráží aktuální společenskou situaci v zemi. Jedná se o orgán úzce spojený s vládou, která bez důvěry sněmovny nemůže existovat. Diskuzí na sněmovní půdě se účastní více řečníků, než je tomu například v senátu, což představuje větší množství analyzovatelných dat. Relevantní diskuze, týkající se vymezeného tématu, jsou posléze vedeny krátce před realizací samotné zahraniční účasti AČR. Řečníci tak reflektují aktuální dění v zemi a celospolečenské nálady. Spolu s argumenty pro vyslání zaznívají ve sněmovně argumenty, proč se takových operací neúčastnit. Tyto postoje reprezentuje zpravidla opozice, tudíž jsou zde zastoupeny postoje co možná nejširší české společnosti. Právě tyto argumenty byly příčinou toho, že diskurzivní analýze je podroben korpus diskuzí na půdě sněmovny a bylo upuštěno od analýzy vládních projevů, diskuzí v senátu nebo vystoupení politiků v médiích. Poslanecká sněmovna legitimizuje politiku vlády, senátní diskuze neposkytují takové množství analyzovatelných dat, jako je tomu v případě sněmovny,

169 <http://www.stem.cz/clanek/1436>

a protože parlamentní diskuze jsou veřejné, nebylo rovněž nezbytné zaměřovat se na další veřejná vystoupení politiků uváděná v médiích. Stejně argumenty pro analýzu právě sněmovních diskuzí použil také Tomáš Karásek. Pro účely této práce navíc nabízí sněmovní prostor jedinečný zdroj pro hodnocení postojů jednotlivých politických stran. V souladu s obecnou definicí obsahové analýzy (content analysis) je i zde zkoumán obsah sdělení jednotlivých řečníků prostřednictvím počítáním výskytu klíčových slov. Tímto způsobem je nalezeným slovům, větám či výrazům přiřazen význam, v našem případě jedna z pěti dříve vymezených kategorií. Tyto kategorie tvoří pevný konceptuální rámec práce (Beneš, 2008:98). Jedná se tedy o analýzu klíčových slov, která byla vybrána kvalitativní tematickou analýzou. Takto kvalitativně stanovené klíčové termíny pro následnou obsahovou analýzu jsou relevantní pro stanovené kategorie a následně pro vyhodnocení stanovené hypotézy (Hynek – Střítecký, 2010: 10).

V analýze projevů bylo nejprve zhodnoceno, zda se použité argumenty vztahují k výzkumné otázce práce. Pokud ano, došlo posléze k zařazení použitých argumentů k jedné z pěti definovaných kategorií. Z analýzy byly vynechány ty operace, kterých se příslušníci AČR účastnili jako pozorovatelé. Hodnoceny byly pouze ta vystoupení ve sněmovně (v rámci příslušného projednávání), v nichž se řečník vyjádřil pro účast a uvedl k tomu jasně specifikované argumenty. Ty byly následně zařazeny do příslušné kategorie. Prioritou byla ta jednání, která měla odsouhlasit prvotní vyslání jednotky AČR do příslušné operace, nikoliv případné jednání o prodloužení české účasti. Nicméně objevují se oba druhy jednání.

Stejně jako v článku Nika Hynka a Víta Stříteckého s názvem *Český diskurz o protiraketové obraně a národní zájem* je i v této práci empiricky rozpracované téma účasti AČR v zahraničních vojenských operacích na pozadí konceptuálně – teoretické debaty o zájmu ČR účastnit se či naopak neúčastnit vojenských zahraničních misí. Metodologicky ukotvená a konceptuálně rozpracovaná reflexe specifické zahraničně – politické praxe ČR má za cíl nalézt a představit převažující motivaci pro výše definovanou účast AČR v zahraničních misích dle představených kategorií v rámci zkoumaného korpusu. Stejně jako ve výše uvedené práci autorů Hynka a Stříteckého i zde je konkrétní soubor metod tvořící metodologii diskurzivní analýzy dán výzkumnou otázkou. Výběr metody analýzy dat je tak i zde závislý na výzkumné otázce (v případě této práce na hypotéze) nikoliv naopak. (Hynek – Střítecký, 2010: 8).

Aby byl příspěvek řečníka zařazen do kategorie *alianční politika*, musela jeho řeč obsahovat zmínku přímo o aliančních závazcích vůči členství v NATO, EU nebo OSN nebo o sdílení hodnot, principů a norem v rámci mezinárodního společenství. Například při schvalování účasti AČR

v operaci AFOR uvedl tehdejší ministr obrany Vladimír Vetchý, že zapojení do operace je potvrzení připravenosti České republiky plnit závazky související s členstvím v NATO¹⁷⁰. Obsahově shodný argument použil také poslanec Zdeněk Jičínský při projednávání zahraničního působení AČR pro rok 2008, když ve svém projevu uvedl, že: „...jsem si vědom, že jsme součástí NATO, a že musíme plnit závazky, které jsme na sebe převzali“¹⁷¹. Co se týče sdílení hodnot s mezinárodním společenstvím, tento argument zazněl při stejném projednávání z úst tehdejší ministryně obrany Vlasty Parkanové, když kladla důraz na spoluzodpovědnost naši a našich spojenců za obranu společných hodnot a zájmů¹⁷².

Pro kategorii *bezpečnostní a politické zájmy* bylo stěžejní vyjádření vztahující se k bezpečnosti samotné ČR případně evropského či euroatlantického prostoru. V souvislosti s teoretickým vymezením této kategorie se jednalo o případy, kdy řečník zmínil možnost potenciálního ohrožení bezpečnosti ČR nebo našich spojenců, proti kterému lze bojovat právě danou vojenskou operací. Jednalo se tak o příklad realistické snahy přežití v nebezpečném anarchistickém prostředí, kdy klíčovou roli hrají materiální kapacity daného státu, či společně působící koalice. Například při schvalování účasti v operaci KFOR uvedl Petr Nečas toto zdůvodnění: „...naším základním účelem, naším základním cílem, naším základním zájmem je zájem naší národní bezpečnosti“¹⁷³. Ve stejné diskuzi obhajoval vyslání průzkumné roty a nevyzbrojeného letounu An-26 do operace Jan Kavan hrozbou vlny migrace uprchlíků, která by mohla zasáhnout také ČR¹⁷⁴. Při diskuzi o zapojení 6. Polní nemocnice do operace ISAF uvedl pro změnu tehdejší ministr obrany Jaroslav Tvrdík, že: „...odrazem naší snahy zajistit vyřešení těchto otázek ještě před tím, než se jejich palčivé důsledky výrazněji projeví v Evropě a v ČR“¹⁷⁵. Spolu s bezpečnostními zájmy do této kategorie patřily také zájmy politické, kdy je například přítomnost českých vojenských sil v dané oblasti výrazem zájmu podílet se na budoucím vývoji tohoto regionu a podobně.

Pro kategorii nesoucí název historický symbolismus, byly stěžejní ty příspěvky, kdy řečník zmínil tradici české zahraniční politiky, či spojenecké vazby dlouhodobého charakteru. Právě kontinuita zahraniční politiky ČR byla hojně zmiňovaným pojmem v případech, kdy Poslanecká sněmovna rozhodovala o prodloužení mandátu již operující jednotky. Tento druh argumentu uvedl

170 <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/010schuz/s010029.htm#r2>

171 <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/023schuz/s023156.htm#r2>

172 tamtéž

173 <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/014schuz/s014007.htm#r3>

174 tamtéž

175 <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/048schuz/48-1.html>

mimo jiné Cyril Svoboda při schvalování účasti 601. skupiny speciálních sil, když prohlásil, že se jedná o zajištění předvídatelnosti a stability české zahraniční politiky směrem k našim spojencům a partnerům¹⁷⁶.

Čtvrtá kategorie, týkající se potenciální výhodnosti, zahrnuje ty výroky, při nichž byla zmíněna možnost budoucího materiálního profitu, pokud se ČR zapojí do operace po boku silnějšího spojence, který s největší pravděpodobností v konfliktu uspěje. Jednalo se například o výrok poslance Jiřího Payna při projednávání účasti AČR v operaci IFOR. Payne v rámci rozpravy mimo jiné uvedl: „...když si vynásobíte obchod, jaký jsme měli se zbytkem Jugoslávie bez Slovinska koeficientem rychlosti, jakou se rozvíjí obchod se Slovinskem, pak si dovedete představit, že by dnes mohla být Jugoslávie jedním z našich hlavních obchodních partnerů“¹⁷⁷. Rovněž Jan Kavan použil stejnou argumentaci, když při schvalování české přítomnosti v operaci KFOR prohlásil, že: „...zvýší se možnosti ČR pro účast v jednotlivých projektech na obnovu regionu a při poskytování prostředků od mezinárodních finančních institucí EU“¹⁷⁸.

A konečně pátá kategorie vliv vnitropolitické situace, se objevovala jen velmi zřídka, nicméně je patrné, že aktuální vnitropolitická situace měla značný vliv minimálně na průběh samotných diskuzí. Od chvíle, kdy sněmovna projednávala účasti AČR v operaci UNPROFOR do současnosti, lze pozorovat postupný odklon od konstruktivní debaty. Vrcholem v tomto ohledu, bylo období vlády Mirka Topolánka, kdy diskuze o zapojení ČR do zahraničních vojenských operacích sloužila částečně jako prostor pro konfrontaci mezi vládou a opozicí. Výroky, které byly zařazeny do této páté kategorie, byly například ty, kdy řečník považoval spoluúčast na operaci jako příležitost pro AČR prověřit své schopnosti a podobně.

V následující části práce je již detailní analýza projevů na půdě Poslanecké sněmovny vztahující se vždy k vyslání (tedy k zahájení činnosti) jednotky AČR do dané zahraniční operace.

UNPROFOR

Hlasování o vyslání vojenské jednotky a skupiny pozorovatelů do bývalé Jugoslávie v rámci mise OSN UNPROFOR schválilo Federální shromáždění v roce 1992. Tehdy byl vyslán prapor o velikosti 500 osob. V prosinci roku 1993 stála sněmovna před rozhodnutím schválit posílení této

176 <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/027schuz/s027297.htm#r2>

177 <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/stenprot/037schuz/s037030.htm#r1>

178 <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/014schuz/s014002.htm#r2>

jednotky na dvojnásobný počet. Úvodního slova se ve sněmovní diskuzi ujal tehdejší ministr zahraničních věcí Josef Zieleniec, který stručně představil cíl a charakter mise spolu s úlohou AČR. V závěru své řeči apeloval na poslance, aby posílení mise schválili s odůvodněním, že stávající počet příslušníků AČR není schopen nadále plnohodnotně dostávat svým úkolům. Dále zdůraznil nutnost angažovat se v misích tohoto typu, protože vzdálenost od konfliktu je velmi relativní záležitostí a je v zájmu ČR, aby se tento konflikt dále nerozšiřoval. Vzhledem k těmto argumentům byla řeč Josefa Zielence zařazena do druhé kategorie *bezpečnostní a politické zájmy*. V zájmu bezpečnosti ČR je stabilizace regionu a ukončení konfliktu, k čemuž má přispět právě posílení jednotky AČR v misi UNPROFOR.

Vedle toho Petr Nečas uvádí argumenty, které jsou řazeny do kategorie první (alianční politika). Klade velký důraz na partnerskou roli, kterou ČR v tomto případě sehrává, když doslova uvádí: „musíme dát najevo, že jsme spolehlivý partner, stát, který je ochoten vzít na sebe spoluzodpovědnost za udržování světového míru, stát, který se této odpovědnosti nevyhýbá a je spolehlivým partnerem“. Následovalo vystoupení řady poslanců, kteří hlasovali proti, při čemž jejich hlavními argumenty byl postup evropského společenství v případě poslance Kašpárka, odmítání vojenské intervence jako takové (Marie Stiborová), riskování životů českých vojáků (Gerta Mazalová), údajné podbízení se NATO v případě příspěvku Vratislava Kováře nebo protiústavnost působení AČR v misi vzhledem k původnímu schválení části ještě Federálním shromážděním (Dalibor Matulka). U poslanců, kteří s českým působením v operaci souhlasili se naopak velmi často objevoval argument odpovědnosti za životy civilistů a stabilitu regionu společně s odůvodněním, že ve stávajícím složení nemůže český prapor plnohodnotně plnit své závazky. Tomáš Fajfar odůvodnil souhlas s posílením praporu tím, že se jedná o příležitost, jak zlepšit kvalitu výcviku českých vojáků pro jejich pozdější uplatnění. Doslova uvedl, že: „...vojáci, kteří projdou službou v těchto jednotkách po návratu domů – alespoň někteří z nich – se budou moci zařadit do tvořících se jednotek rychlého nasazení, do brigád, které budeme stavět v české armádě, je to obrovské plus“¹⁷⁹.

Detailnější souhrn přináší následující tabulka. V rozpravě vystoupili také ministři Zieleniec (ministr zahraničních věcí) a Baudyš (ministr obrany), jejich příspěvky byly do analýzy zahrnuty, nicméně se přirozeně neúčastnili hlasování. U poslance Grosse došlo k uvedení více argumentů, z nichž hned dva splňovaly kritéria různých kategorií, proto v jeho případě došlo k zařazení kategorie *alianční politika* i *vliv vnitrostranické situace*.

179 <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/stenprot/015schuz/s015049.htm>

Tabulka 1: diskuze k posílení mise UNPROFOR (Poslanecká sněmovna, 8. prosince 1993)

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Josef Zieleniec	pro	ODS	2
Petr Nečas	pro	ODS	1
Miroslav Kašpárek	proti	SPR-RSČ	-
Marie Stiborová	proti	LB	-
Rudolf Opatřil	pro	ČMUS	1
Gerta Mazalová	proti	HSD-SMS	-
Oldřich Vrcha	proti	SPR-RSČ	-
Dalibor Matulka	proti	LB	-
Vratislav Votava	proti	LB	-
Stanislav Gross	pro	ČSSD	1,5
Tomáš Fajfar	pro	ODS	5
Antonín Baudyš	pro	KDU-ČSL	1
Karel Hrdý	pro	ČSSD	1
Jiří Payne	pro	ODS	1
Čestmír Hofhanzl	pro	ODA	2
Robert Dostál	pro	ČSSD	1
Stanislav Kozák	proti	LSU	-
Václav Grulich	pro	ČSSD	2

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/stenprot/015schuz/s015049.htm>

IFOR

Parlamentní diskusi týkající se zapojení AČR do mise IFOR, která byla pod vedením NATO a navazovala na operaci UNPROFOR, doprovázela řada emocí a o slovo se přihlásilo více jak dvě desítky řečníků. Úvodního slova se zhostil tehdejší minist obrany Vilém Holář a jasně odkázal na sdílení i negativních důsledků společného úsilí boje za mír ve světě. Poslanec Šuman za ODA odkázal na skutečnost, že operace „...se účastníme ve svazku s vojsky NATO, s aliancí, která po celou dobu své působnosti stála vždy na straně demokracie, svobody občana a dodržování lidských práv a kterou také dokázala uhájit“. Oba výše uvedené příspěvky byly tudíž zahrnuty k první kategorii *alianční politika*, která odkazuje na sdílení společných hodnot a norem a to nejen v rámci členství v NATO, EU nebo OSN.

Poslanec Jiří Payne ve svém příspěvku do diskuze argumentoval hned čtyřmi důvody k vyslání jednotky, které definují výše vymezené kategorie. Odkázal jak na naplňování rezoluce RB OSN (kategorie 1), tak na přímé bezpečnostní ohrožením ČR konfliktem na Balkánském poloostrově (kategorie 2), ale rovněž na ekonomické zájmy v oblasti (kategorie 4). Zde uvedl: „...když si vynásobíme obchod, jaký jsme měli se zbytkem Jugoslávie bez Slovinska koeficientem

rychlosti, jakou se rozvíjí obchod ve Slovinsku, pak si dovedete představit, že by dnes mohla být Jugoslávie jedním z našich hlavních obchodních partnerů“. Potenciál balkánské oblasti z hlediska obchodu poté přirovnal dokonce k Německu. Co se týče vnitrostranické situace a jejího vlivu, byl panem Paynem uveden argument o možnosti jakéhosi cvičení a bojové připravenosti AČR v rámci účasti v operaci IFOR. Důvodem k zařazení tohoto tvrzení do kategorie argumentů souvisejících s aktuální situací na české politické scéně byl ten, že v roce 1995, tedy dva roky po vzniku samostatné ČR, skutečně neměla AČR příliš zkušeností. A to přestože navazovala na dlouhou tradici československé armády.

Další příspěvky poslanců, kteří se rozhodli hlasovat pro účast AČR v misi IFOR, byly založeny převážně na zdůraznění morální a lidské povinnosti zabránit společně s dalšími státy utrpení civilistů, stabilizovat geograficky blízký region a tím posílit vlastní bezpečnost, důraz byl opět kladem na orientaci české zahraniční politiky a posílení pozice českého státu ve světě. Ve všech uvedených motivacích převládaly argumenty řadící se převážně do kategorie 1 a 2.

Poslanci, kteří zaujali odmítavé stanovisko k vyslání jednotky AČR do této operace, byli opět především poslanci levicových stran. Argumentovali hlavně kritikou NATO a řešení konfliktů za účasti ozbrojených složek¹⁸⁰.

180 <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/stenprot/037schuz/s037029.htm>

Tabulka 2: diskuze k účasti AČR v operaci IFOR (Poslanecká sněmovna, 8. prosince 1995)

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Vilém Holář	pro	KDU-ČSL	1
Vladimír Šuman	pro	ODA	1
Jiří Payne	pro	ODS	1,2,4,5
Jaroslav Ortman	proti	LB	-
Stanislav Gross	pro	ČSSD	2,3
Vratislav Votava	proti	KSČM	-
Jaroslav Štrait	proti	KSČM	-
Ivan Mašek	pro	ODA	1
Jiří Šoler	proti	Nezařazený	-
Jaroslav Sýkora	pro	ČMUS	1
Michal Lobkowicz	pro	KDS	2
Jan Krámek	pro	ODS	1
Gerta Mazalová	pro	ČSSD	1
Čestmír Hofhanzl	pro	ODA	1
Zdeněk Trojan	pro	ODS	1
Zbyšek Stodůlka	pro	ČSSD	1
Květoslava Čelišová	proti	KSČM	-
Miroslav Raška	pro	LSNS	1
Miloslav Výborný	pro	KDU-ČSL	1
Josef Valenta	proti	SPR-RSČ	-

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/stenprot/037schuz/s037029.htm#r10>

SFOR

Průběh parlamentní diskuze o účasti AČR v operaci SFOR byl výrazně ovlivněn předcházejícím schvalováním státního rozpočtu na rok 1997. V duchu ostrých diskuzí nad rozpočtem se následně odehrávala také rozprava o další vojenské zahraniční účasti na Balkánském poloostrově. Téma financování případného českého angažmá bylo ústředním motivem celého projednávání. Z tohoto důvodu se řada řečnických příspěvků nedala použít do analýzy hodnotící motivy pro vysílání vojenských zahraničních misí. Dalším výrazným faktorem, ovlivňující diskuzi bylo zahájení příprav na vstup do NATO a EU. Většina projevů se vyjadřovala buď pouze k otázce financí, nebo k průběhu jednání samotného a žádný z hodnotících prvků se z tohoto důvodu neobjevil. Tyto příspěvky nebyly do analýzy zahrnuty.

Úvodního slova se opět ujal ministr obrany, který vyjádřil svoji podporu české účasti v operaci především s ohledem na „úsilí ČR o začleňování do evropských a euroatlantických bezpečnostních struktur“. Jeho řeč byla tedy příkladem pro zařazení kategorie 1 (*alianční politika*).

Následovala řada příspěvků od poslanců za komunistickou stranu, kteří shodně se stanoviskem strany účast v operaci striktně odmítali. Poté vystoupili poslanci Hofhanzl, Holář, Nečas a Payne, kteří shodně argumentovali především bezpečnostními zájmy ČR, které jsou balkánským konfliktem ohroženy a tudíž je nutné se na stabilizaci regionu podílet. Poslanec Hofhanzl dokonce přiroval tuto válku k vředu, který leží v naší těsné blízkosti. Petr Šulák pro změnu zdůraznil, že účast v misi IFOR je nezbytná pro věrohodnost ČR, pokud jde o vstup do evropských struktur a do Severoatlantické aliance. Často se v příspěvcích řečníků, kteří se vyjádřili pro účast, objevovala obava z migračních vln, které by mohly zasáhnout také ČR, pokud by se oblast konfliktu nepodařilo brzy stabilizovat. Poslanec Payne opět vyjádřil myšlenku o přínosu účasti operace pro zkušenosti AČR do budoucna¹⁸¹. Převládaly však argumenty spojené s motivací hájit v rámci mezinárodní koalice států morální a lidskoprávní hodnoty v konfliktu, kde trpí civilisté a tím jasně deklarovat směřování české zahraniční politiky, která v tento moment své historie usilovala o začlenění do euroatlantických struktur.

Tabulka 3: diskuze k účasti AČR v operaci SFOR (Poslanecká sněmovna, 20. prosince 1996)

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Miloslav Výborný	pro	KDU-ČSL	1
Petr Šimůnek	proti	KSČM	-
Jaroslav Štrait	proti	KSČM	-
Karel Vymětal	proti	KSČM	-
Čestmír Hofhanzl	pro	ODA	2
Petr Šulák	pro	ČSSD	1
Vilém Holář	pro	KDU-ČSL	1, 2
Petr Nečas	pro	ODS	2
Vojtěch Filip	proti	KSČM	-
Pavel Dostál	pro	ČSSD	1
Jiří Payne	pro	ODS	2, 3
Miroslav Vacek	proti	KSČM	-

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/007schuz/s007059.htm>

181 <http://www.psp.cz/eknih/1996ps/stenprot/007schuz/s007059.htm>

AFOR

Ačkoliv se sněmovný diskuze o vyslání 6. polní nemocnice na pomoc ve zvládnutí kosovské krize v roce 1999 vyznačovala svojí značnou délkou, jen malá část řečnických příspěvků obsahovala věcné argumenty, proč se operace účastnit či nikoliv. Značnou část rozpravy na toto téma zabraly připomínky k průběhu jednání a návrhy na pozměňovací návrh znění výsledného usnesení.

Příspěvky poslanců a zúčastněných ministrů tehdejší vlády velmi výrazně ovlivňoval fakt, že ČR vstoupila do NATO jen několik dní před tímto projednáváním. Proto skutečnost, že je povinností člena aliance přispívat ke společným operacím, zaznívala z úst poslanců hlasujících pro vyslání české polní nemocnice téměř jednohlasně. S kritikou vedení operace a odmítáním zapojení ČR vystoupili poze poslanci za KSČM Václav Frank a Miloslav Ransdorf. Naopak tehdejší ministr obrany Vladimír Vetchý uvedl, že vyslání 6. polní nemocnice potvrdíme připravenost ČR plnit závazky související s členstvím v NATO. Rovněž ministr zahraničí Jan Kavan prohlásil, že účastí v této operaci projeví ČR spoluzodpovědnost za řešení krize a zároveň spoluodpovědnost člena aliance. Petr Nečas, jako jediný z řečníků, kladl důraz také na skutečnost, že pokračování konfliktu by znamenalo ohrožení bezpečnosti ČR. Zmínil v této souvislosti především riziko vlny migrace a obchod s narkotiky¹⁸².

V kontextu vstupu ČR do NATO v témže měsíci a skutečnosti, že se jednalo o působení zdravotníků se dalo předpokládat, že schválení bude probíhat poměrně snadno. Diskuze byla však doprovázena kritikou směrem k ministrovi obrany a zahraniční, kteří dle slov opozice dostatečně nepředstavili široký kontext tohoto vládního návrhu, který byl sněmovně předložen. Dále průběh jednání značně ovlivnila překotně se vyvíjející situace v bývalé Jugoslávii a schylující se zásah na srbské cíle ze strany NATO¹⁸³.

182 <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/010schuz/s010053.htm>

183 <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/010schuz/s010052.htm#h40>

Tabulka 4: diskuze k účasti AČR v operaci AFOR (Poslanecká sněmovna, 24. března 1999)

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Vladimír Vetchý	pro	ČSSD	1
Jan Kavan	pro	ČSSD	1
Petr Nečas	pro	ODS	1, 2
Václav Frank	proti	KSČM	-
Jiří Payne	pro	ODS	1
Miloslav Ransdorf	proti	KSČM	-
Václav Exner	proti	KSČM	-
Lubomír Zaorálek	pro	ČSSD	1
Petr Mareš	pro	US	1
Petr Šulák	pro	ČSSD	1
Miloš Zeman	pro	ČSSD	1

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/010schuz/s010052.htm#h40>

KFOR

Stejně jako u projednávání účasti AČR v operaci AFOR byla také diskuze o zapojení se do mise KFOR velmi náročnou a emociálně vypjatou. Striktně zamítavý postoj již tradičně zaujali poslanci KSČM, kteří kritizovali způsob vedení operací NATO na Balkáně a poslanec Vymětal dokonce uvedl, že vláda je vůči alianci servilní a OSN je upozadována právě před NATO.

Hlasy, které volaly po českém zapojení do operace nejčastěji zmiňovaly sdílení hodnot mezinárodního společenství, které musí zabránit dalšímu krveprolití. Cyril Svoboda například uvedl: „Členy NATO spojují společné hodnoty jako svoboda, demokratická civilizace, demokracie, svoboda a práva jednotlivce na právní stát“. Petr Nečas zase prohlásil, že považuje tuto účast AČR za pozitivní vzhledem k tomu, že prolomí u nás, jako člena aliance, tendenci poskytovat pouze různé podpůrné logistické a zabezpečovací jednotky. Ministr obrany Vladimír Vetchý argumentoval, že účast v operaci vyjádří pokračující zájem na řešení konfliktu a potvrdí připravenost podílet se na realizaci úsilí mezinárodního společenství. Ministr zahraničí Jan Kavan, stejně jako Petr Nečas, Vilém Holáň nebo Jan Zahradil vedle těchto důvodů uvedli také možná bezpečnostní rizika, kterým by mohla ČR čelit, pokud by se konflikt nepodařilo brzy ukončit. Opět byla zmiňována vlna uprchlíků, která by mohla zasáhnout naše území. Rovněž zaznělo tvrzení, že po ukončení konfliktu by v oblasti mohla ČR realizovat řadu svých investičních záměrů. Především české podniky by se zde mohly podílet na obnově regionu. A konečně, poslanec Holáň uvedl, že účast v operaci lze

považovat za určitý druh aktivního výcviku příslušníků AČR. Financování armády, dle Holáně, stojí stát nemalé prostředky, tudíž je správné vyslat její jednotku na obranu bezpečnostních zájmů ČR.

Konstruktivnost diskuze opět narušovaly výpady jednotlivých poslanců vůči sobě navzájem a obstrukce ze strany KSČM, jejíž členové opakovaně vyvolávali dílčí procedurální či jiná hlasování¹⁸⁴.

Tabulka 5: diskuze k účasti AČR v operaci KFOR (Poslanecká sněmovna, 15. června 1999)

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Vladimír Vetchý	pro	ČSSD	1
Jan Kavan	pro	ČSSD	1, 2, 4
Miloš Zeman	pro	ČSSD	1
Vojtěch Filip	proti	KSČM	-
Petr Nečas	pro	ODS	1, 2
Karel Vymětal	proti	KSČM	-
Cyril Svoboda	pro	KDU-ČSL	1
Jaromír Kohlíček	proti	KSČM	-
Miloslav Ransdorf	proti	KSČM	-
Jan Zahradil	pro	ODS	1, 2
Petr Mareš	pro	US	1
Karel Černý	pro	ČSSD	1
Milan Zuna	pro	ODS	1
Michal Doktor	pro	ODS	1
Václav Exner	proti	KSČM	-
Vilém Holář	pro	KDU-ČSL	2, 3
Zdeněk Jičínský	pro	ČSSD	1

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/014schuz/s014021.htm#h26>

ISAF

Operace ISAF v Afghánistánu se za AČR účastnila 6. polní nemocnice, 11. polní nemocnice, speciální vrtulníková jednotka, 4. brigáda rychlého nasazení a provinční rekonstrukční tým, který působil v Lógaru. Jako první dostala v dubnu 2002 Poslanecká sněmovna ke schválení vládní návrh na vyslání 6. Polní nemocnice. Debata na toto téma byla, na rozdíl od předešlých, poměrně krátká. Příspěvky řečnících nejčastěji zmiňovali argumenty řadící se do kategorie 1. Například minist

184 <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/014schuz/s014021.htm#h26>

zahraničí (jehož zastupoval Pavel dostál) uvedl, že vyslání polní nemocnice má zásadní význam pro vytváření obrazu ČR jako spolehlivého spojence. Minist obrany Jaroslav Tvrdík prohlásil, že účast AČR v misi ISAF je důkazem odhodlání ČR dostát svým závazkům v boji proti terorismu, ke kterému se vláda odhodlala ihned po aktivaci článku 5 Washingtonské smlouvy po útocích z 11. září 2001. Rovněž zmínil skutečnost, že neřešení situace v Afghánistánu by mohlo mít vážné bezpečnostní důsledky pro Evropu a tudíž i ČR. V projevu Petra Nečase z opoziční ODS byla rozpoznatelná určitá míra kritiky vůči vládní politice zahraniční účasti AČR, kterou Nečas označil za příliš ambiciózní a finančně náročnou. Proti se již tradičně postavili zástupci KSČM, nicméně v diskuzi převládal apel na humanitární povahu této akce a lidskou solidaritu v kombinaci alinačními závazky.

Tabulka 6: diskuze k vyslání 6. polní nemocnice do operace ISAF (Poslanecká sněmovna, 9. dubna 2002).

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Jan Kavan	pro	ČSSD	1
Jaroslav Tvrdík	pro	ČSSD	1, 2
Miloš Titz	pro	ČSSD	1
Petr Nečas	pro	ODS	1
Václav Frank	proti	KSČM	-
Miloslav Ransdorf	proti	KSČM	-
Václav Exner	proti	KSČM	-

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/048schuz/s048009.htm#h7>

Trvalá svoboda

Účast zbývajících jednotek, účastníci se operace ISAF, byla projednána již v rámci souhrnného schvalování zahraniční účasti ČR pro jednotlivé roky. K vyslání 11. polní nemocnice se vztahovala diskuze z 16. října 2002, kdy se projednával vládní návrh dalšího působení AČR v zahraničních operacích na rok 2003. V rámci tohoto vládního návrhu byla sněmovnou shválena účast také odřadu radiační, chemické a biologické ochrany ve spojenecké operaci Trvalá svoboda (již dříve vyslaný bez souhlasu Parlamentu na základě článku 43, odstavce 4 Ústavy ČR) a prodložení účasti v operacích SFOR a KFOR. Projednávání zahájil minist obrany Jaroslav Tvrdík podrobnostmi s činností jednotek AČR v zahraničí a odůvodněním pro další setrvání. Argumentoval především dobrým jménem ČR v zahraniční a plněním priorit české zahraniční politiky skrze toto

aktivní zapojení do spojeneckých operací. Spolu s tímto uvedl také ekonomický rozměr tohoto působení. Dle ministra Tvrdíka tak ČR prezentuje své technologie, o které je pak ve světě zájem. Rovněž apeloval na bezpečnostní rozměr této účasti. Z dalších projevů, které zazněly v této rozpravě ve sněmovně, byl pro naši analýzu použitelný pouze příspěvek Vladimíra Laštůvky a Alexandra Černého. Příspěvek Miloše Titze pouze seznamoval s výsledkem projednání tohoto bodu Výborem pro obranu a bezpečnost. Další zúčastnění řečníci již jen reagovali na sebe navzájem bez zmínění jediného argumentu pro nebo proti účasti ve výše zmíněných operacích.

Tabulka 7: diskuze k vládnímu návrhu působení AČR v zahraničí pro rok 2003 (Poslanecká sněmovna, 16. října 2002)

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Jaroslav Tvrdík	pro	ČSSD	1,2,3,4
Vladimír Laštůvka	pro	ČSSD	2
Alexander Černý	proti	KSČM	-

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/006schuz/s006207.htm#h174>

IZ SFOR

O vyslání kontingentu vojenských policistů do Iráku v rámci operace Trvalá svoboda rozhodovala Poslanecká sněmovna v červenci 2003. Rozpravu zahájil ministr obrany Miroslav Kostelka, který poukazoval především na působení v souladu s rezolucí RB OSN. Následující příspěvek ministra zahraničních věcí, Cyrila Svobody, byl založen na argumentu, že ČR se rozhodla jít cestou účasti ve společné stabilizační snaze spolu se svými spojenci USA a Velkou Británií. Celou diskusi provázela především důraz na kontinuitu působení AČR v této operaci, kterou by dle stoupenců účasti nebylo dobré přerušovat. Na rozdíl od předešlých diskuzí se hojně objevoval prvek apelu na koncepci české zahraniční politiky, která by utrpěla, pokud bychom nyní přerušili již zahájené působení v operaci Trvalá svoboda. Vladimír Laštůvka zmínil rovněž politický zájem, který má ČR v této účasti. Jako zasahující stát může do rozhodování o dalším vývoji v oblasti zasahovat daleko více, než kdyby se rozhodla nyní z mise vystoupit.

Tabulka 8: diskuze k účasti IZ SFOR v operaci Trvalá svoboda (Poslanecká sněmovna, 8. července 2003).

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Miroslav Kostelka	pro	ČSSD	1
Cyril Svoboda	pro	KDU-ČSL	1
Petr Nečas	pro	ODS	3
Miloslav Ransdorf	proti	KSČM	-
Václav Exner	proti	KSČM	-
Vladimír Laštůvka	pro	ČSSD	2

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/018schuz/s018298.htm#h412>

Concordia

Při schvalování účasti AČR v operaci EU Concordia z 28. května 2003 došlo v Poslanecké sněmovně vyjímečně k podpoře ze strany KSČM a naopak k odmítnutí ze strany ODS. Občanští demokraté ústy Petra Nečase zdůvodnili své zamítavé stanovisko tím, že ČR není dosud členem unie a tudíž by za výsledek a průběh operace nesla pouze zodpovědnost, aniž by se mohla podílet na rozhodovacím procesu. Tomuto tvrzení oponoval ministr obrany Tvrdík, který tvrdil, že česká účast vyše pozitivní politický signál kandidátské země. Rovněž zdůraznil dlouhodobou angažovanost ČR v oblasti Balkánu. Ministr zahraničí Cyril Svoboda prohlásil, že oblast Balkánského poloostrova spolu s Irákem a Afghánistánem jsou prioritní oblasti zahraniční politiky ČR. Důvodem, proč se pro vyslání vyslovili také poslanci KSČM, je dle jejich argumentace ten, že se nejdená o operaci NATO. Dalším faktorem je poměrně malý počet vysílaných osob (do desíti osob s tím, že se počítá s vysláním dvou zástupců AČR z velitelských struktur) a tudíž menší finanční náročnost pro státní rozpočet¹⁸⁵.

185 <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016302.htm>

Tabulka 9: diskuze k účasti AČR v operaci Concordia (Poslanecká sněmovna, 28. května 2003).

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Jaroslav Tvrdík	pro	ČSSD	1,2,3
Vilém Holář	pro	KDU-ČSL	1
Petr Nečas	proti	ODS	-
Hynek Fajman	proti	ODS	-
Cyril Svoboda	pro	KDU-ČSL	2,3
Jaromír Kohlíček	pro	KSČM	1
Alexander Černý	pro	KSČM	1

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016302.htm#h396>

ALTHEA

Diskuze doprovázející schválení zahraničního působení jendotek AČR pro rok 2004 (jehož součástí bylo také zapojení AČR do operace ALTHEA) se vyznačovala svým rozsahem. Úvodního slova se již tradičně ujal ministr obrany, v té době Miroslav Kostelka, a kladl důraz na bezpečnost a politické zájmy, které dle něj naplní schválení tohoto vládního návrhu. Vedle toho poslanec David Šeich upozorňoval na skutečnost, že nelze odejít z Iráku bez ztráty mezinárodní prestiže. Rovněž uvedl, že ČR s blížícím se vstupem do EU nemůže jakýmkoliv způsobem „vycouvat“ z účasti v zahraničních operacích, aniž by nepřišla o status plnohodnotného člena mezinárodního společenství. Argumentaci podobného typu vyslovil také tehdejší ministr zahraničí Cyril Svoboda svým výrokem, že: „partnerství se osvědčuje v dobách, kdy to není jednoduché“. Opět tedy převládala motivace vycházející z alinačních závazků a sdílení hodnot s mezinárodním společenstvím. Vladimír Špidla shodně s Davidem Šeichem uvedli mezi důvody proč vyslovit s návrhem souhlas také kontinuitu a tradici české zahraniční politiky. V jednání týkající se zahraniční účasti AČR v roce 2004 projevíli značnou aktivitu poslanci KSČM. Vystoupili hned čtyři z nich a to s poměrně dlouhými příspěvky, které se již tradičně vyznačovaly kritikou vlády, spolupráce s NATO, činnosti a existence aliance samotné a samozřejmě zamítavým stanoviskem k předkládanému vládnímu návrhu.

Tabulka 10: diskuze k účasti AČR v operaci ALTHEA (Poslanecká sněmovna, 18. prosince 2003).

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Miroslav Kostelka	pro	ČSSD	2
Vilém Holář	pro	KDU-ČSL	1,2
Zdeněk Koudelka	proti	ČSSD	-
David Šeich	pro	ODS	1,3
Vladimír Špidla	pro	ČSSD	2,3
Cyril Svoboda	pro	KDU-ČSL	1
Zdeněk Jičínský	pro	ČSSD	1
Alexander Černý	proti	KSČM	-
Miloslav Ransdorf	proti	KSČM	-
Václav Exner	proti	KSČM	-
Miroslav Grebeníček	proti	KSČM	-

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/023schuz/s023458.htm>

Trvalá svoboda (601. skupina speciálních sil)

O vyslání 601. skupiny speciálních sil do operace Trvalá svoboda a o vyslání kontingentu AČR do operace ISAF na rok 2004 hlasovala sněmovna dne 25. února 2004. Diskuze k tomuto bodu hlasování však probíhala již o den dříve a zahájil ji tehdejší ministr obrany Kostelka. Argumentoval podporou úsilí mezinárodního společenství a skutečností, že přítomnost v oblastech, které jsou prioritní pro zahraniční politiku ČR, je v národním zájmu ČR. Minist zahraničních věcí Cyril Svoboda hovořil především o předvídatelnosti a stabilitě české zahraniční politiky, kterou účastí prokážeme. Přítomnost spojeneckých vojsk v Afghánistánu a Iráku zdůvoňoval ministr Svoboda stejnými argumenty, které používala k zahájení operací (nebo participací v nich) americká politická elita. Proto byly argumenty ministra zahraniční zahrnuty do kategorie 3 (historický symbolismus). Na tradici české zahraniční politiky upozorňoval také Vladimír Laštůvka: „...dejme o sobě vědět, že jsme zemí, která nehledě na geografickou vzdálenost v dnešním globalizovaném světě, nehledě na svoji velikost či sílu, stojí pevně na straně států bojujících proti terorismu“. Ostatní řečníci shodně poukazovali na alianční a spojenecké závazky a na bezpečnostní hrozby, které by přineslo pokračování nestability v oblasti působení operací ISAF a Trvalá svoboda. Proti vyslání jednotek opět vystoupili poslanci a poslankyně z řad KSČM¹⁸⁶.

186 <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/027schuz/s027304.htm>

Tabulka 11: diskuze o vyslání 601. skupiny speciálních sil AČR do operace Trvalá svoboda a kontingentu AČR do operace ISAF (Poslanecká sněmovna, 25. února 2004)

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Miroslav Kostelka	pro	ČSSD	1,2
Cyril Svoboda	pro	KDU-ČSL	1,2,3
Vilém Holář	pro	KDU-ČSL	1,2
Petr Nečas	pro	ODS	1
Vladimír Laštůvka	pro	ČSSD	3
David Šeich	pro	ODS	3
Alexander Černý	proti	KSČM	-
Marie Rusová	proti	KSČM	-
Jan Mládek	proti	ČSSD	-
Miroslav Grebeníček	proti	KSČM	-

Zdroj: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=34712>

EUFOR ČAD/ Středoafriická republika

O účasti AČR v operaci EUFOR v Čadu a Středoafriické republice bylo rozhodnuto v rámci projednávání vládního návrhu o působení sil a prostředků AČR v zahraničních operacích pro rok 2008, které se konalo 5. prosince 2007. Tuto debatu již tradičně provázela silná kritika české zahraniční účasti ve vojenských operacích ze strany poslanců za KSČM. Naopak kladně byla hodnocena aktivita EU v oblasti zahraniční vojenské účasti, což dokazuje například výstup poslance Hamáčka. Ministryně obrany Vlasta Parkanová, která debatu zahajovala, argumentovala především spojeneckými závazky, zajištění bezpečnosti jak pro ČR, tak pro její spojence a odkázala na kontinuitu české zahraniční politiky. V průběhu rozpravy se o slovo přihlásil také ministr zahraničí Karel Schwarzenberg, který reagoval na dotazy předešlých účastníků rozpravy. Jiří Paroubek shodně s většinou diskutujících, kteří se vyjádřili pro schválení tohoto vládního návrhu, vyzdvihl alianční závazky ČR, když prohlásil: „...vysílání takových misí je výrazem naší solidarity s našimi spojenci v rámci NATO, v rámci Evropy, v rámci světa“. Debatu, která se vyznačovala poměrně konstruktivními a věcnými příspěvky diskutujících, uzavřel poslanec Schwippel, který především reagoval na proslovy kolegů Černého a Exnera (KSČM).

Tabulka 12: diskuze k účasti AČR v operaci EUFOR ČAD/ Středoafriická republika (Poslanecká sněmovna, 5. prosince 2007).

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Vlasta Parkanová	pro	KDU-ČSL	1,2,3
Alexander Černý	proti	KSČM	-
Antonín Šed'a	pro	ČSSD	1,2
Jan Hamáček	pro	ČSSD	1,3
Zdeněk Jičínský	pro	ČSSD	1
Jiří Paroubek	pro	ČSSD	1
Karel Schwarzenberg	pro	SZ	1
Václav Exner	proti	KSČM	-
Jan Schwippel	pro	ODS	1

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/023schuz/s023163.htm>

Baltic Air Policing

Hlasování o vládním návrhu působení sil a prostředků resortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích pro rok 2009 (jehož součástí bylo zapojení AČR do operace Baltic Air Policing) z 4. února 2009 značně ovlivnila skutečnost, že dne 19. prosince 2008 takovýto návrh Poslanecká sněmovna zamítla. Vláda v důsledku tohoto vývoje snížila počet vojáků, kteří by se měli v následujícím roce účastnit misí ISAF a Trvalá svoboda a bylo nově navrženo ukončení účasti AČR ve výcvikové misi NATO v Iráku. Jako první v rozpravě vystoupila tehdejší ministrina obrany Vlasta Parkanová, která sněmovnu seznámila se změnami oproti předchozímu návrhu. Následovala řeč ministra zahraničních věcí Karla Schwarzenberga, který kladl důraz na alianční závazky vůči spojencům a dotkl se předešlého zamítnutí, když prohlásil: „Nicméně vážnost České republiky ve světě, její spojenecké závazky a bezpečnost jak České republiky, tak našich spojenců by mělo být téma, které nepodléhá jak sporům mezi opozicí a vládními stranami, tak částečně ani vnitrostranickým potyčkám“.

České politické scéně v tomto období dominoval velmi vyostřený vztah mezi vládnoucí koalicí premiéra Topolánka a opoziční ČSSD v čele s Jiřím Paroubkem. Ten v diskusi rovněž vystoupil a vedle kritiky způsobu vedení a naplňování cílů operace ISAF v Afghánistánu neopomněl zkritizovat rovněž tehdejší vládu. Na konci svého projevu se vyjádřil proti návrhu, nicméně hlasování se posléze zdržel. Ve stejně protivládním tónu pokračoval také sociálnědemokratický poslanec Jeroným Tejc a díky podobně ostrým výrokům ze strany poslanců

stran vládní koalice se celá diskuze odklonila od věcného a konstruktivního způsobu projednávání. Diskuze obsahovala řadu vágních prohlášení a v podstatě se v určité míře omezila pouze na osočování opozice a vládní koalice navzájem. Z řady vystoupení bylo tedy možné použít k účelům analýzy jen část přednesených příspěvků.

Tabulka 13: diskuze k účasti AČR v operaci Baltic Air Policing (Poslanecká sněmovna, 4. února 2009).

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Karel Schwarzenberg	pro	SZ	1,2,3
Miroslav Grebeníček	proti	KSČM	-
Petr Wolf	pro	ČSSD	1,2
Lubomír Zaorálek	proti	ČSSD	-
Antonín Sed'a	pro	ČSSD	1
Jiří Paroubek	proti	ČSSD	-
Zdeněk Jičínský	pro	ČSSD	1
Bohuslav Sobotka	proti	ČSSD	-

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/048schuz/s048039.htm>

NAVFOR – ATALANTA

Účast AČR v operaci NAVFOR – ATALANTA byla schválena v rámci projednávání zahraniční činnosti AČR pro rok 2010. Tento vládní návrh byl přijat Poslaneckou sněmovnou dne 16. června 2009. Rozprava k tomuto návrhu probíhala poklidně, bez zbytečných konfrontací mezi vládou a opozicí. Debatu zahájil ministr obrany Martin Barták, který uvedl argumenty vztahující se ke kategoriím definovaným jako *alianční politika a bezpečnostní a politické zájmy*. Vedle toho rovněž blíže rozvedl předkládaný vládní návrh. Následovalo vystoupení Cyrila Svobody, který velmi stručně vyjádřil podporu tomuto návrhu s odkazem na projev našich aliančních vztahů směrem ke spojencům a partnerům. Ve stejném duchu se vyjádřil poslanec za ČSSD, Zdeněk Jičínský, který s důrazem na právě alianční závazky vyjádřil svoji podporu tomuto návrhu. Proti vystoupili pouze dva poslanci za KSČM, konkrétně Alexander Černý a Václav Exner.

Tabulka 14: diskuze k účasti AČR v operaci NAVFOR – ATALANTA (Poslanecká sněmovna, 16. června 2009).

	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Martin Barták	pro	ODS	1,2
Cyril Svoboda	pro	KDU-ČSL	1
Alexander Černý	proti	KSČM	-
Václav Exner	proti	KSČM	-
Zdeněk Jičínský	pro	ČSSD	1

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/059schuz/s059151.htm>

EUTM – Mali

Zatím nejaktuálněji schválenou účastí AČR v zahraničí je operace vedená EU pod názvem EUTM – Mali. Diskuze na půdě poslanecké sněmovny proběhla dne 19. února 2013 a úvodního slova se ujal předseda vlády Petr Nečas (ODS), který nejprve poslance detailně seznámil s podrobnostmi české účasti v operaci a později, v reakci na podněty z diskuze, apeloval především na odvrácení bezpečnostní hrozby, kterou dle jeho slov pro ČR představuje činnost teroristických skupin v oblasti Sahelu. Rovněž zmínil závazky vůči našim spojencům v EU. Stejný druh argumentů použil ve své řeči ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg. Doslova uvedl, že ohrožení širšího regionu na jih od Evropy představuje ohrožení bezpečnosti ČR a Evropy jako celku. Jako politický zájem zmínil skutečnost, že ČR by mohla v případě své účasti v operaci rozvíjet užší spolupráci se státy Sahelu a svými partnery v rámci EU. Po těchto dvou příspěvcích následovala série vystoupení v rámci kterých řečníci vyslání AČR do Mali odmítali. Jednalo se o nezařezaného poslance Jiřího Paroubka, Danu Váchalovou z ČSSD, Petra Hulínského rovněž z ČSSD a Alexandra Černého z KSČM. Zamítavý postoj ze strany poslance za KSČM lze považovat za mírně překvapivý, vzhledem k poměrně přívětivému postoji k operacím EU ze strany KSČM, kterého jsme mohli být svědky v případě operace Concordia¹⁸⁷.

187 <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051283.htm>

Tabulka 15. diskuze k účasti AČR v operaci EUTM – Mali (Poslanecká sněmovna, 19. února 2013)

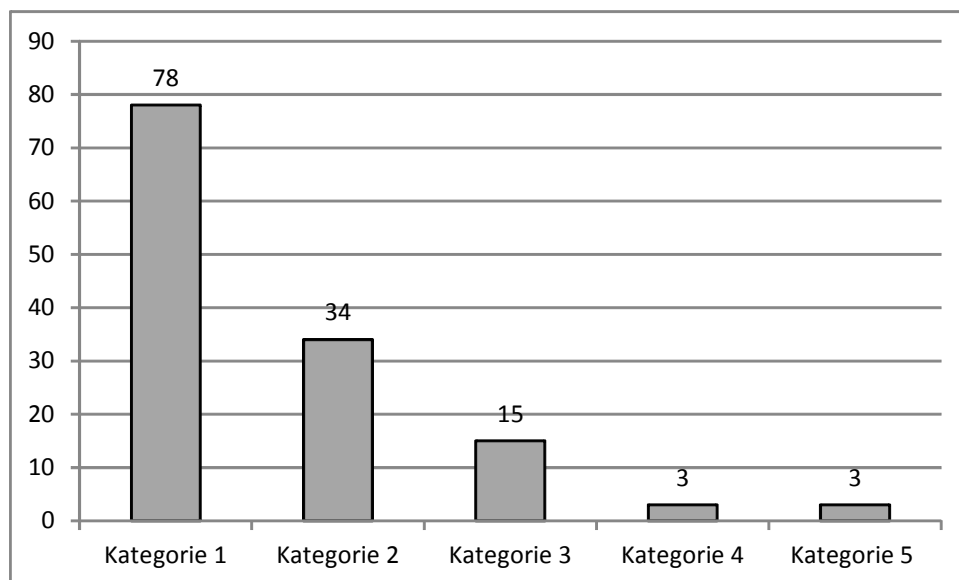
	Hlasování	Politická strana	Kategorie
Petr Nečas	pro	ODS	1,2
Karel Schwarzenberg	pro	TOP 09	1,2
Jiří Paroubek	proti	nezařazen	-
Dana Váchalová	proti	ČSSD	-
Alexander Černý	proti	KSČM	-
Petr Hulínský	pro	ČSSD	1

Zdroj: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051283.htm>

9. Shrnutí výsledků provedené analýzy

Z výše uvedené analýzy jednotlivých parlamentních diskuzí jasně vyplývá, že převažujícím argumentem jsou ty zařazené do kategorie *alinační politika* (kategorie 1). Členství ČR ve strukturách NATO, EU respektive OSN je tedy jednoznačně nejvíce určujícím faktorem při rozhodování, zda se dané operace spolúčastnit, či nikoliv. Co se týče členství v OSN, zde jsou spíše než alianční závazky zdůrazňovány snahy celého mezinárodního společenství řešit aktivně daný konflikt s ohledem na ochranu civilního obyvatelstva. Z celkového počtu 133 užitých argumentů pro účast AČR v zahraničních operacích z celkem 15ti zkoumaných parlamentních diskuzí bylo do první kategorie zahrnuto 78 přednesených argumentů na půdě Poslanecké sněmovny. Druhým nejčastěji zmiňovaným motivem pro vyslovení souhlasu byla kategorie *bezpečnostní a politické zájmy* (kategorie 2). Tento druh argumentu byl použit celkem v 34 případech. Tyto dvě kategorie byly v analyzovaných diskuzích obsaženy nejčastěji a to napříč politickými stranami. Kategorie *historického symbolismu* (kategorie 3) byla zmíněna v 15ti případech a zbývající kategorie *potenciální výhodnost* (kategorie 4) a *vliv vnitropolitické situace* (kategorie 5) shodně po 3 výskytech. Grafické znázornění tohoto výstupu nabízí níže přiložená tabulka.

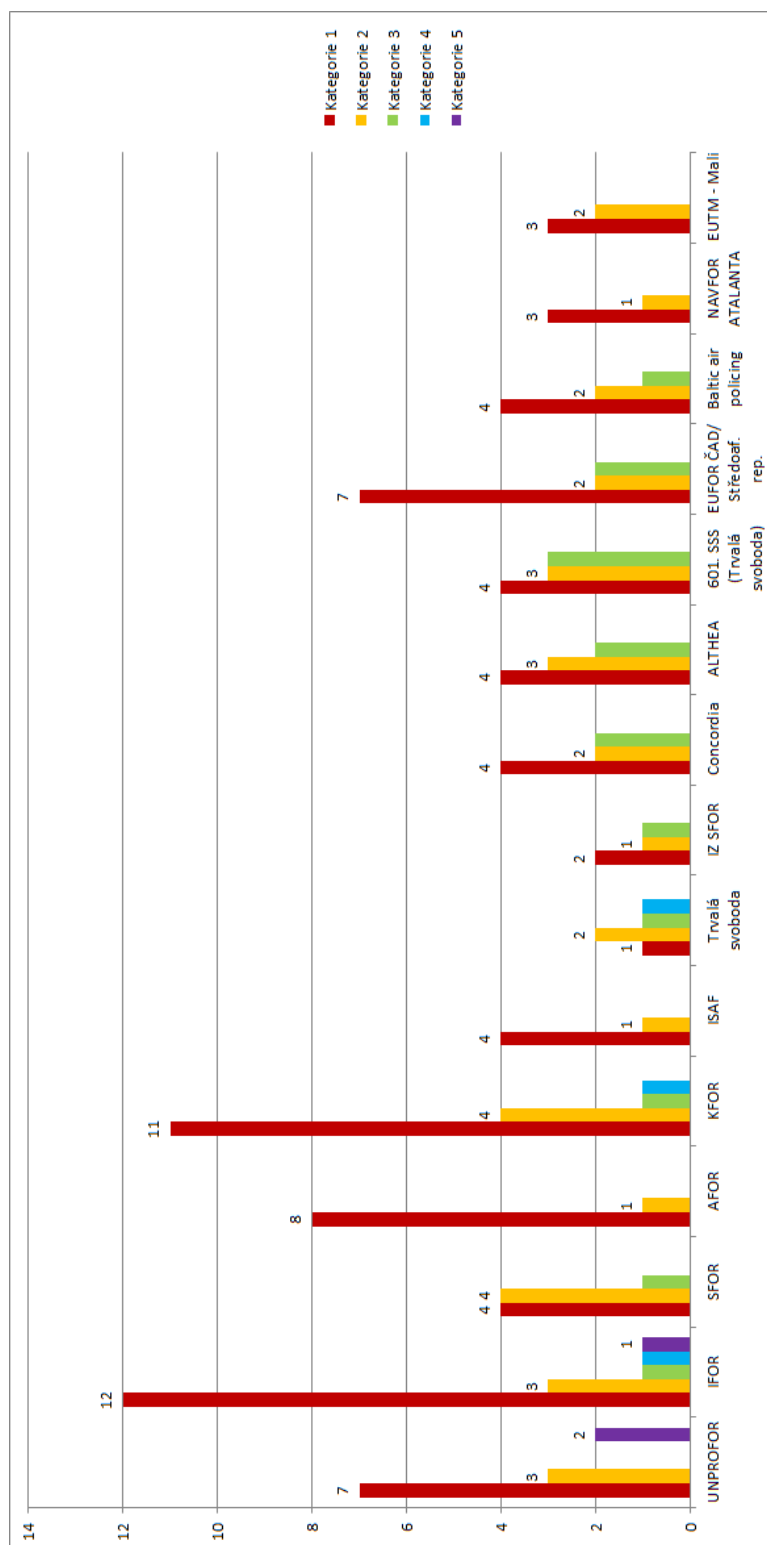
Tabulka 16: souhrn celkového výskytu jednotlivých argumentů vztahujících se k vymezeným kategoriím

Zdroj: autorka

Argumenty vztahující se k aliančním závazkům, tudíž ke kategorii 1, převažovaly u téměř všech zkoumaných diskuzí. Výjimkou je pouze diskuze spojená s účastí v operaci Trvalá svoboda ze dne 16. října 2002. Zde mírně převážila kategorie 2, tedy motivace k účasti vyplývající z bezpečnostních a politických zájmů ČR. Převažující důraz na bezpečnostní zájmy lze přisoudit povaze operace Trvalá svoboda, která reagovala na bezprecedentní teroristické útoky z 11. Září 2001. V každé z diskuzí byly vždy zmíněny tyto kategorie 1 a 2, tudíž je lze považovat za klíčové při hledání hlavní motivace pro schválení vyslání části AČR do zahraničních operací od roku 1993. Kategorie 3, čili historický symbolismus, je stabilně přítomna zhruba od roku 2002. Diskutující často odkazovali na tradici aktivní zahraničně-vojenské účasti, která byla vytvořena během 90. let v reakci na konflikt na Balkánském poloostrově. Diskutující, kteří tento druh argumentu použili, často zdůrazňovali dobrou pověst zasahujících jednotek, tradici české zahraniční politiky a celkově dobré jméno ČR. Kategorie 4, budoucí potenciální výhodnost, byla z celkového počtu 128 použitých argumentů zmíněna jen třikrát. Nejen z této skutečnosti vyplývá, že účast v zahraničních vojenských operacích je pro ČR z finančního hlediska ztrátovou záležitostí. A konečně kategorie 5, vliv vnitropolitické situace, se v diskuzích objevila celkem třikrát a to v souvislosti se schvalováním účasti v misích IFOR a KFOR. Jednalo se o zmínku v souvislosti s možností využít příležitosti ověřit schopnosti nově vzniklé Armády České republiky. Zobrazení konkrétního výskytu argumentů zařazených do jednotlivých kategorií lze nalézt v následujícím grafu.

Tabulka 17: souhrn výskytu jednotlivých argumentů vztahujících se k vymezeným kategoriím podle operací

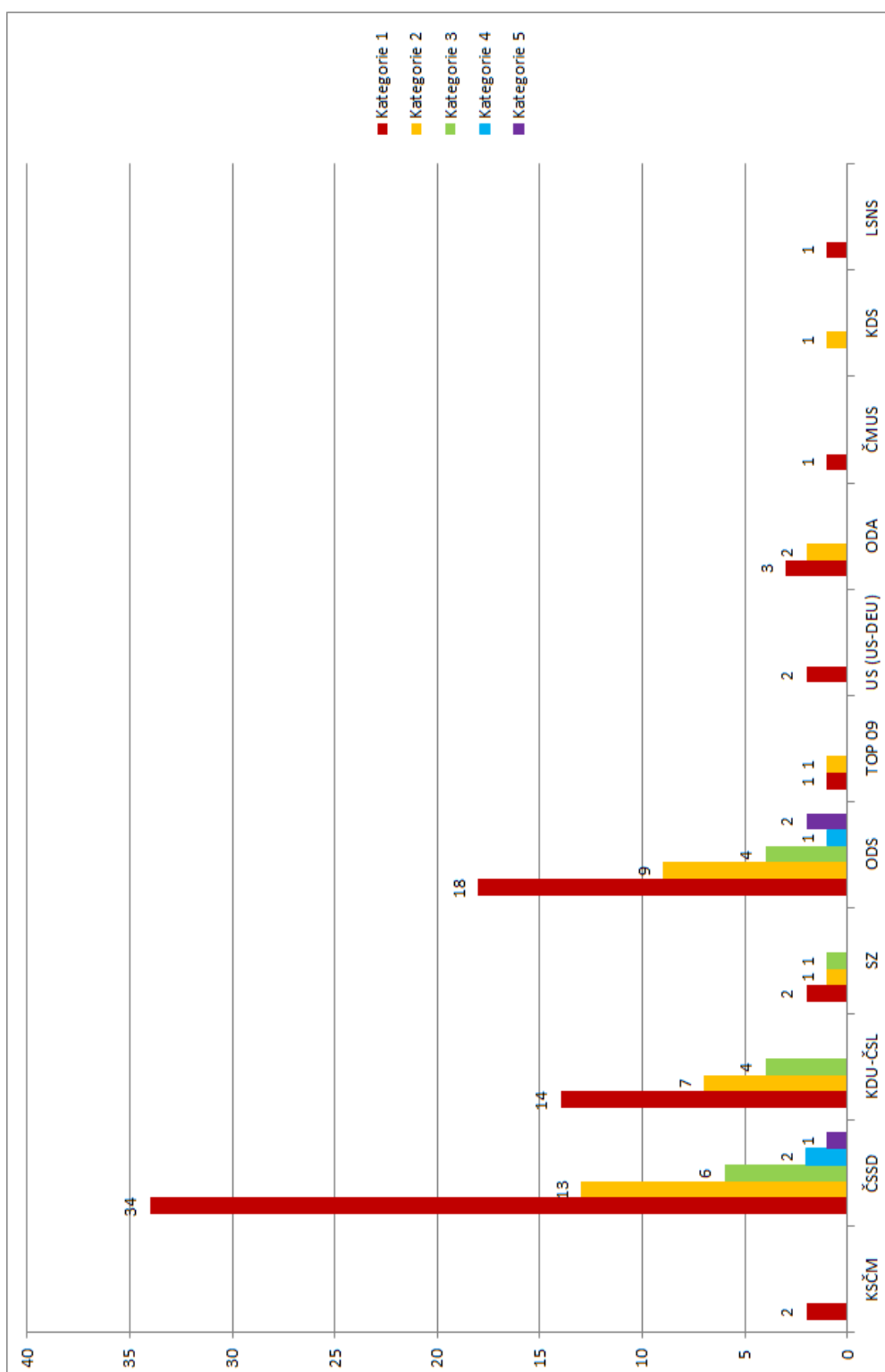
Zdroj: autorka

Z hlediska naplňování volebního programu jednotlivých politických stran je zde patná strategie bezzbytku naplnit tento program ze strany poslanců za KSČM. Jejich příspěvky

v analyzovaných diskuzích se vždy vyznačovaly výraznou kritikou aktivit NATO a posléze také vlády, která navrhovala účast v takovýchto operacích. Vystoupení poslanců za KSČM byly stabilní součástí každé analyzované diskuze. Podporu komunistů získala pouze jediná operace a to Concordia. Je zde tudíž patrná určitá proevropská linie zahraniční politiky KSČM deklarovaná také v jejich programu. Nicméně například u zatím naposledy schválené účasti AČR v operaci EUTM – Mali se KSČM vyjádřila proti. Podporu zahraniční účasti AČR v analyzovaných diskuzích hojně vyjadřovaly obě nejsilnější politické strany ČSSD i ODS. U občanských demokratů nastal zvrát pouze v případě schvalování účasti v operaci EU Concordia, kdy jmenovitě Petr Nečas a Hynek Fajman nejprve vystoupili a posléze také hlasovali proti účasti v této operaci. I v tomto případě lze nalézt shodu s programem ODS, kde strana deklaruje svůj zdrženlivý postoj k EU a vnímá členství v unii spíše za nutné zlo. Z přístupu k misi Concordia je zřejmé, že ODS členství v EU neodmítá, nicméně rovněž nehodlá vyjít vstříc všem unijním požadavkům. Tento postoj je patrný nejen v souvislosti se zahraničními vojenskými operacemi. Silnou podporu účasti ve spojeneckých vojenských operacích lze nalézt u KDU-ČSL, což odkazuje na programové prohlášení strany, kde deklaruje silnou podporu členství jak v NATO, tak v EU. Analýza zahrnuje také politické strany ČMUS, KDS, LB a LSNS, které se účastnily schvalovacího procesu u operací UNPROFOR a IFOR. U dalších politických stran jakými jsou SZ, US, US-DEU, ODA, TOP 09, VV, LIDEM a SPR-RSČ se vzhledem k četnosti jejich příspěvků k analyzovaným diskuzím nepodařilo provést zevrubnou analýzu jejich deklarovaného programu a následného hlasování. Lze ovšem tvrdit, že pokud se některý ze členů výše uvedených subjektů k problematice na půdě sněmovny vyjádřil, jeho postoj byl v souladu s programem a orientací strany. Politické strany, které jsou od počátku zkoumaného období stabilní součástí poslanecké sněmovny a tím zásadním způsobem určují orientaci české zahraniční politiky poskytly přirozeně dat nejvíce. Zhodnocení přístupu právě KSČM, ČSSD, KDU-ČSL a ODS bylo zmíněno výše.

Z výsledků zkoumání je patrné, že postupem času ubývaly v diskuzích věcné příspěvky řečníků a sněmovní diskuze na toto téma se stala spíše arénou pro konfrontaci opozice s vládou. Vrcholné období tohoto fenoménu nastalo za vlády Mirka Topolánka a tehdejší nevráživosti mezi stranami vládní koalice a opozicí v čele s Jiřím Paroubkem. Tato skutečnost výrazně přispěla k faktu, že z řady analyzovaných diskuzí bylo pro účely analýzy možné použít jen malou část příspěvku, ve kterých řečník jasně deklaroval důvody, proč se do operace zapojit. Souhrn zde popsaného závěru zkoumání z hlediska politických stran lze nalézt v následující tabulce.

Tabulka 18: souhrn použitých argumentů řazených dle vymezených kategorií v souvislosti s politickými stranami.

Zdroj: autorka

V práci Tomáše Karáska, která poskytla výchozí rámec pro zde provedené zkoumání, autor nejprve hodnotí výsledky diskuze bez ohledu na politickou příslušnost řečníka. Ve zde zkoumaném časovém období let 1999 ž 2009 bylo identifikováno 48 argumentů vztahujících se ke kategorii *spojeneckých závazků*, stejný počet argumentů pro kategorii vymezenou jako *pravidla a normy* a 53 argumentů zařazených do kategorie *hodnoty*. Autor na základě těchto výsledků tvrdí, že pro malé státy a nové členy NATO je vědomí členství silným podnětem pro schválení zahraniční účasti. Přínosem tohoto závěru je především možnost zhodnocení případného poklesu vlivu této motivace spojeným s uplynutím určité doby od vstupu do organizace. Autor ve své práci uvádí, že se zvětšujícím se se odstupem od vstupu do NATO či EU je větší důraz kladen na české politické a bezpečnostní zájmy. Tomuto tvrzení odpovídají data autorem provedeného výzkumu. Zde předkládaná diplomová práce shodně s článkem Tomáše Karáska dokazuje, že důraz na alinační závazky je pro českou politickou elitu skutečně dominantní motivací a v menší či větší intenzitě je tento druh argumentu užíván od roku 1993 dosud. Zatím co zde předkládaná práce hodnotí motivaci k účasti z hlediska politické příslušnosti řečníka, v práci Tomáše Karáska jsou operace rozděleny dle svého typu – tedy na humanitární, peacekeepingové a bojové při čemž stranický systém a vývoj politické situace v zemi je přirozeně zohledněn jako jeden z ovlivňujících faktorů v celkové analýze.

Na tolik komplexní problematiku jakou je chvalovací proces účasti jednotek AČR v zahraničí lze nahlížet z řady perspektiv. Ať už se zaměříme na český stranický systém, vývoj politické situace nebo typ jednotlivých misí a s tím spojenou argumentaci řečníků, řada poznatků zůstává stejná. Tím stěžejním je fakt, že dominantní motivací pro účast AČR v zahraničních operacích jsou závazky vůči členství v NATO, EU, OSN či ad hoc koalicích. Tvrzení o postupném odklonu od této motivace v závislosti na uplynulé době od vstupu do organizace se zdá být opodstatněné, nicméně v předkládané práci se nepotvrdilo. Jak je patrné z tabulky č. 17. (souhrn výskytu jednotlivých argumentů vztahujících se k vymezeným kategoriím podle operací) kategorie 1 (*alinační závazky*) je stále silně převažující a kategorie 2 (*bezpečnostní a politické zájmy*) je až druhá v pořadí. Celkově četnější výskyt argumentů u operací UNPROFOR, IFOR, SFOR, AFOR, KFOR A ISAF lze přisuzovat spíše věcnosti debat, která s postupem času slábla a diskuze na půdě sněmovny sloužily spíše ke konfrontaci vlády a opozice než k věcnému projednávání účasti AČR v zahraničí. I přes drobné rozpory a odlišný přístup potvrdila také tato práce hlavní závěr Tomáše Karáska o dominanci spojeneckých zájmů v rozhodovacím procesu účasti AČR v zahraničí a to v analyzovaném delším časovém horizontu. Předkládaná práce poté nabídla novou perspektivu českého stranického systému a posouzení diskuzí k jednotlivým misím.

10. Závěr

Cílem předkládané práce je analýza přístupu českých parlamentních stran k vysílání zahraničních misí AČR se zaměřením na diskuzi spojenou se schvalovacím procesem na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Při naplňování takto stanoveného cíle bylo použito obsahové analýzy sněmovních diskuzí, které doprovázely schválení vyslání jednotky a to od vzniku samostatné ČR do současnosti. Užití argumenty řečníků, kteří se vyjádřili pro vyslání dané jednotky AČR v rámci příslušné zahraniční operace, byly zařazeny do jedné z těchto pěti kategorií: alianční politika, bezpečnostní a politické zájmy, historický symbolismus, potenciální výhodnost a vliv aktuální vnitropolitické situace. Tímto způsobem byl hledán převažující motiv, který vede českou politickou elitu vyslovit souhlas s účastí v zahraničních vojenských operacích, což je z finančního hlediska velmi náročné, z lidského hlediska nebezpečné a tudíž z politického hlediska riskantní. Rovněž byla hledána odpověď, zda – li je hypotéza tvrdící, že vzhledem k mocenským ambicím a materiálním možnostem ČR jsou jediným důvodem aktivní účasti v těchto operacích spojenecké závazky plynoucí z členství v OSN, NATO nebo EU, pravdivá či nikoliv.

Analyzováno bylo celkem 15 sněmovních diskuzí. Projevy přednesené na půdě Poslanecké sněmovny byly vybrány z několika důvodů. Tento orgán má klíčovou úlohu při schvalovacím procesu. Vláda sice může na základě článku 43 Ústavy ČR vyslat jednotku AČR na zahraniční operaci, ale jen po dobu nepřesahující 60 dnů. Bez souhlasu obou komor parlamentu nelze delší působení v zahraniční operaci realizovat. Složení sněmovny navíc odpovídá výsledům aktuálních parlamentních voleb a tudíž nejlépe odráží celospolečenskou situaci v zemi. Na rozdíl od senátu se projednávání ve sněmovně účastní více řečníků a k dispozici je tedy rovněž větší množství dat pro analýzu. Tato data jsou díky digitalizaci stenograických záznamů z jednání sněmovny snadno dostupná.

V rámci obsahové analýzy 15ti sněmovních diskuzí bylo identifikováno na 133 argumentů vyslovených zastánci vyslání příslušné jednotky AČR do zahraničí. Často docházelo k situaci, kdy daný projev nesplňoval atributy pro zařetí do analýzy. Jednalo se o ty příspěvky, kdy řečník reagoval na své kolegy, uváděl věcné připomínky aniž by vyjádřil svůj postoj, klad otázky ministrům a podobně. Sběr dat pro analýzu rovněž komplikovala situace, kdy diskutéři využili příležitosti ke konfrontaci mezi vládou a opozicí a využili tak veřejného prostoru ke kritice jedné nebo druhé strany. Tyto situace se zpočátku 90. let nevyskytovaly tak hojně, jako je tomu nyní. Přesto lze tvrdit, že vrcholem této konfrontační politiky bylo již období minulé a to čas, kdy vládla koalice ODS, SZ a KDU-ČSL a v čele opoziční ČSSD stál Jiří Paroubek.

Z předem vymezených pěti kategorií, kam byly přednesené argumenty řazeny, s převahou převládala kategorie 1 tedy *alianční politika*. Vyjádření spojené s tímto druhem motivu zaznělo z celkového počtu 128 nalezených argumentů v celkem 75 případech. Kategorie 2 – bezpečnostní a politické zájmy byla v diskuzích identifikována celkem 32 krát. Argumenty vztahující se k první a druhé definované kategorii se objevily v každé z analyzovaných diskuzí a lze je tedy označit za stěžejní motivy pro souhlas s českým zapojením do zahraničních vojenských operací. Kategorie 3 (historický symbolismus) byla zmíněna celkem v 15ti případech. Kategorie 4 (potenciální výhodnost) a kategorie 5 (vliv aktuální vnitropolitické situace) se vyskytly shodně ve třech případech.

Vzhledem k výše uvedeným výsledkům provedené obsahové analýzy lze potvrdit hypotézu, že vzhledem k mocenským ambicím a materiálním možnostem ČR jsou jediným důvodem aktivní účasti v těchto operacích spojenecké závazky plynoucí z členství v OSN, NATO nebo EU. Motiv, který v českém politickém diskurzu převládá při schvalování účasti AČR v zahraničních operacích, je závazek vůči spojencům a členská povinnost vůči partnerům v NATO, EU či mezinárodnímu společenství v rámci OSN.

Přístup jednotlivých členů parlamentních stran, které o české zahraniční účasti rozhodovaly, odráží ve valné většině příslušný stranický program. Poslanci za KSČM shodně v programu i během diskuzí odmítají jakékoliv zapojení do operací pod vedením NATO, což vyplývá z jejich deklarovaného nesouhlasu s existencí aliance samotné. Jejich odpor vůči činnosti NATO se odráží také v řadě operací OSN, pokud je do mise NATO jakýmkoliv způsobem zapojeno. Výjimečně pro zapojení hlasovali komunističtí poslanci v případě operace Concordia pod vedením EU. Zbylé parlamentní strany vyjadřovaly vždy ve větší či menší míře podporu tohoto zapojení AČR, což odpovídá deklarovaným stranickým programům. Pouze v případě operace Concordia se projevil zdrženlivý přístup ODS vůči EU a řada občanskodemokratických poslanců hlasovala proti navrhovanému schválení české účasti. Tato skutečnost vede k závěru, že české parlamentní strany postupují v rámci problematiky vojenské zahraniční účasti AČR předvídatelně a ve shodě se svými programy. Kromě KSČM jsou všechny tyto politické strany ochotny přispět v rámci svých materiálních a kapacitních možností k společnému úsilí v rámci NATO, EU či OSN.

Ačkoliv se argumentace, odkazující přímo na vnitropolitickou situaci v zemi, v diskuzích vyskytuje jen zřídka, je nezpochybnitelný její vliv na úroveň a průběh projednávání obecně. Vzhledem k závažnosti tématu je přinejmenším nezodpovědné vnášet do schvalovacího procesu spory mezi vládou a opozicí, jak jsme tomu byli v minulosti často svědky. Nezbyvá než doufat, že

tento přístup z českého politického diskurzu vymizí a poslaneckou sněmovnou budou znít pouze konstruktivní a věcné projevy s absencí osobních výpadů. A to nejen v případě projednávání českého zahraničně – vojenského angažmá.

11. Summary

Participation in foreign military operations is very financial demanding, there is a potential security threat for the participants and thus this is political very risky decision to take part in such operations. There could be several reasons why political elite do so. This master thesis aims to find the dominant motivation for this decision in Czech political discourse. There is a content analysis of several discussions performed in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic since 1993 until present. Using this methodology should confirm or disprove following hypothesis: according to the material capabilities and power ambitions of the Czech republic there is only one dominant motivation which can be described as commitments to the membership in UN, NATO or EU. Analysis also considers the relevation between official statement of the political party and speeches of its members in the Chamber of Deputies.

Accomplished analysis leads to the conclusion that hypothesis corresponds to the reality. There were identified 128 relevant arguments performed in 15 discussions. Arguments assigned to the category *policy related to the commitments to the membership* were identified in 75 cases. Speeches of the representants of the political parties were in most cases relevant to the official statement of the party. According these outcomes we can conclude that participation in foreign military operations is always motivated by the commitments to the membership in relevant organization and to strategic partners. Attitude of the political elite is in this problematic stable and predictable.

12. Zdroje

- BENEŠ, V. 2008. Diskurzivní analýza. In Drulák, P. a kol. (ed): *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Portál.
- DRULÁK, P. 2003: *Teorie mezinárodních vztahů*. Portál, Praha.
- EICHLER, J. – HYNEK, N. 2011: Hledání konsenzu o Afghánistánu jako promarněná příležitost. In Střítecký, V. a kol. (ed.): *Česká zahraniční politika: mezi politickým (ne) zájmem a byrokratickou efektivitou*. Ústav mezinárodních vztahů, Praha.
- FOJTÍKOVÁ, J. – KUTA, M. 2010: Vybraná témata – Vojenské mise v Afghánistánu a Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Parlamentní institut.(dostupné:<http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3>)
- HASENCLEVER, A. – MAYER, P. – RITTBERGER, V. 2005: *Teorie mezinárodních režimů*. Centrum strategických studií, Brno.
- HOPE, I. 2008: *Unity Of Command In Afghanistan: A Forsaken Principle Of War*, Strategic Studies Institute. (on-line text dostupný: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/files/pub889.pdf>)
- KARÁSEK, T. 2010. Česká republika a zahraniční vojenské operace. Formování politického konsenzu v letech 1999-2009. *Mezinárodní vztahy* 4/2010.
- KEOHANE, R. 1984: *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton University Press.
- KEOHANE, R. – Nye, J. 1997: *Power and Interdependence*. Longman.
- KOŘAN, M. 2010: Politický kontext a tvorba české zahraniční politiky v roce 2009. In Kořan, M. a kol. (ed.): *Česká zahraniční politika v roce 2009. Analýza ÚMV*. Ústav mezinárodních vztahů, Praha.
- LAPIN, M. 2011: *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2010*. Masarykova universita Brno.
- STRÍTECKÝ, V. 2010: Bezpečnostní rozměr české zahraniční politiky. In Kořan M. a kol (ed.): *Česká zahraniční politika v roce 2009. Analýza ÚMV*. Ústav mezinárodních vztahů, Praha.
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 2011. *Zpráva o zahraniční politice ČR za rok 2010*. (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/zprava2010.html).

- MORGENTHAU, H. 2006. *Politics among Nations*. McGraw-Hill/Irwin. New York (7. vydání).
- NOVÁK, M. – Lebeda, T. a kol. 2004: *Volební a stranické systémy. ČR v mezinárodním srovnání*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- ORT, A. 2005: *Česká zahraniční politika*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň.
- ORT, A. 2010: *Zamyšlení nad českou diplomacií*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň.
- PEJCHAR, D. 2008: *Vyslání ozbrojených sil do zahraničí jako problém ústavního práva*. Masarykova Univerzita v Brně.
- PŠEJA, P. 2005: *Stranický systém České republiky. Politické strany a jejich vývoj 1989 – 1998*. Centrum pro studium demokracie a kultury. Brno.
- SCHWELLER, L. R. 1994: *Bandwagoning for Profit. Bringing the Revisionist State Back In*. *International Security*, vol. 19, No. 1, pp. 72-107.
- STEGMAIER, M. – VLACHOVÁ, K. 2009: *The endurance of the Czech Communist Party*. *Politics & Policy*, vol 37, No.4.
- VODIČKA, K. – CABADA, L. 2003: *Politický systém České republiky. Historie a současnost*. Portál, Praha.
- WALTZ, K. 1979: *Theory of International Politics*. Waveland press, Illinois.

Dokumenty

Bezpečnostní strategie ČR, online dostupné na:

<http://www.mzv.cz> (10.2.2013)

Charta OSN, online dostupné na:

<http://www.un.org/en/documents/charter/> (21.2.2013)

Ústava České republiky, online dostupné na:

<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html> (21.2.2013)

Vojenská strategie České republiky, online dostupné na:

<http://www.mocr.army.cz/scripts/details.php?id=5195> (12.2.2013)

Internetové zdroje

Armáda České republiky

www.army.cz

Česká strana sociálně demokratická – oficiální webové stránky

www.cssd.cz

Euroskop

www.euroskop.cz

iDNES

www.idnes.cz

ISAF Official

www.isaf.nato.org

KDU-ČSL – oficiální webové stránky

www.kdu.cz

Komunistická strana Čech a Moravy – oficiální webové stránky

www.kscm.cz

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

www.mzv.cz

NATO

www.nato.int

www.natoaktual.cz

ODS – oficiální webové stránky

www.ods.cz

Organizace spojených národů

www.osn.cz

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

www.psp.cz

Rada Evropské unie

www.consilium.europa.eu

Senát parlamentu České republiky

www.senat.cz

STEM – Středisko empirických výzkumů

www.stem.cz

TOP 09

www.top09.cz

Časopis TÝDEN
www.tyden.cz

United Nations
www.un.org

Vláda České republiky
www.vlada.cz

Výsledky voleb – Český statistický úřad
www.volby.cz

Věci veřejné – oficiální webové stránky
www.veciverejne.cz

Strana zelených – oficiální webové stránky
www.zeleni.cz

601. skupina speciálních sil Armády České republiky
www.601skss.cz